

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI MANİSA İL
MÜDÜRLÜĞÜ'NE 2017 YILINDA YAPILAN
MÜRACAATLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Huzeyfe Orhan SARIBAŞ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI MANİSA İL
MÜDÜRLÜĞÜ'NE 2017 YILINDA YAPILAN
MÜRACAATLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Huzeyfe Orhan SARIBAŞ

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU**

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı :Sosyal Hizmet
Program :Sosyal Hizmet
Öğrenci No :174205024
Öğrenci Adı Soyadı :Huzeyfe Orhan SARIBAŞ

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Manisa İl Müdürlüğü'ne 2017 Yılında Yapılan Müracaatların Değerlendirilmesi isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 27.08.2019 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Dr. Öğr. Üyesi Zülfikar ÖZKAN
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

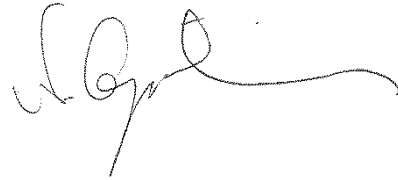
Danışman : Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU
(Gelişim Üniversitesi)

İmza

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Gülçin YILDIZ
(Medipol Üniversitesi)

İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Türker Tekin ERGÜZEL
Enstitü Müdür V.

ÖZET

Çalışmanın merkezini aile ve sosyal politika kavramları oluşturmaktadır. Bu kavramlarla birlikte çalışmanın önemli bir kısmını ise eski adı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olan ve şu anki adıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Manisa İl Müdürlüğü'nde yapılan araştırma oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Manisa İl Müdürlüğü'ne 2017 yılı içerisinde yapılan müracaat sayısının belirlenmesi, başvuruların profilinin ortaya konulması, bireylerin ve ailelerin ihtiyaçlarının karşılanma düzeyi ve Manisa İl Müdürlüğü'ndeki başvuru yoğunluğunun birimler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Dosyaların incelenmesi yoluyla veriler toplanarak içerik analizi yapılmıştır. Kırsal kesimde yaşayan bireylerin ve ailelerin de yoğunluk gösterdiği Manisa ilinde bireylerin ve ailelerin çoğunlukla ihtiyaç duyduğu hizmetler belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda mevcut aile politikalarının değerlendirilmesi, farklı bir bakış açısı getirilmesi ve geliştirilmesi yönünde katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Çalışma, Manisa İl Müdürlüğü ile birlikte Sosyal Hizmet Merkezi'ndeki uzmanların gözetiminde ve onların da bilgi toplama aşamasındaki değerli görüş ve katkılarıyla, her birimin arşivindeki dosyalar birer birer incelenerek, araştırma başlıklarının bulunduğu forma birimler özelinde veriler kaydedilmiştir. Elde edilen veriler çalışmanın sonunda Manisa İl Müdürlüğü ile paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Aile, Sosyal Politika, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Devlet, Sosyal Hizmet, Sosyal Refah.*

ABSTRACT

Family and social policy concepts form the center of the study. Together with these concepts, an important part of the study consists of the research carried out in the Manisa Provincial Directorate of the Ministry of Family, Labor and Social Services, formerly known as the Ministry of Family and Social Policies. In this study, it was aimed to determine the number of applications which made in 2017 to the Ministry of Family and Social Policies, to reveal the profile of the applications, to meet the needs of the individuals and families and to examine the intensity of the application in Manisa Provincial Directorate in terms of units. By examining the files, data were collected and analyzed. In Manisa province, where individuals and families living in rural areas are concentrated, services that are mostly needed by individuals and families are determined. For this purpose, it is aimed to evaluate existing family policies, to provide a different point of view and to contribute to the development.

The study was conducted with the Manisa Provincial Directorate under the supervision of the experts in Social Work Center and with their valuable opinions and contributions during the data collection process. The data were shared with Manisa Provincial Directorate at the end of the study.

Key Words: *Family, Social Policy, Ministry of Family and Social Policies, Social State, Social Work, Social Welfare.*

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Bu çalışmamın araştırma ve veri toplama aşamasında üç aylık süreyle aralarında bulunduğum Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Manisa İl Müdürlüğü ve Sosyal Hizmet Merkezi'nin çok kıymetli çalışanlarına, bu süre içerisinde araştırmamı sorunsuz yürütebilmem adına uygun ortam ve kolaylık sağlamaları, verilere ulaşmamda yardımcı olmaları ve ayrıca güler yüzlü yaklaşımları için çok teşekkür ederim.

Lisans eğitimime başladığım ilk yıldan itibaren kendisini tanıma fırsatı yakaladığım, ardından yüksek lisans eğitimime de aynı üniversitede devam etmemle yeniden bir arada olduğumuz ve bunca yıl derslerinde bizleri derin bilgi birikimi, meslekî tecrübeleri ve kendimi geliştirmem adına verdiği kıymetli tavsiyeleriyle her zaman desteğini esirgemediğini hissettiren değerli tez danışmanım Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca elde ettiğim tüm başarılarımın mimarı olan, bu günlere gelmemde maddî ve manevî desteklerini hiç esirgemeyen, tez çalışmam sürecinde bana uygun ortamı sağlayan ve stresli dönemleri atlatmamı sağlayan çok değerli ve kıymetli aileme teşekkür ederim.

BEYAN

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlamasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

26.08.2019

Huzeyfe Orhan SARIBAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR	iii
BEYAN	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. SOSYAL DEVLET KAVRAMI.....	3
2.1.1. Sosyal Devlet Anlayışının Ortaya Çıkışı	5
2.2. SOSYAL DEVLETİ OLUŞTURAN TEMEL DİNAMİKLER.....	8
2.2.1. Sosyal Politika Kavramı	8
2.2.1.1. Sosyal Politikanın Doğuşu	9
2.2.1.2. Sosyal Politikanın Amacı.....	10
2.2.2. Aile Politikası Kavramı	11
2.2.3. Sosyal Hizmet Kavramı	14
2.2.3.1. Sosyal Hizmet Uygulaması ve Amaçları	15
2.2.4. Sosyal Refah Kavramı	17
2.3. AİLE KAVRAMI.....	19
2.3.1. Aile Tanımı ve Özellikleri	19
2.3.2. Ailenin Değişimi.....	21
2.3.2.1. Aile Yapısında Değişim.....	21
2.3.2.2. Doğurganlığın Azalması	22
2.3.2.3. Kariyerin Öncelenmesi	23

2.3.2.4. Boşanma.....	23
2.3.2.5. Kohabitasyon	24
2.3.2.6. Eşcinsel Evlilikler	24
2.3.2.7. Yalnız Annelerin ve Tek Ebeveynli Ailelerin Sayısında Artış.....	24
2.3.3. Ailedeki Değişimlere Etki Eden Faktörler.....	25
2.3.3.1. Göç.....	25
2.3.3.2. Kadınların Eğitim ve İstihdam Seviyelerinin Yükselmesi	26
2.3.3.3. Teknolojik Gelişmeler	27
2.3.3.4. Aile İçindeki Rollerde, Toplumsal ve Ailevi Değerlerde Değişmeler	27
2.3.3.5. Küreselleşme.....	28
2.4. AİLE ve SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI (ASPB)	29
2.4.1. Yetki, Görev ve Sorumluluklar.....	29
2.4.2. Amaç ve Hedefler	31
2.4.3. Hizmetler	33
2.4.3.1. Aileye Yönelik Hizmetler.....	33
2.4.3.1.A. Aile eğitim programı (AEP).....	33
2.4.3.1.B. Evlilik öncesi eğitim programı.....	34
2.4.3.1.C. Aile ve boşanma süreci danışmanlığı.....	34
2.4.3.1.D. Özel aile danışma merkezleri.....	34
2.4.3.1.E. Aile sosyal destek programı (ASDEP).....	35
2.4.3.2. Çocuk Hizmetleri.....	35
2.4.3.2.A. Koruyucu ve önleyici faaliyetler.....	35
2.4.3.2.B. Aile yanında destek faaliyetleri.....	37
2.4.3.2.C. Bakım hizmetlerine yönelik faaliyetler	39
2.4.3.2.D. Çocuk destek merkezleri.....	41
2.4.3.3. Kadına Yönelik Hizmetler	42

2.4.3.3.A. Kadın konukevleri.....	42
2.4.3.3.B. Şiddet önleme ve izleme merkezleri (ŞÖNİM).....	43
2.4.3.4. Engellilere Yönelik Hizmetler	43
2.4.3.4.A. Engelli bakımı	43
2.4.3.4.B. Aile danışma ve rehabilitasyon merkezleri	44
2.4.3.4.C. Yaşlı bakım hizmetleri	45
2.4.3.4.D. Yaşlı destek programı (YADES)	45
2.4.3.5. Şehit Yakınları ve Gazilere Yönelik Hizmetler	46
2.4.3.5.A. Şehit, gazi bilgi sistemi (Veri Tabanı)	46
2.4.3.5.B. İstihdam	46
2.4.3.5.C. Ücretsiz seyahat kartı	47
2.4.4. Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM)	47
2.4.4.1. Manisa SHM	48
3. GEREÇ ve YÖNTEM	51
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	51
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	51
3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	52
3.3.1. Araştırma Modeli	52
3.3.2. Araştırma Evreni	52
3.3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	53
3.3.4. Veri Toplama Süreci	53
3.3.5. Verilerin Analizi	54
3.3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	54
4. BULGULAR.....	55
4.1. KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUK (KMÇ) BİRİMİ.....	56
4.2. SOSYAL ve EKONOMİK DESTEK (SED) BİRİMİ.....	60
4.3. EVDE BAKIM BİRİMİ	65

4.4. KORUYUCU AİLE BİRİMİ	70
4.5. EVLAT EDİNME BİRİMİ.....	72
4.6. ENGELLİ KURUM BAKIMI BİRİMİ.....	74
4.7. YAŞLI KURUM BAKIMI BİRİMİ	77
5. TARTIŞMA.....	80
5.1. KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUK (KMÇ) BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	81
5.2. SOSYAL ve EKONOMİK DESTEK (SED) BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	83
5.3. EVDE BAKIM BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	85
5.4. KORUYUCU AİLE BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	87
5.5. EVLAT EDİNME BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	88
5.6. ENGELLİ KURUM BAKIMI BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	89
5.7. YAŞLI KURUM BAKIMI BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	90
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	91
7. KAYNAKLAR	96

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1: KMÇ birimine gelen dosyaların işlem durumu	56
Tablo 2: KMÇ birimine yapılan müracaatların başvuru kanalı.....	56
Tablo 3: KMÇ birimine yapılan müracaatların nedeni	57
Tablo 4: KMÇ birimine yapılan müracaatlardaki çocukların eğitim durumu	58
Tablo 5: KMÇ birimine yapılan müracaatlarda 5395'e göre alınan tedbirler	59
Tablo 6: KMÇ birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu.....	59
Tablo 7: SED birimine gelen dosyaların işlem durumu	60
Tablo 8: SED birimine yapılan müracaatların başvuru kanalı.....	60
Tablo 9: SED birimine müracaat edenlerin kimliği	61
Tablo 10: SED birimine yapılan müracaatların nedeni	62
Tablo 11: SED birimine müracaat edenlerin memleketi	63
Tablo 12: SED birimine müracaat edenlerin eğitim durumu.....	64
Tablo 13: SED birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu.....	64
Tablo 14: Evde Bakım birimine müracaat edenlerin kimliği	65
Tablo 15: Evde Bakım birimine yapılan müracaatların nedeni.....	66
Tablo 16: Evde Bakım birimine müracaat edenlerin memleketi	67
Tablo 17: Evde Bakım birimine müracaat edenlerin eğitim durumu	68
Tablo 18: Evde Bakım birimine müracaat edenlerin aile yapısı	68
Tablo 19: Evde Bakım birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu	69
Tablo 20: Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin memleketi	70
Tablo 21: Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin eğitim durumu	70
Tablo 22: Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin aile yapısı.....	71
Tablo 24: Evlat Edinme birimine müracaat edenlerin memleketi.....	72
Tablo 25: Evlat Edinme birimine müracaat edenlerin eğitim durumu	72
Tablo 26: Evlat Edinme birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu	73
Tablo 27: Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin kimliği.....	74
Tablo 28: Engelli Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların nedeni.....	75
Tablo 29: Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin memleketi	75
Tablo 30: Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin eğitim durumu ..	76

Tablo 31: Engelli Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu	76
Tablo 32: Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin kimliği	77
Tablo 33: Yaşlı Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların nedeni	77
Tablo 34: Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin memleketi	78
Tablo 35: Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin eğitim durumu.....	78
Tablo 36: Yaşlı Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu	79

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
AEP	:	Aile Eğitim Programı
ASDEP	:	Aile Sosyal Destek Programı
ASPB	:	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BİMER	:	Başbakanlık İletişim Merkezi
CİMER	:	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
ÇEKOM	:	Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi
ÇİM	:	Çocuk İzleme Merkezi
ÇODEM	:	Çocuk Destek Merkezi
ÇOKİM	:	Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi
KMÇ	:	Korunmaya Muhtaç Çocuk
LÖSEV	:	Lösemili Çocuklar Sağlık ve Eğitim Vakfı
MERNİS	:	Merkezi Nüfus İdare Sistemi
NAWS	:	National Association of Social Workers
OECD	:	Organisation for Economic Co-operation and Development
SED	:	Sosyal ve Ekonomik Destek
SGK	:	Sosyal Güvenlik Kurumu
SHM	:	Sosyal Hizmet Merkezi
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşu
SYDV	:	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
ŞÖNİM	:	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
YADES	:	Yaşlı Destek Programı

1. GİRİŞ

Dünyadaki sosyal ve ekonomik değişimlere rağmen ailenin hem birey hem de toplum açısından önemi değişse de hiçbir zaman azalmamaktadır. Bunun yanında küreselleşen ve gelişen dünyada varlıklı aileler daha da zenginleşmekte, ekonomik darboğaz içerisinde yoksullukla mücadele eden aileler daha da yoksullaşmaktadır. Artan yoksulluk kimi zaman ailelerin dağılmasına yol açmakta kimi zaman ise devletin ve toplumun geleceğini belirleyecek gençlerin sorunlu bireyler olarak yetişmesine imkân tanımakta ve toplumsal sağlığın bozulmasına yol açmaktadır. Devlet, değişen hayat şartlarının ve yurttaşları tehdit eden problemlerin birey ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini önleyebilmek için koruyucu ve önleyici tedbirler almak durumundadır. Devletin aldığı bu tedbirler bütünü sosyal politika olarak adlandırılmaktadır.

Sosyal politika, genel anlamda; devletin eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, konut ve sosyal yardım gibi birey ve ailelere sağladığı hizmetlerin bütünü olarak ifade edilebilir. Bu hizmetlerin amacı, toplumdaki problemleri açığa çıkmadan bertaraf etmek ve toplumun refah seviyesini yükseltmektir. Sosyal politikanın toplumdaki tüm bireyler için koruyucu, önleyici, güçlendirici ve sosyal adaleti sağlayıcı bir işlevi vardır. Bu nedenle bir ülkedeki tüm yurttaşların sosyal ve ekonomik açıdan kaliteli bir yaşam sürebilmeleri adına sosyal politikalar hayati önem taşımaktadır (İçağasıoğlu Çoban ve ark., 2009).

Sosyal politikanın en önemli etki alanlarından birisi ailedir. Aile, geçmişten bugüne toplumun temelini oluşturmakta ve yapı taşı görevi görmektedir. Dinamik bir yapıya sahip olan aile kurumu, toplumun geleceği için son derece önemlidir. Sağlıklı, eğitilmiş ve kaliteli bireylerin yetiştirilebilmesi, topluma fayda sağlayacak ve toplumsal gelişime katkı sunacak bireylerin var olabilmesi için, sosyal politikaların yanında özellikle aile yaşamına etki etmeyi hedefleyen aile politikalarına ihtiyaç vardır. Aile politikası sosyal politikanın önemli bir parçasıdır ve bir alt birim olarak ifade edilebilir. Daha derin ve geniş bir ölçekte aileyi odak merkezine alan aile politikası, ailenin yaşam şartlarını iyileştirmeyi hedefler.

Toplumun değişimi ve dönüşümü, ailedeki tahribatı gün geçtikçe arttırmaktadır. Boşanma oranlarının ve parçalanmış ailelerin artması, evlilik dışı birlikteliklerin artması, yalnız yaşayan bireylerin çoğalması, ekonomik zorluklar ve kötü yaşam şartları gibi

konular, ülkelerin aileye yönelik politikalar uygulamalarını zorunlu kılmaktadır(Turğut, 2016). Bu nedenle ülkelerin aile politikası alanındaki uygulamaları hem ailedeki hem de toplumdaki gelişime ve değişime direk etki etmektedir. Aile politikası uygulamalarındaki temel ölçüt ise refah sağlayıcı, koruyucu ve geliştirici bir hizmet bütünüdür. Ülkemiz adına değerlendirmede bulunulduğunda, koruyucu hizmetlerin ağırlıklı olarak sorun ortaya çıktıktan sonra devreye girdiği görülmektedir. Aileleri mevcut problemlerle baş başa bırakmadan önce verilen koruyucu ve önleyici hizmetler oldukça kısıtlı ve/veya neredeyse yoktur. Ailenin sağlığı ve birliği bozulduktan sonra verilen hizmetler beklenen etkiyi sağlayamamaktadır(İçağasıoğlu Çoban ve ark., 2009). Bu nedenle koruyucu ve önleyici hizmetlerin oluşturulması, ailenin geleceği açısından son derece önemli bir konudur. Sosyal devlet sıfatı, bu politika ve hizmetler bütününe bireylere ve topluma başarılı bir şekilde entegre etmekle edinilirken, aileye yönelik politika ve hizmetlerin ele alınış biçimleri, devletin aileye verdiği önemi yansıtmaktadır.

Tüm bu bilgiler ışığında, çalışma; aile, sosyal politika, sosyal hizmet, sosyal devlet ve sosyal refah kavramları ile ASPB Manisa İl Müdürlüğü ve SHM’de yapılan araştırma üzerine kurulmuştur. Çalışmada, giriş bölümünün ardından sosyal devlet, sosyal politika, aile politikası, sosyal hizmet ve sosyal refah kavramlarına yer verilmekte, akabinde bakanlığın görev ve sorumlulukları, amaç ve hedefleri ile hizmetlerine değinilen genel bilgiler bölümü ile devam etmektedir. Bu bölümlerin ardından ASPB Manisa İl Müdürlüğü’nde yapılan araştırmanın gereç ve yöntemlerine değinilerek çalışmanın kapsam ve içeriği hakkında ayrıntılı bilgilendirme yapılmaktadır. İlerleyen bölümlerde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmesi ve tartışma bölümünde bulguların değerlendirilmesinin ardından sonuç ve öneriler bölümüne yer verilmekte ve son bölüm olan kaynakça kısmıyla çalışma sonlandırılmaktadır.

Bu çalışma ile ASPB Manisa İl Müdürlüğü’ne 2017 yılı içerisinde yapılan müracaat sayısının belirlenmesi ve kırsal kesimde yaşayan birey ve ailelerin de yoğunluk gösterdiği Manisa ilinde, ailelerin çoğunlukla ihtiyaç duyduğu hizmetlerin ortaya çıkarılması, mevcut aile politikalarının değerlendirilmesi ve farklı bir bakış açısının getirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ASPB’nin hizmetlerini gözler önüne sermesi, bu hizmetlerin birey ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verme durumu, yeni politika ve hizmetlerin gerekli olup olmadığı konusunu değerlendirmeye açması çalışmayı önemli kılmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. SOSYAL DEVLET KAVRAMI

Sosyal devlet kavramı, kolay tanımlanabilecek nitelikte bir kavram değildir. Pek çok yazar da sosyal devletin tanımına dair zorluğa dikkat çekmekle birlikte çeşitli tanımlamalarda bulunmuşlardır. Dile getirilen tanımlama girişimlerinde ise sosyal devlet, insan onuruna yaraşır yaşam standartlarını ve sosyal adaleti sağlayan, adil gelir dağılımı amacıyla piyasaya müdahale eden ve sosyal, ekonomik haklara ciddi derecede önem veren bir yapı olarak tanımlanmaktadır(Gümüş, 2010).

Güler(2006)'e göre sosyal devlet; ekonomik ve toplumsal hayata doğrudan veya dolaylı olarak müdahale yetkisiyle teçhiz edilmiş devlettir. Demokrasi, hak, eşitlik ve özgürlük kavramlarının 20. yüzyılda yeni ölçütlerle yorumlanmasıyla sosyal devlet tanımlanmış, vatandaş ve yurttaş olmanın temel hakları içinde barındırdığı düşüncesiyle devlet, sorumluluk olarak üzerine düşen yükümlülükleri gerçekleştirecek şekilde yeniden tanımlanmaya çalışılmıştır(Kara, 2009).

Seyyar(2002)'a göre sosyal devlet; yurttaşlarının refahı ve sosyal durumuyla ilgilenerek asgari bir yaşam seviyesine ulaşmalarını sağlamayı görev edinen devlettir. Vatandaşlarının kişiliğini ve itibarını zedelemeyen, insanca yaşamaları için gerekli ortamı sunmayı görev edinen devlettir. Gücsüzleri güçlüler karşısından koruyarak, gerçek eşitliği gözeterek, sosyal adaleti ve dengeyi sağlamakla sorumlu devlettir. Toplumdaki refah seviyesi farklılıklarını gidermeye çalışarak, orta tabakayı çoğaltmak maksadıyla da özellikle dar gelirli alt grupların sosyo-ekonomik durumlarını çeşitli sosyal politikalar aracılığıyla düzenlemeyi ve iyileştirmeyi hedefleyen devlettir. Bir diğer deyişle sosyal devlet, sosyo-ekonomik yaşama yön vererek zayıfları, maddi durumu elverişsiz olanları, bakıma ve yardıma muhtaç bireyleri koruyan, mevcut hizmetlerini yurttaşlarına ulaştırabilmek için sosyal kurumlara işlerlik kazandıran, koruyucu ve önleyici tedbirler olarak toplumdaki problemleri önlemeye ve gidermeye çalışan, sosyal problemlerin yükü ve baskısıyla karşı karşıya kalan birey ve gruplara kol kanat veren himayeci devlettir.

Bir diğer tanımlamada Briggs, sosyal devleti üç alanda planlı bir şekilde çalışan devlet olarak tanımlar. Birincisi; piyasadandan bağımsız olarak bireylere gelir garantisi sağlayarak, refah düzeylerini geliştirmek. İkincisi; bireylerin karşılaşabileceği belirli

sosyal risklerin (işsizlik, hastalık vb.) etkilerini en aza indirerek, devlet desteğini sağlamak. Üçüncüsü; dil, din ve ırk ayrımı gözetmeksizin, tüm yurttaşlarına sosyal hizmetlere erişim imkânını sağlamaktır(Çakmak, 2017).

Sosyal refah devletinin çalışma ve görev alanı oldukça geniştir ve her devlet kendi sosyal refah modeline göre çeşitli uygulamaları bünyesinde barındırır. Bu uygulamalar çeşitlilik oluştursa da sosyal devletin görev ve sorumluluklarının temelde altı alanda yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, gelirin yeniden dağıtımı, konut ve sosyal refah, devletin hizmetlerinin yoğunlaştığı alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu temel hizmetlerin yanında devletin yürüttüğü çeşitli politikalar mevcuttur. Örnek olarak; yurttaşların korunması, sosyo-ekonomik açıdan ve sağlık açısından (yoksul, işsiz, engelli, yaşlı vb.) dezavantajlı bireylere yardım edilmesi, mesleki eğitim ve iş edindirmeyi söyleyebiliriz. Devlet, yurttaşlarının hakkı olan hizmetleri onlara götürür, kendilerini gerçekleştirme fırsatı da sunar ve hayata geriden başlayan bireylerin hedeflerine ulaşma fırsatını sağlayarak toplumsal dengeyi sağlamayı, eşitsizliklerin önüne geçmeyi hedefler(Özdemir, 2008).

Sosyal devlet, toplumun sosyal refahını yükseltmek amacıyla politikalar üretmesini ilke edinen bir devlet modelidir. Sosyal devlet anlayışı eski zamanlara dayanmasına karşın, günümüz batı devletlerinde bu anlayış ancak 19. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. İngiltere’de Archbishop Temple tarafından 1941 yılında ortaya atılarak kullanılmaya başlanan sosyal devlet kavramı, sosyal refahın uygulanabilmesi amacıyla devletin ekonomiye aktif bir şekilde kapsamlı müdahalede bulunmasını gerekli görmektedir(Yay, 2014). Birçok kaynakta sosyal devlet yerine refah devleti olarak da kullanılan kavram, Almanya’da 1930’lu yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. Olumlu manada kullanılan söz konusu kavram, İngilizcede “*welfare state*” olarak kabul görmüştür. Almanya’da sonraki yıllarda “*sozialstaat*” (sosyal devlet) kavramı yaygınlık kazanmıştır. Türkiye’de ise bu olgu, “*sosyal devlet*”, “*refah devleti*” ve “*sosyal refah devleti*” kavramlarıyla ifade edilmektedir(Kara, 2004).

Sosyal devletin amacının belirlenmesinde farklı görüşler mevcuttur. Bazı araştırmacıları göre sosyal devletin amacı, bireylere asgari gelir düzeyini garanti etmesiyken, bazılarına göre ise temel ihtiyaçların karşılanmasında asgari standartların sağlanmasıdır. Diğer yandan sosyal devletin amacının, tüm yurttaşların yaşam koşullarını iyileştirmek olduğu ifade edenler de bulunmaktadır. Sosyal devlet, ayırım gözetmeksizin

toplum içerisindeki tüm bireylerin yasalar karşısında eşit ve özgür olduğunu kabul etmekte, bu eşitlik ve özgürlüğün işlevsellik kazanması için gerekli imkânları da oluşturmaya çalışmaktadır. Bunun yanında sosyal devletin amacının sadece yasalar karşısında bireylerin eşitliğinin ve özgürlüğünün sağlanması değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve siyasî hayatın içerisinde de eşit ve özgür olmalarını sağlamaktır

(<http://www.canaktan.org/politika/refah-devleti/amaclar.htm>, Erişim: 15.06.2019).

Liberal devlet anlayışından doğan sosyal devlet anlayışının temel ilkeleri; yaşam güvenliği, tam istihdam ve çalışma gücünün korunmasıdır. Bu bağlamda sosyal devleti diğer devlet sistemlerinden ayıran, yapılan müdahalelerin en başta bağımlı çalışanlar olmak üzere, sosyal ve ekonomik açıdan zayıf olan yurttaşların güçlendirilmesine yönelik olması ve verilen desteğin ‘yardım’ anlayışıyla değil, sosyal yurttaşlık hakkı olarak verilmesidir. Bu sebeple sosyal refah devletinin, piyasa güçlerinin etkisini azaltmak amacıyla bilinçli olarak kamu gücünün kullanıldığı devlet sistemi olduğu ifade edilmektedir(Kahraman, 2010; akt.: Yanık ve ark., 2014).

Sosyal devlet anlayışında; devlet kaçılacak, karşısında savunma yapılacak bir yapı olmamakla birlikte, koruyucu olma sorumluluğunu taşıyan, bireylerin refahını ve güvenliğini sağlamaya yönelik politikalar izleyen, hizmet ve politikaların tüm yurttaşların hakkı olduğu bilincini taşıyan ve bizzat toplumun tamamlayıcı unsuru olduğu yapıyı işaret eder. 1982 Anayasası devletimize; ‘*Kişinin temel hak ve hürriyetlerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan, siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak*’ sorumluluğunu getirmiştir. Ancak devlet bu sorumluluğu yerine getirirken, herkes için mutlak bir ekonomik ve sosyal eşitlik anlayışından hareket etmemektedir. Sosyal devlet, hizmet ve politikalarından yararlanacak yurttaşların uygunluğu ve hak etmesine bağlı olarak, bu hizmet ve politikaların tahsisine kanaat getirerek, tüm yurttaşlara fırsat eşitliği sağlamayı amaçlar(Kara, 2009).

2.1.1. Sosyal Devlet Anlayışının Ortaya Çıkışı

Sosyal devlet anlayışının ortaya çıkışında, Sanayi Devrimi’nin önemli bir rolü vardır. Geçmişten günümüze her dönemde ihtiyaç duyulan sosyal güvenlik, devlet himayesi yani yurttaşların korunması ve güvence altına alınması gibi konular gündemdeki

varlığını korumuştur. Bu bağlamda sosyal devletin gelişimi, birçok araştırmacının da çalışmalarında belirttiği gibi Sanayi Devrimi öncesi ve sonrası olarak ayrılmaktadır.

Sosyal devlet uygulamaları, tarihte çok eskilere dayanmaktadır. Devletler bulunduğu çağın özelliklerinin yanında, toplumun geleneksel yapısı, kültürü ve dini anlayışıyla kendine özgü sosyal çalışmalarda bulunmuştur. Bu dönemlerde aile ve toplum temelinde, dini ve gönüllü kurumlar ve de meslekî birlikler, karşılıklı yardımlaşma ile yokluk çeken, hasta ve diğer yardıma muhtaç insanlara gayriresmî olarak hizmetler verilmiştir. Örneğin; Avrupa'daki Hristiyan inancı, kiliseler aracılığıyla sosyal ve ekonomik hayata etki etmişlerdir. Kiliselerin oluşturduğu hasta evleri, aşevleri, hayırsever kuruluşlar ve manastırlar toplumdaki önemli yardım kuruluşları olmuşlardır(Özdemir, 2008).

Yukarıda belirtilen meslekî birlikler, 18. yüzyıla kadar varlıklarını devam ettirmişlerdir. Bu birlikler, amaçlarına ve faaliyetlerine bakıldığında buldukları dönemlerde emek ve sermaye piyasasının düzenleme işlevlerinin yanında, üretici ile tüketici ve yurttaş ile devlet arasındaki ilişkilerde önemli roller üstlenmişlerdir. Asırlar boyu çeşitli meslekî birlik, zanaatkârlık ve tüccarlık isimleri altında faaliyet göstermişlerdir. Sanayi Devrimiyle beraber fabrikalaşmanın artması ve ekonomi piyasalarının gelişimiyle etkinliklerini kaybetmişler ve daha farklı bir nitelik kazanarak sendikacılığın gelişim temellerini atmışlardır(Kacar, 2009).

Sosyal devlet, liberal ve sosyalist bakış açılarına göre değerlendirildiğinde, kavramların birbirinden ayrıştığı görülmektedir. Liberal görüşe bakıldığında, sosyal devletin geçmişi 16. yüzyılda İngiltere'de çıkarılan "*Yoksulluk Yasası*"na kadar dayanmakta ve temelinde, toplumun içerisindeki ihtiyaç sahibi bireylere karşı ahlâkî bir görevi olduğu fikri bulunmaktadır. Sosyalist yaklaşıma göre devlet, kapitalizmin bir sonucu olarak değerlendirilir. Ortaya çıkma sebebi ise kapitalizmin sorunlarına, ekonomik krizlere ve sınıf kavgalarına bağlanır. Sosyal devletin geliştirdiği politikalar da özel mülkiyet hakkını koruyarak, işçi-emekçi sınıfını sistemle entegre etmeyi amaçlayan politikalar olarak görülür(Koray, 2005). Kraliçe Elizabeth tarafından çıkarılan "*Yoksulluk Yasası*" sosyal refah devletinin ilk örneği olarak kabul edilmiş ve iki asırdan fazla bir süre boyunca uygulanmıştır. Bu yönüyle İngiltere, yoksullara yardım konusunda diğer batılı devletlere öncü olmuştur.

Yoksullara yönelik yasalarla başlayan sosyal refah çalışmaları, sonraki dönemlerde yaşanan sosyal ve ekonomik gelişmelere paralel olarak genişlemiş, sanayileşmeyle sadece işçi sınıfını korumaya yönelik bir kimliğe sahipken, sonrasında tüm toplumu kucaklayan ve eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, gelirin yeniden dağılımı, konut ve kişisel refah hizmetleri gibi alanlarda politika geliştiren ve hizmet veren bir yön kazanmıştır(Özdemir, 2004).

Sosyal devletin ortaya çıkışında, özellikle Fransız İhtilaliyle başlayan gelişmeler ve Sanayi Devrimi'nin yaşanması önemli bir yere sahiptir. Bu gelişmelerle ortaya çıkan teknolojik gelişmeler ve yeniliklerle birlikte sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamın tamamı köklü bir değişim geçirmiştir. Sanayi Devrimiyle gerçekleşen sanayileşme hareketleri, işçi ve işveren gibi yeni sosyal sınıfları meydana getirmiştir. Yeni sınıflar beraberinde bazı problemleri de gün yüzüne çıkarmıştır. İşçilerin işverenleri tarafından baskıya maruz kalmaları ve emeklerinin karşılığını alamamaları, zamanla toplum içinde seslerin yükselmesine ve problemlerin büyümesine neden olmuştur. Emek-sermaye piyasasının durumu ve işçi-işveren arasında refah seviyesindeki gözle görülür farklar, devletin işçileri korumaya yönelik politikalar geliştirmesini gerekli kılmıştır. Bu bağlamda, daha önceki dönemlerde çeşitli sosyal refah hizmetleri uygulamaya konulmuş olsa da sosyal refah devletin tarihteki ilk önemli politikalarının işçileri korumaya ve güvence altına almaya yönelik önlemler olduğu söylenebilir.

Sosyal refah devleti, esas olarak 19. yüzyılın sonunda Batının sanayileşmesiyle başlayan ve 20. yüzyılın sonlarına kadar hızla devam ederek genişleme gösteren devletlerdir. Fakat göz ardı edilmemesi gerekmektedir ki sosyal devletin gelişmesinin zeminini, hümanizm ve yardımseverlik bilinci oluşturmaktadır. Sosyal politika ve refah hizmetleri, insanların bu duygularının bir neticesi olarak çıkmıştır. Bu nedenle sosyal refah devletin ortaya çıkışını 19. yüzyıl olarak belirlemek, hümanizm ve yardımseverlik bilinciyle ilk çağlardan beri varlığını sürdüren insanoğlunun gerçeklerine ters düşebilmektedir(Özdemir, 2004).

2.2. SOSYAL DEVLETİ OLUŞTURAN TEMEL DİNAMİKLER

2.2.1. Sosyal Politika Kavramı

Dünya üzerindeki tüm toplumlarda sosyal, ideolojik gruplar ve çıkar grupları bulunmaktadır. Özellikle Sanayi Devrimi'nin ardından birçok sorun ve çatışma meydana gelmiştir. Devlet ise bu sorunlara karşı çeşitli tedbirler almak durumunda kalmıştır. Alınan tedbirlerin en önemlileri; sosyal adaletin sağlanması, toplum refahının artırılması, yoksullukla mücadele ve sosyal barışın sağlanmasıdır. Bu önlemler sadece gruplar için değil, bireyler için de alınmıştır. Çocuklar, kadınlar, engelliler ve yaşlılar önlem alınan gruplara örnek verilebilir(Yazıcı, 2016).

Sargutan(2006)'a göre sosyal politika; toplumu sosyal bakımdan daha iyiye ulaştırmak ve bu amaçla sahip olmaları gerektiğine inanılan asgarî yaşam seviyesinin üzerine, kendi maddi ve ekonomik imkânlarıyla sınırlı kalmadan ulaşabilecekleri sosyal, ekonomik, hukukî, idarî ve kurumsal ihtiyaçları gerçekleştirerek devlet ve toplum düzenini geliştirmek adına, devletin ve hükümetin benimsediği sosyo-ekonomik ilkeler ve uygulamalardır.

Seyyar(2002)'a göre sosyal politika; yurttaşların eşit haklarla topluma katılmaları ve varlıklarını devam ettirebilmeleri için devletler tarafından uygulanan politikalar bütünüdür. Toplumdaki çatışmaların önüne geçmek ve herkes için sosyal refahın tahsis edilmesi, sosyal politikanın öncelikli hedefidir. Bunun yanında sosyal politika kavramı siyaset, hukuk ve ekonomi gibi alanları da bünyesinde barındırmaktadır.

Koray(2000), sosyal politikanın büyük oranla 20. yüzyılın olgusu olduğunu ve çoğunlukla gelişmiş ülkelere özgü bir olgu olduğunu, özünde toplumun bir üyesi "vatandaşlık" hakkına dayalı bir gelişme olduğunu ifade etmesiyle birlikte konuyla ilgili; "Vatandaşlık, bir toplumun üyelerine verilen statüdür. Bu statüyü elinde tutan herkes, bu statünün içerdiği tüm haklar ve görevler açısından eşittir. Vatandaşlığın üç tür ögesi vardır: Sivil öge, bireysel özgürlükle ilgili hakları sağlar; siyasal öge, gücün kullanımına katılma hakkı verir; sosyal öge, ekonomik refah, sosyal güvenlik ve kültürel mirastan asgari düzeyde de olsa bir pay alınmasına ilişkin haklar tarafından kurumsallaşır" demiştir. Sosyal politika, toplumun her kesimini kapsayacak nitelikte oluşturulan politikalar bütünü olduğundan, vatandaş sıfatını taşıyan tüm yurttaşlar devletin sağladığı politika ve hizmetler bütününden yararlanma hakkına sahiptir.

Sosyal politika dar ve geniş olmak üzere iki anlamda tanımlanmaktadır. Dar anlamda sosyal politika; Sanayi Devrimiyle ortaya çıkan işçi ve işveren sınıflarının o dönemde ve sonrasındaki ilişkileriyle ilgilenmiş, kapsam ve sınırları itibariyle belirgin ve sınırlı bir özelliğe sahiptir. Emek ve sermaye arasında olumsuzlukların ortaya çıktığı ve eşitsizliklerin meydana geldiği, temel hedefi emek-sermaye çatışmasını azaltmak olan sanayileşmiş toplumlara özgür bir politikadır. Geniş anlamda sosyal politika ise; sadece çalışma hayatındaki ilişkileri konu edinmeyen, toplumdaki tüm birey ve grupları ele alarak, herkese belirli sağlık ve eğitim hakkının sağlanması, yoksulluğun önlenmesi, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin giderilmeye çalışılması ve işsizliğin ortadan kaldırılması gibi konularda çözüm üretmeye çalışmaktadır(Koray, 2005).

Sosyal politika, bireylerin sefaletlerinin önlenmesi ve giderilmesi, bireylerin ve toplumun daha yüksek hayat şartlarına ve sosyal refah seviyesine sahip olmalarının sağlanması gibi konularla ilgilenmektedir. Devletin ilgilendiği bu düzenlemeler, öncelikle toplumu birinci derecede ilgilendiren emniyet, sağlık ve eğitim hizmetleri, kişisel ve toplumsal hak ve özgürlükler gibi temel alanlarda gerçekleştirilmektedir. Bunlarla birlikte, toplumdaki muhtaç kesimlere yönelik sosyal hizmet ve yardımlar ile ilgili sosyal politikalar uygulanmaktadır(Sargutan, 2006).

2.2.1.1. Sosyal Politikanın Doğuşu

Sosyal politika açısından bakıldığında, Sanayi Devrimi önemli bir yere sahiptir. Sanayileşme ile makineli üretimin artması, sermayenin çok önemli bir faktör olmasını sağlamıştır. Makineleşmenin hızla yaygınlaşması ile seri ve hızlı üretim artmış ve sermaye üretim en gerekli unsur olmuştur. Fabrikalarda iş bölümünün de gelişmesi ile “*çalışma*” kavramı değer kazanmış ve emek-sermaye piyasasında meydana gelen anlaşmazlıklar sosyal politikalara sürekli bir ihtiyacı doğurmuştur(Özpiranga, 2013).

Büyük ölçüde devlete ait olan sosyal politika, bunun yanında gelişimini büyük ölçüde demokrasinin ve insan haklarının gelişmesine borçludur. 19. yüzyılın ikinci yarısında ilk kez Almanya’da kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkan sosyal politika, sanayileşme ve kentleşme nedeniyle ortaya çıkan tehlikelere karşı işçileri korumak ve önlemleri hayata geçirerek işçi sorunlarına çözüm getirip alt sınıf ile üst sınıf arasındaki çatışmayı önleme amacı taşımıştır. Bu anlamda görülmektedir ki sosyal politika, emek ve sermaye arasındaki eşitsizliklerin gün yüzüne çıktığı kapitalist

toplumlara özgü bir politika olmakta ve işçi-burjuvazi çatışmasını önlemeyi hedefleyen bir uzlaşma aracı olarak düşünülmektedir(Koray, 2000).

Sosyal politikanın gelişimi sosyal devlet ile paralellik göstermektedir. Eski çağlardan bu yana devletlerin kendi yurttaşlarının yoksulluğunu gidermek, hastalıkların önüne geçmek ve işsizliği azaltmak adına çeşitli uygulamalar gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Bu refah hizmetlerinin işlerlik kazanmasında ise hayırsever ve dini kuruluşların rolü büyüktür. Ne var ki yapılan tüm bu çalışmalar yasalarla düzenlenmemiş ve gayriresmî olarak gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle geçmişte uygulanan sosyal refah hizmetleri sosyal politika olarak adlandırılmamaktadır. Sonrasında ise, özellikle Rönesans ve ardından Fransız İhtilaliyle birlikte sosyal devlete olan ihtiyaç yeni bir boyut kazanmış, Sanayi Devrimiyle yeni işçi sınıfları ortaya çıkmasının ardından, yasalara dayandırılan ve sosyal güvence sağlayan sosyal politika uygulamaları yürürlüğe konulmuştur.

2.2.1.2. Sosyal Politikanın Amacı

Batı toplumlarında ekonominin iyice gelişmesi diğer bir deyişle maddi refahın artışı, insan haklarının, eşitlik, adalet ve özgürlük kavramlarının gelişmesi ve sosyal bir nitelik kazanması gibi gelişmeler, zamanla sosyal politikanın alan ve çerçevesini genişletmiştir. Geniş ölçüde sosyal adalet ve eşitliğe işlerlik kazandırmaya çalışan uygulamalara dönüşen sosyal politika, farklı anlamlar da edinmiş ve yeni amaçlar belirlemiştir(Koray, 2000).

Bu gelişmelerin ardından sosyal politika, tüm yurttaşların sosyo-ekonomik durumlarını kabul edilebilecek asgarî sınırın üzerine çıkarmak, bu sınırı güvenceye alarak toplumdaki bireylerin tamamının refah ve mutluluğunu sağlamak, sonuç olarak toplumu daha yüksek bir sosyal seviyeye çıkartarak refah, barış, birlik, istikrar, mutluluk ve bütünlüğüne katkı sağlamak ilkesini temel amacı olarak benimsemiştir(Sargutan, 2006).

Sargutan(2006)'a göre sosyal politikanın temel amaçları dikkate alındığında, günümüzde sosyal politika kavramının özellikleri şu şekilde ifade edilebilir:

- Sosyal politika uygulamalarının geliştirilmesinde benimsenen ilke ve esaslar, öncelikle insanların yaşam standartlarını düşüren (sosyal, ekonomik, fizyolojik,

kültürel, çevresel vb.) nedenlere bağılı olarak gelişen risklerin istenmeyen olumsuz sonuçlarından koruyucu önlemleri içermektedir.

- Sosyal politikalar dinamik bir özelliğe sahiptir ve değişkenlik gösterebilmektedir. İçinde bulunulan zaman, mekân, toplum, kişiler ve çeşitli sebeplere göre uygulamalar, kapsam ve içerikler değiştirilebilmektedir. Dünya gün geçtikçe değişmekte ve mevcut politikalar değişen insan ihtiyaçları için yetersiz kalabilmektedir.
- Sosyal politikaların prensibi, toplum içerisindeki tüm yurttaşlara eşit yaklaşarak toplumun tamamını kapsamaktır.
- Sosyal politikalar sadece belli grupları odağına almamakta, aynı zamanda ihtiyaçlarının boyutuna göre tüm bireylere yönelik geniş çerçevede ve kapsamlı çalışmaların yapılmasına olanak sağlamaktadır.
- Sosyal politikalar bireylerin ve toplumun refah içerisinde huzurlu, güçlü, bir arada ve istikrarlı bir şekilde yaşamalarının ve sosyal varlıklarını devam ettirmelerinin bir aracı olarak kullanılmaktadır.
- Sosyal politika ve uygulamaları bundan böyle devletin ve güç sahibi kimselerin lütfu olarak değil; bunun da ötesinde yurttaşların bir hakkı olarak, toplumsal sorunların baş göstermeden önlenmesini sağlayacak, toplum dengesini, vatandaşlarını, kurumlarını ve varlığını koruyacak bir araç olarak, toplumsal zorunluluk niteliğiyle uygulanmaktadır.

2.2.2. Aile Politikası Kavramı

Demografik yapıda meydana gelen değişimler, istihdam olanaklarının farklılaşması, toplum içerisindeki kurumların yapısının ve biçimlerinin değişmesi, sosyal politikaları ve de aile politikalarını daha önemli hale getirmektedir. Nitekim sosyal politikaların kapsamına giren eğitim, sağlık ve sosyal hizmet yaklaşımları, teoride ve uygulamada aileyi etkilemektedir. Küreselleşme ile birlikte dünya üzerindeki bu tür politikaların birbirine yakın seyrettiği ve birbirinden etkilendiği gözlenmektedir. Çünkü yaşanan demografik, ekonomik ve politik sorunların farklı ülkelerde birbirinden pek de farklı yaşanmadığı bir gerçektir. Fakat devletler benzer sorun alanlarına çözüm üretirken

kendi tarihsel, dinî ve kültürel kodlarını ölçü olarak düzenlemeler yapmaktadır(Güvendi, 2018).

Tarihteki gelişmeler dikkate alındığında, zaman içerisinde toplumsal ihtiyaç ve taleplerde çeşitlenme ve artış meydana gelmiştir. İnsan hakları kavramının yaygınlaşması, bu ihtiyaç ve taleplerin artmasına dayanak olmasının yanında, ekonomik olarak alt tabakada bulunanların ezilmesinin önüne geçmeye çalışmaktadır. İnsanların talep etme haklarının uygulamada işlerlik kazanması ve bu durumun 20. yüzyılda artarak devam etmesi, modern devletin görünümünü değiştirip eskisinden daha fazla görev ve sorumluluk sahibi olmasına neden olmuştur. Aile politikaları da bu manada devletin önemli bir görev alanıdır. Aile politikası kavramını dar anlamıyla ele aldığımızda, doğrudan aileyi odak noktasına alan, ailenin durumu ve yaşantısına tesir etme amacı taşıyan politikalar olarak tanımlanabilir(Turğut, 2016).

Teknolojinin hızla gelişmesi ve küreselleşmenin önemli boyuttaki etkileriyle ailede önemli değişiklikler yaşanmaya devam etmektedir. Aile kurma alışkanlıklarının değişmesinin yanında, çocuk bakımının zorlaşması, maddî yükümlülüklerin artması ve aileyi bir arada tutan geleneksel bağlardan uzaklaşılması, aile yaşantısında ve ailenin geleceğinde belirleyici rol oynamaktadır. Bu türden olumsuz etkilerin önlenmesi adına devletler zaman içerisinde önemli sosyal politikalar geliştirmiş ve uygulamışlardır. Ancak sosyal politikaların ailede yaşanan çeşitli sorunlar karşısında beklenen etkiyi verememesi, aile yapısının bozulmaya devam etmesi ve toplumsal yaşamda meydana getirdikleri sebebiyle, refah hizmetleri sağlayan devletleri sosyal politikaların altında spesifik olarak aileyi korumak, desteklemek ve güçlendirmek adına aile politikaları oluşturmaya itmiştir. Bu sayede aile özelinde politikalar geliştirilmiş, aile yaşamına direk etki edecek çalışmalar yürütülmüş, mevcut aile yapısının korunması ve ailenin dağılmasının önüne geçilmesi hedeflenmiştir(Koffman, 2000; akt.: Güvendi, 2018).

Koffman(2000; akt.: Güvendi, 2018)'a göre aile politikalarının oluşturulmasında etkili olan unsurları şu şekilde sıralanmaktadır:

- **Kurumsal etkenler:** Sosyal bir kurum olan ailenin bütünlüğünün korunmasıdır.
- **Demografik etkenler:** Evlilik yaşının ilerlemesi, boşanma oranlarının ve dağılmış ailelerin sayısının artmasıdır.
- **İktisadi etkenler:** Çocuk bakımının desteklenmesi ve istihdamın artırılmasıdır.
- **Sosyo-politik etkenler:** Ailenin sorumlu olduğu harcamaların azaltılmasıdır.

- **Toplumsal cinsiyet eşitliği:** Kadınların desteklenerek, ekonomik ve sosyal yönden dezavantajlı konumlarının azaltılmasıdır.
- **Çocukların refahı:** Çocukların ihtiyaçları için yasal çerçeve oluşturulmasıdır.

Sosyal politika uygulamalarının yelpazesini genişleten devlet, problemlerin bire bir özelinde politikalar üretmekte, bu sayede de sorunu ortaya çıkmadan bertaraf edebilmektedir. Devlet, birçok kurum aracılığıyla aileyi koruduğunu göstererek aynı zamanda denetimi altında bulundurmaktadır. Eğitim, sağlık ve hukuk kurumları aileye bir taraftan yardım ederken diğer taraftan onları yönlendirmektedir(Aydın ve ark., 2011).

Sosyal devlet olma yolunda başı çeken Avrupalı devletler, aile politikası alanında da önemli çalışmalara imza atmıştır. 1980'lerle birlikte Avrupa Birliği ülkelerinde aile politikası alanında büyük bir yaygınlaşma görülmüş ve içerik yönünden büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Hedef olarak tüm aileleri alma anlayışından muhtaç ailelere önem veren bir anlayışa geçilmiştir. Buna yönelik önlemlerin çoğu ailelerin gelir durumu ile bağlantılı olmuştur. Öte yandan geleneksel geniş ve çekirdek aile yapılarının yanı sıra tek ebeveynli aile gibi yeni ve farklı aile yapılarının dikkatleri üzerine çektiği ülkelerde, bu tür aile yapılarını desteklemede daha hoşgörülü bir anlayış sergilenmiştir. Danimarka gibi aile politikasıyla yeni tanışan ülkelerde hedef aile değil, çocuklardır. Bu durum çocukların bakımını üstlenen aile fertlerinin yükünü hafifletmeyi amaçlayan geleneksel aile politikalarından bir sapma anlamına gelmektedir(Dumon, 1991).

Dumon(1991)'a göre Avrupa'da aile politikası ile ilgili önlemler üç kategoriye ayrılır:

1. İlk grup olarak; aileyi sürekli gelir sahibi yapacak ekonomik önlemler ile gelir sağlamanın yanında iş bulma (istihdam) politikalarını da içeren güçlendirme politikalarıdır.
2. İkinci grup olarak; eğitim ve danışma hizmetleri gibi aile hayatını geliştirmeye ve korumaya yönelik önlem ve hizmetlerdir.
3. Üçüncü grup olarak; ailenin yerini tutabilecek veya onun yerini alabilecek, aile bireylerinin yaptığı işleri devralacak aile dışı kurumlar ve hizmetlerden oluşur.

2.2.3. Sosyal Hizmet Kavramı

Sosyal hizmet, sürekli değişen ve oldukça karmaşık bir hâl alan günümüz dünyasında önem arz eden bir meslek konumundadır. Çok çeşitli çalışma alanları ve etkinlikleri içinde barındırması nedeniyle kolayca tarif edilemeyen ya da açıklanamayan ve çoğunlukla yanlış anlaşılan bir uzmanlık alanıdır. Sosyal hizmet mesleğini icra eden sosyal hizmet uzmanları, birbirinden farklı birçok insanı içinde buldukları birçok farklı durumla ele alan bir disiplindir. Örneğin; bazıları bireyler ve aileler üzerinde çalışırken, diğerleri gruplar, çeşitli örgütler ve topluluklar ile çalışmakta; bazıları çocuklarla ilgilenirken, diğerleri kadınlarla veya yaşlılarla ilgilenmekte; bazıları danışman ve psikoterapist iken, bazıları yönetici, denetleyici olabilmekte; bazıları ise aile içi şiddet gibi konulara eğilirken, diğerleri yoksulluk, konut ihtiyacı ve sağlık hizmetleri gibi konulara eğilmektedir. Değinilen çalışma alanlarıyla birlikte bunların dışında daha pek çok çalışma alanının olması, sosyal hizmeti zorlu ve merak uyandırıcı bir disiplin haline getirmektedir(Sheafor ve ark., 2012).

Sosyal hizmeti bunca çeşitliliği ve çalışma alanlarının özünde tanımlayacak olursak, sosyal hizmet; bireyleri kendi sosyal çevreleri içinde ele alan ve inceleyen, bireylerin ve grupların kendi sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini, zorluklarla baş edebilmelerine veya bu zorlukları önleyebilmelerine yardımcı olan, yetenekleri ve güçlü yönlerini yükselterek kendilerini gerçekleştirmelerine olanak tanıyan, böylelikle tatmin edici bir yaşam sürmelerini sağlayan, bu sayede toplumun sosyal sağlığı ve refah düzeyinin artmasını görev edinmiş bir uzmanlık alanıdır.

Sosyal hizmet, uygulama temelli bir meslek olmasının yanında sosyal uyumu, gelişmeyi, değişimi ve insanların güçlendirilerek özgürleştirilmesini destekleyen bir disiplindir. İnsan hakları, sosyal adalet ilkeleri, toplumsal sorumluluk ve çeşitliliklere saygı gibi konular sosyal hizmet için önemlidir. İnsanı ve yaşantısını zorluklarıyla ele alıp refahını artırmak adına, sosyal ve beşeri bilimler ile sosyal hizmet teorilerini kullanmaktadır(<https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>, Erişim: 07.07.2019).

Özden(2018)'e göre sosyal hizmet; refah alanında çalışan diğer mesleklerin yaptığı gibi insanın tek bir yönünü ele almayarak, insanı bir bütün olarak görüp sorun ve ihtiyaçlarını çevresi içinde değerlendirerek, bu manada mesleki müdahalelerde bulunma ihtiyacı sonucu meydana gelmiş bir bilim dalıdır. Sosyal hizmet disiplini, toplumdaki

gelişmelere paralel olarak artan sosyal refahın işlerlik kazanmasının bir sonucudur. Tarihe bakıldığında sosyal hizmet disiplininin varlığı, sosyal refahın gelişmesi ve sisteme entegre olmasıyla gerçekleşmiştir.

Bingöl(2015) sosyal hizmeti tanımlarken; insanları mutlu, memnun ve tatmin etmek gibi zor ve çok yönlü bir işi kendine problem edindiğinden bahsetmektedir. Toplumda belli bir işleyiş ve denge kazandırma amacındaki sosyal hizmet, gönüllülükle ve tek bir el ile yürütülebilecek faaliyetler değildir. Sosyal hizmet; ilkelerin, işleyişin ve yollarının iyi belirlenmesi gerektiği, uzun vadeli hedeflerin planlanması gerektiği ve bunların en ideal biçimde işlerlik kazanması adına bir araya getirilmesinin zorunluluğunu taşıyan bir alandır. Sosyal hizmetin tarihsel süreçte böyle bir dönüşüm geçirmesinde ekonomik, siyasî ve toplumsal süreçlerin birbirine etki etmesinin payı büyüktür.

Sosyal hizmet mesleği, insanın sosyal bir varlık olduğu yaklaşımını temel almaktadır. İnsan sosyal bir canlıdır ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için diğer insanlara ihtiyaç duyar. İnsan, gelişmek ve ilerlemek için diğer insanlar tarafından sağlanan eğitim, rehberlik ve korumaya ihtiyaç duyar. Bir insan psikolojik ve fiziksel açıdan ne kadar güçlü olursa olsun, varlığını devam ettirebilmesi diğer insanlara bağlıdır. Bu bağlamda sosyal hizmet; insanların karşılıklı bağımlılığı, sosyal ilişkilerinin gücü ve kalitesini, diğer bir deyişle sosyal işlevselliğini arttırmaya adanmış bir uzmanlık alanıdır(Sheafor ve ark., 2012).

2.2.3.1. Sosyal Hizmet Uygulaması ve Amaçları

Sosyal hizmet müdahalesi, insanların çevreleriyle iletişime girdiği noktalarda meşruiyet kazanmaktadır. İnsanların etkisinde kaldığı beşerî, doğal ve coğrafi çevre ile birlikte sosyal sistemler, bu çevreyi oluşturmaktadır. Sosyal gelişim hedefi doğrultusunda sosyal hizmet uzmanları; sistemi düzenlemek ve/veya değiştirmek için çeşitli ilke, strateji ve teknikleri kullanmaktadır. Uygulamada birçok terapi ve danışmanlık tekniğinden yararlanılmaktadır. Bunlara örnek olarak; grup ve topluluk çalışması, politika oluşturma ve analiz, savunuculuk ve politik müdahaleler verilebilir. Sosyal hizmetin odağı evrenseldir ancak uygulamaları bir ülken diğerine, tarihsel, kültürel, politik ve sosyo-ekonomik koşullara bağlı olarak değişebilmektedir(<https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>, Erişim: 07.07.2019).

Sosyal hizmet mesleği, uygulamada çok geniş bir çerçevede olaylarla, durumlarla ve farklı tür kaygıları olan müracaatçılarla karşılaştığı ve bu müracaatçılarla çalıştıkları için bütün olay ve durumlar açısından geçerli bir uygulama çerçevesi belirlenemese de müracaatçı için arzulanan sonuçların oluşmasına yönelik çeşitli uygulama yaklaşımları mevcuttur.

Sheafor ve ark. (2012)'a göre bu uygulama yaklaşımları şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Müracaatçıya yönelik saygı, empati ve merhamet üzerine kurulmuş, güvene dayalı, işbirlikçi bir iletişim oluşturmak.
- Müracaatçının sorun ve kaygılarını çevresiyle ele alıp (birey sorunlarını aile içinde, aile sorunlarını topluluk içinde) değerlendirmek.
- Müracaatçının müdahalenin amacına ulaşması için kullanılacak yöntemlere ilişkin karar vermesine izin vermek ve teşvik etmek.
- Müracaatçının güçlü yönlerini tanıyarak, kendisinin farkında varmasını sağlamak; yalnızca olumsuz yönlere, kısıtlılıklara odaklanmamak.
- Önleyici tedbirler olarak, müracaatçının uygun gördüğü hizmetlere yönelmek.
- Küçük de olsa müracaatçının yapabildiğine inandıracak başarılar sağlamak; böylelikle müdahalenin fayda sağladığını göstererek, müracaatçının motivasyonunu korumak.
- Müracaatçıyı karşılıklı veya kendi kendine yardım gruplarından faydalanmaya teşvik etmek.
- Müracaatçının bilgi donanımını artırmasına yardımcı olarak, gelecekte profesyonel desteğe ve düzenli kaynaklara ihtiyacını azaltmak.

Bu uygulama çerçeveleri, değişen zaman ve yeni bulgulara göre test edilebilmekte, değişkenlik gösterebilmekte, duruma bağlı olarak seçenekler genişletilebilmekte ve nihayetinde ise müracaatçıya hizmet esas alınmaktadır. Sosyal hizmet, sosyo-ekonomik açıdan yetersizlik yaşıyan birey, aile ve gruplara destek olmak, zorluklar ve stresle baş etme yollarını öğretmek, çevreleriyle aralarında sağlıklı iletişim kurmalarını sağlamak, sosyal hayata katılımlarını artırmak, kendilerini gerçekleştirebilmelerinin önünü açmak ve insan onuruna yaraşır bir yaşam seviyesinde hayatlarına devam edebilmelerine yardımcı olmayı amaç edinmiştir.

2.2.4. Sosyal Refah Kavramı

İlk toplumlarda üretim ve tüketim aile içerisinde karşılanmakta iken, toplumların zamanla değişimi ve karmaşıklaşmasıyla ortaya çıkan yeni ihtiyaçlarla birlikte din, eğitim, ekonomi ve politika gibi yeni kurumlar ortaya çıkmıştır. Tüm bunların sonucunda işlevsellik kazanan destek mekanizmaları, insan ihtiyaçlarının ekonomi ve politika gibi kurumlar tarafından karşılanmadığı durumlarda, sosyal refah kavramını temel almıştır. Sosyal refah; birey, aile ve grupların değişen koşullardan etkilenmelerini en aza indirerek, toplumun sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesinin yanında, insan kaynağı potansiyelinin geliştirilmesi açısından, hayati bir öneme sahiptir. Modern gelişmiş ülkelerin toplumlarını oluşturan bireylerin toplumsal yaşama katılımı, kendilerini geliştirmeleri ve iyilik hallerinin devamlılığı bakımından önem taşımaktadır. Bireye özne olarak değer veren bu yaklaşım, toplumun sağlıklı bir şekilde gelişimi ve değişimine olanak tanımaktadır. Gelişen ve modernleşen tüm dünya toplumlarında sığ bir bakış açısı olan, sosyal refah hizmetlerinin hayırseverlikle bağdaştırılmasından ziyade, bir ülkenin vatandaşı olmaktan kaynaklanan *“insan hakkı”* olarak görülmektedir. Dolayısıyla modern sosyal refah anlayışında devletler, yurttaşların gereksinimlerinin karşılanması, işlevselliklerinin artırılması ve arzu edilen ideal bireysel ve toplumsal refahın nasıl sağlanacağı konusunda arayış içindedir(Yolcuoğlu, 2012).

Sosyal refah kavramının hem bir kurum hem de akademik disiplin olarak çeşitli anlamları bulunmaktadır. Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NAWS) sosyal refahın tanımını şu şekilde yapmaktadır: *“Bir ulusun, insanların, toplumun devamlılığı için temel olan sosyal, ekonomik, eğitim ve sağlık gereksinimlerini karşılayan programlar, fırsatlar ve hizmetler sistemidir”* (Barker, 2003; akt.: Zastrow, 2010).

Refah devlet aynı zamanda sosyal devlet demektir. Liberal devlet görüşünün terkedilip müdahaleci bir yapıya dönüldüğünde devlet, refah devleti ya da sosyal devlet olarak anılmaya başlanmıştır. Devlet jandarma görünümünden sıyrılarak piyasaya müdahale eden ve toplumun refahını artırmayı amaçlayan bir kimliğe bürünerek, gerçekleştirdiği faaliyetler neticesinde sosyal devlet veya refah devleti olarak tanımlanmıştır. Refah devlet, yurttaşlarına en az asgarî düzeyde gelir, gıda, barınma ve eğitim sağlar, insan olmalarının getirisi olarak da herkese eşit siyasî haklar tanımaktadır(Uludağ, 2014).

Sosyal refah kurumu; eğitim, aile, politika ve ekonomi gibi geleneksel kurumlardan daha sonra ortaya çıkan bir sosyal örgütlenmedir. Diğer yandan ise sosyal refah kurumu, toplumu oluşturan bireylere yardımcı olmadaki ortaklaşa sorumluluğu görev bilen, karşılıklı dayanışma ve yardımlaşma mekanizmaları üzerine kurulmuş bir yapıdır. Sosyal refah; bireylerin, ailelerin ve grupların kapasitelerini geliştirebilmeleri, verim kabiliyetlerini artırabilmeleri, kendi ihtiyaçlarını karşılayarak tatmin edici ve refah içerisinde bir yaşam sürerek toplumsal sağlık standartlarına sahip olabilmeleri, bunlarla birlikte kendilerini gerçekleştirebilmeleri ve iyilik hallerini koruyabilmeleri amacıyla sosyal kurumların ve hizmetlerin organize edilmiş sistemidir(Yolcuoğlu, 2012).

2.3. AİLE KAVRAMI

2.3.1. Aile Tanımı ve Özellikleri

Aile, toplumun temel yapı taşıdır. Toplum içerisindeki etkileri ve işlevsel yapısıyla dinamik bir yapıya sahiptir. Geçmişten günümüze tüm tarihsel olaylara ve kültürel değişimlere rağmen her daim toplumun temelini oluşturmuştur. Aile; evlilik, soy bağı ve evlat edinme yoluyla bir araya gelerek aynı çatı altında birlikte yaşayan insan grubu olarak tanımlanabilir. Her toplumda ve kültürde aile olgusunun varlığı onu sosyal bir kurum yapmaktadır(Zastrow, 2010).

Aile, her toplumda ve her kültürde yaşamsal bir değere sahip olan ve toplumun devamlılığı açısından çok önemli bir kurumdur. Niteliği ve işlevi ise içinde bulunduğu toplumun kültürü ve toplumsal yapısıyla şekillenmektedir. Aynı zamanda aile, bireyin ve toplumun ihtiyacı olan barınma, korunma, ait olma, sevmeye, sevilme, güven ve kendini gerçekleştirme gibi ihtiyaçlarına cevap veren bir kurumdur. Aile; ana dilin, dinî inançların, ahlâkî değerlerin ve topluma özgü geleneksel davranış kurallarının ve normlarının öğrenildiği bir yuvadır ve insanın birey olma yolunda ilk adımlarını attığı yerdir(Galipoğlu ve ark., 2014).

Aile, bireyin kimliğinin oluşumunda ilk ve en temel kurum olarak kabul edilmektedir. Hayat ailede başlar ve kişiliğin temelleri burada oluşur. Aile, toplumsal normların ilk öğrenildiği yer olmasının yanında toplumda var olan normlar, aile aracılığıyla topluma aktarılır. Aile, aynı zamanda toplumsal normların aile üyelerince uygulanabilirliğini denetler(Sayın, 1990). Aile yaşamı ve işlevselliği toplumdaki diğer kurumların (sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik vb.) işleyişini de etkilemektedir. Bu nedenle ailenin huzurlu, mutlu ve güvenli bir ortam içerisinde yaşıyor olması önemlidir. Bulduğu ortamdaki hoşnut bireylerin ruh ve beden sağlıkları da olumlu manada etkilenmekte ve aile yaşantısında birliktelik sağlanmaktadır(Aktaş, 2013). Toplum ailelerden oluşmaktadır. Bu nedenle, mutlu ve huzurlu aileler aynı zamanda mutlu ve huzurlu bir toplum demektir. Sonuç olarak, birey ve ailelerin yaşantısının toplumsal işleyişe doğrudan etki ettiğini söyleyebiliriz.

Aile; her biri farklı role, karaktere, değere ve kabiliyetlere sahip bireylerden oluşmaktadır. Tüm ailelerin temelde aynı işlevleri olmasına karşın, aileler birbirinden farklıdır ve içerisindeki bireyler özel ve tektir. Her birey diğerlerinden farklı yaşantıya ve

özelliklere sahiptir. Ailenin sosyal bir kurum olarak nitelendirilmesinde dört temel neden bulunmaktadır. Bunlar;

- Neslin devamlılığının sağlanması yani üreme işlevinin olması,
- Aidiyet duygusu ve sevgi bağıyla bir arada bulunan bireylerden oluşması,
- Sürekli değişen ve gelişen bir yapı olması,
- Sosyal yaşantı, din öğretimi ve aile içi eğitim gibi sosyal davranışların temelini aile hayatından almasıdır.

Aydın ve ark. (2011)'a göre sosyal bir kurum olan ailenin temel özelliklerini ise şu şekilde belirlemek mümkündür:

1. Aile her toplumda yer almaktadır.
2. Aile; ebeveynlik, annelik, nesli devam ettirme isteği ve arkadaşlık gibi çeşitli duygusal temellere dayanır.
3. Aile, üyelerini yaşamsal ve düşünsel olarak şekillendirme özelliğine sahiptir. Çocukların sosyal gelişimi ve kişilik yapısı aile içinde şekillenmektedir.
4. Aile, tüm toplumlarda yapı taşı niteliği taşır.
5. Ailedeki bireylerin birbirlerine karşı ve hayat boyu devam eden sorumlulukları vardır.
6. Aile; inanç, değer ve toplumsal normların şekillendirdiği bir sosyal düzendir.
7. Aile, sürekli olmasının yanında geçici bir doğaya sahiptir. Toplumdaki diğer yapılar içerisinde en değişken ve geçici olanıdır.

Aile birçok anlamıyla tanımlanabilse dahi geçmişten günümüze sürekli değişmesi ve toplumsal, kültürel farklılıklar nedeniyle tanımlamak kolay ve kesin değildir. Bunun yanı sıra aile, genel tanımlamalarının dışında kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır:

Çekirdek aile: Yalnızca anne-baba ve evlenmemiş çocuklarının bir arada yaşadığı aile tipidir(Sayın, 1990).

Geniş aile: Anne-baba, çocuklar, büyükanne-büyükbaba, torunlar, teyze, amca ve kuzenler gibi pek çok akrabanın bir arada yaşadığı aile tipidir(Zastrow, 2010).

Birçok araştırmacının çalışmalarında dile getirdiği gibi hem bireysel hem de toplumsal yapıda dönüşümün hızla gerçekleştiği günümüz dünyasında, ailenin anlamı ve niteliği zamanla değişmekte ve yukarıda belirtilen iki tanımlamanın dışında yeni aile

oluşumları çoğalmaktadır. Özellikle sanayi toplumuna geçişle birlikte geniş aileden çekirdek aileye doğru evrilirken, çekirdek aileye de alternatif oluşturan, daha küçük veya farklı kombinasyonları içinde barındıran aile türleri ortaya çıkmıştır.

2.3.2. Ailenin Değişimi

Aile, insanlığın en eski sosyal kurumlarından birisidir. Büyüyüp toplumları meydana getirmesiyle toplumun temel yapı taşına ve en işlevsel kurumuna dönüşmüştür. Bu şekilde aileyi geçmişe giderek incelediğimizde, ailenin kendi ihtiyaçlarını karşıladığını, ihtiyaçlarının şekillenmesini ve karşılanma tarzını kontrolünde tutarak düzenlediği, her açıdan sadece tüketen değil aynı zamanda üreten bir kurum olduğu görülür. Ancak zamanla toplumsal kurumların artması ve tüketim alışkanlıklarının değişmesiyle aile, kendi içindeki üretim alışkanlıklarını diğer mekanizmalara aktarmasıyla, işlevlerinde azalma meydana geldiği görülmektedir(Aydın ve ark., 2011). Ailedeki değişimler ve genelde bunlara bağlı sorunlar her toplumda aynı olmadığı gibi toplumlara ve bölgelerine göre farklı özellikler göstermektedir.

Sanayileşme, tarıma dayalı toplum ve ailelerin yerini, sanayileşmiş toplum ve ailelerin almasına yol açmıştır. Sanayileşmenin doğuşuyla birlikte kırsal yaşamın yerini kentsel yaşam almıştır. Eskiden toplumun büyük bir kısmı kırsal kesimde oturup etkin ve üreten bir yapıya sahipken, sanayileşmeyle birlikte kentleşmenin artması, üreten toplumların büyük oranla tüketici toplumlara dönüşmesine yol açmıştır. Üreten bir yapıdan tüketici bir yapıya geçişin yaşanması, zamanla ailenin sayısal manada küçülmesine, geleneksel geniş ailelerden çekirdek ailelere doğru bir değişim meydana gelmiştir(Sayın, 1990). Ailede meydana gelen değişimler bunlarla sınırla kalmayıp, teknolojinin hızla gelişmesi, yaşama alışkanlıklarının zamanla farklılaşması ve değer yargılarının değişmesiyle, ailede birçok değişim yaşanmıştır.

2.3.2.1. Aile Yapısında Değişim

Sanayi devriminin ardından geniş aileler içerisinde büyükanne, büyükbaba hatta amca, hala, teyze, dayı gibi akrabalarla bir arada yaşayan aileler, üretim alışkanlıklarının değişmesi, toprak işlemeciliği ve hayvancılık gibi iş alanlarının yerini fabrikalaşma ve seri üretime bırakmasıyla, aile yapısında küçülmeler başlamıştır. Geniş aile yerini büyük ölçüde çekirdek aileye bırakmıştır. Bireysellik ön plana çıkmış ve bu durum aile yapısına

etki etmiştir. Bununla kalmayıp, az sayıda bireyin (anne, baba ve çocuklar) bir arada yaşadığı çekirdek ailelerde, hane başına düşen insan sayısı da zamanla azalmıştır. Nitekim istatistiki verilere göre çekirdek aile büyüklüğünde düşüş gözlenmektedir. OECD ülkelerinde 1980’de 2.8 olan hane halkı büyüklüğü 2000’de 2.6’ya düşmüştür. Evlilik oranlarının düşmesi, doğurganlığın azalması ve tek ebeveynli ailelerin sayısındaki artış bu duruma sebep olarak gösterilebilir. OECD ülkelerine bakıldığında evlilik oranları son birkaç on yılda önemli bir düşüş yaşandığı görülmektedir. 1970 yılında 1000 kişide 7 ile 10 arasında insan evlenirken, 1995 yılında bu sayı 1000 kişide 5 ile 7 arasına düşmüştür. Örneğin Portekiz’de; 1995 ile 2016 yılları arasında evlilik oranlarında yarı yarıya düşüş meydana gelmiştir. 1995 yılında 1000’de 6.6 olan evlilik rakamları 2016 yılında 3.1’e düşmüştür. Geçen süre zarfında Şili, Meksika, ABD ve Kore gibi ülkelere bakıldığında en az 1000’de 2 oranında evliliklerde düşüş yaşandığı görülmektedir. 1995’ten bugüne sadece Macaristan, İrlanda, Letonya, Litvanya, Slovakya ve İsveç’te evlilik oranlarının arttığı görülmektedir

(https://www.oecd.org/els/family/SF_3_1_Marriage_and_divorce_rates.pdf, Erişim: 25.05.2019).

2.3.2.2. Doğurganlığın Azalması

Ailenin kendini üretmemesi tehlikeli boyutlara ulaşmıştır. Eğitim ve ekonomik üretim gibi ailenin gerçekleştirerek kendi dışına çıkardığı diğer işlevlerinin aksine, ailenin önemli ve en temel işlevlerinden biri olan üremenin yavaşlaması, üreten nüfusun gelecekte azalmasına yol açmakta ve toplumsal sermayenin varlığını tehlikeye düşürmektedir(Özdemir, 2007). Bir toplumun mevcut nüfusunu koruyabilmesi için kadın başına 2.1 çocuk olduğu kabul edilir. Doğurganlık, ölüm ve göç ile birlikte sosyal ve ekonomik gelişmelerin topluma etkilerini açığa çıkartan önemli unsurlardandır. Bu açıdan gelişmiş ülkelere bakıldığında doğurganlık oranının azaldığı gözlenmektedir. Nitekim 1970’de doğurganlık oranı 1.8 ile 5 arasında değişirken, 2007’de ise bu oran 1 ile 3.1 arasında değişmektedir. OECD ülkelerinin neredeyse tamamında 1970’de kadın başına ortalama 2.8 çocuk olan doğurganlık oranı, 2007’de ortalama 1.6 çocuğa kadar düşmüştür. Doğurganlık oranlarındaki düşüşün en önemli sebebi kadınların çocuk sahibi olma yaşlarını ertelemesidir ve bu da sahip olabilecekleri çocuk sayısını azaltmaktadır(OECD, 2019). Doğurganlık oranlarının düşmesiyle zaman içerisinde

toplumdaki genç nüfus azalmakta, yaşlı nüfus artmakta, çalışan ve üreten birey sayısı düşmekte ve dolayısıyla devletin omzundaki yük artmaktadır.

2.3.2.3. Kariyerin Öncelenmesi

Günümüz dünyasında birçok insan için aile sahibi olmak ve çocuk büyütmek önemini yitirmiştir. Modern toplumlarda çocuk sahibi olmanın maliyeti oldukça yükselmiştir. Kariyer hedefleyen, evliliği erteleyen eğitilmiş ve yüksek gelirli bireylerin çocuk sahibi olmayı da ertelediği görülmektedir. Özellikle kadınların iş hayatına katılımı ve kariyer hedeflemesi, çocukların ayak bağı ve yük olarak görülmesine sebep olmuştur. Bu durumun geçmiş göre daha yaygınlaştığı ve hızla yükseldiği gözlenir (Özdemir, 2007). Çocuk yetiştirme, çocuğun geleceğini inşa etme, çocuğa yatırım gibi konuların eski önemini kaybettiği ve bireysel hayatın önem kazandığı görülmektedir.

2.3.2.4. Boşanma

Ailenin değişimine etki eden önemli olaylardan birisi de boşanmadır. Evlilik oranlarındaki düşüşün artmasına, boşanma oranlarındaki artış eşlik etmektedir. Devletin de yasal olarak izin verdiği ve toplumlarca da kabul edilen boşanma, geçinmekte ve anlaşmakta güçlük yaşayan bireylerin kolay çözüm yollarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle bireysel yaşamın ön plana çıkması ve çıkara dayalı ilişkilerin çoğalması nedeniyle, toplum içerisindeki boşanma oranlarının ciddi şekilde arttığı gözlenmektedir. Ekonomik özgürlüğün hem erkekte hem de kadında olduğu gelişmiş ülkelerde boşanma, gelişmemiş ülkelere nazaran daha çok görülmektedir. Örneğin; Şili’de boşanma oranları 1000 kişide 1’den bile çok daha az iken, ABD’de bu oran 1000 kişide 3.2’dir. OECD ülkelerindeki boşanma oranlarını 1970’le kıyasladığımızda dört ülke hariç diğer ülkelerin boşanma oranlarında iki katından fazla artış yaşanmıştır. Estonya, Macaristan, Letonya ve Birleşik Devletler artış yaşanmayan ülkeler olurken; Belçika, Yunanistan, İsrail, Kore, Lüksemburg, Norveç, Hollanda, Portekiz ve Slovakya bu artışların gözle görülür derecede yaşandığı ülkelerdendir

(https://www.oecd.org/els/family/SF_3_1_Marriage_and_divorce_rates.pdf, Erişim: 25.05.2019).

2.3.2.5. Kohabitasyon

Bireylerin evlilik bağı olmadan birlikte yaşaması kohabitasyon olarak adlandırılmaktadır. Geçtiğimiz çeyrek asırla birlikte çokça tercih edilen kohabitasyonun, ailedeki değişimlerde önemli bir payı vardır. Evlilik, hala tüm toplumlarda kabul gören bir olgu olsa da çocuk yetiştirmenin ön koşullarından biri olmaktan çıktığı gözlemlenmektedir. Nitekim evlilik dışı doğan çocuk sayısı birçok toplumda artış göstermektedir. Geçmişte evlilik dışı doğumlar toplum nezdinde ciddi bir sosyal problem olarak görülse de 21. yüzyıl Batılı toplumlarında artık sosyal bir kabul olduğu söylenebilir. Ancak, Batı toplumları da dâhil olmak üzere diğer birçok bölgede bu eğilimin hala hoş görülmediği ve sosyal bir kabul olmayı başaramadığını göz ardı etmemek gerekir(Çakı ve ark., 2016).

2.3.2.6. Eşcinsel Evlilikler

Eşcinsellik tarihte yeni olmamasına karşın, özellikle Batı toplumlarında yasallaşmasıyla yeni bir olgudur. Batı Avrupa, eşcinsel birliktelikleri yasallaştıran ülkelerin yoğunlaştığı bölgedir. Geleneksel evliliğe alternatif olarak karşımıza çıkan eşcinsel evlilikler, toplumsal cinsiyet rollerinde ve nüfus yapısında değişimlere neden olmaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan birçok dünya ülkesinde geleneksel evlilikler daha ön planda yer almakta ve batı toplumlarında yaygınlaşan eşcinsel evlilikler, henüz bu ülke toplumlarının nezdinde kabul görmemekte, geleneksel yapıyla ve kültürle uyuşmadığından hoş karşılanmamakta, toplum içerisinde kötü bir izlenime sahiptir. Batı ülkelerinde olduğu gibi bir yasallaştırma söz konusu dahi edilmemektedir.

2.3.2.7. Yalnız Annelerin ve Tek Ebeveynli Ailelerin Sayısında Artış

Özellikle evlilik dışı birlikteliklerden kaynaklı meydana gelen bu durum, annenin çocuğunun tüm ihtiyaçlarını kendisinin karşılaması zorunluluğuyla baş başa bırakmaktadır. Bununla birlikte, bilindiği üzere genç insanların evlilik dışı birliktelikleri sonucu gayrimeşrû olarak dünyaya gelen çocuğun bakımını yalnız anneler tek başına sağlamak zorunda kalmakta ve henüz kendisi hayatın zorlu koşullarına adapte olamamışken, çocuğuna hem annelik hem babalık yaparak ihtiyaçlarını karşılayabilmesi oldukça güçleşmektedir. Öte yandan boşanma oranlarının hızla yükselmesi ve boşanma sonrasında çocuğun velayetinin büyük oranla anneye verilmesi tek ebeveynli ailelerin

sayısını artırmaktadır. Bu durum ciddi bir sosyal sorun olarak karşımızda bulunmaktadır. Babalarını tanıma imkânı bulamayan çocukların yetersiz sosyalleşme sürecinden geçmeleri halinde, ileride sorunlu bireyler olma ihtimalleri de artmaktadır(Özdemir, 2007).

2.3.3. Ailedeki Değişimlere Etki Eden Faktörler

Ailede meydana gelen değişimler, birçok araştırmacı ve bilim insanı tarafından belli başlı faktörlerle açıklanamayacak kadar karmaşıktır. Küreselleşme, ekonomi ve teknolojinin, ailede değişimlere yol açan faktörlerin temelini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Günümüz dünyasında en yaygın bir şekilde aileye etki eden, göz önündeki önemli faktörleri şu şekilde sıralayabiliriz:

2.3.3.1. Göç

Göç; ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasî boyutlarıyla toplumsal yapıyı değiştiren coğrafi nüfus hareketleridir. Nüfus yapısını, büyüklüğünü ve aile yapılarını etkileyen en temel demografik değişkenlerden biri olmasının yanında, insanlığın ilk tarihinden bu yana devam etmesiyle süregelen bir olgudur(Özer, 2004).

Dünyadaki göç hareketliliği oldukça hızlıdır. Uluslararası yapılan bu göçler, özellikle doğurganlığın düşük olduğu ve yaşlanmanın hızla arttığı yüksek gelirli gelişmiş ülkeler için büyük önem taşımaktadır. Birleşmiş Milletlerin 2013 yılı sonunda açıkladığı Küresel Göç Raporu istatistiklerine göre dünyadaki göç hareketliliği her geçen yıl artış göstermektedir. Rapora göre, 1990 yılında 154 milyon olan uluslararası göçmen sayısı, 2000 yılında 175 milyona ve 2013 yılında ise 232 milyona ulaşmıştır. Bu sayı, dünya nüfusunun %3,2'sini oluşturmaktadır(<https://www.academia.edu/6874024/>, Erişim: 27.05.2019).

Gelişmiş ülkeler arasında yapılan göçlerde, özellikle Batılı ülkelerden diğer Batılı ülkelere göçen insanların aile yapıları ve ilişkilerinde ve doğurganlık bakımından ev sahibi ülkelere farklı olmadıkları, fakat gelişmekte olan ülkelere gelişmiş Batılı toplumlara göç eden insanların bu bakımdan daha ciddi ve gözle görülür farklılıklar taşıdığı görülmektedir. Bu tür göçmenlerin Batılı toplumlara nazaran daha fazla geleneksel inançlara sahip oldukları ve yetiştikleri toplumun âdetlerini korudukları öne

sürülür. Göç alan ülkeler açısından olumsuz taraflarına rağmen göçmenlerin, erken yaşta evlilik, daha kuvvetli aile bağları, doğurganlıklarının yüksekliği ve düşük boşanma oranlarına sahip olmaları nedeniyle uluslararası göç, doğurganlık oranlarındaki düşüşü önleyemeyen Batılı ülkeler tarafından tolere edilen bir olgu olmaya devam etmektedir(Cliquet, 2003; akt.: Çakı ve ark., 2016).

Türkiye’de 1950’li yıllarda sanayileşmeyle birlikte göç hareketlerinde gözle görülür bir artış yaşanmış ve bu göç hareketliliği toplumsal bir takım değişimlere sebep olmuştur(Işık, 2005). Kırdan kente göçle birlikte geniş aile yapıları yerini çekirdek ailelere bırakmış ve aile bireyleri arasındaki sosyal ve ekonomik ilişkiler azalmıştır.

2.3.3.2. Kadınların Eğitim ve İstihdam Seviyelerinin Yükselmesi

Kadınların eğitim seviyesinin yükselmesi ve iş alanlarında istihdam edilme oranlarının artmasıyla, aile yaşantısı ciddi derecede etkilenmektedir. En önemli etkilerin bazılarında değinildiğinde; evlenme yaşının geciktirilmesi, kohabıtasyonun yani evlilik dışı birlikteliklerin yaygınlaşması, çocuk sahibi olma yaşının ertelenmesi, günümüz dünyasında çocuk yetiştirme getirdiği maddi yüklerden ötürü çocuksuzluk ya da az çocuğun tercih edilmesi ve dolayısıyla doğurganlık oranlarının düşmesi, bu durumun sonuçları olarak telaffuz edilebilir.

Kadınların çalışma hayatına girmeleri çoğu zaman ekonomik nedenlerle açıklanmaktadır. Günümüz ekonomik koşulları ailedeki tek ferdin çalışmasını yetersiz kılmakta ve çoğu zaman birden fazla aile üyesinin çalışma hayatına girmesi zorunluluğunu getirmektedir(Ortaylı, 2009). Bu durum aile yapılarında değişiklik meydana getirmiş ve her iki eşin de çalıştığı çocuklu ailelerin sayısında artış yaşanmıştır. Fakat bu süreçte toplumun kadından beklediği rol ve davranışlarda değişme söz konusu olmamıştır. Kadından bir tarafta aile içinde (çocuk bakımı, ev işleri vb.) geleneksel rollerinde uygun davranışlar beklenirken, diğer taraftan iş hayatına katılma imkânı da sağlamıştır(Eyüboğlu ve ark., 2000).

Kadınların çalışma hayatına katılmalarının ekonomik nedenlerinin yanında toplumsal yaşama katılmak, başarı elde etmek, mutlu olmak, kişiliğini geliştirerek kendine olan güvenini artırmak ve boş zamanlarını değerlendirmek gibi sosyo-kültürel getirileri de bulunmaktadır. Kadınların çalışma hayatına katılmaları en çok çocukları etkilemektedir. Anneleri tarafından bakıma muhtaç bebeklerin, özellikle sadece anneleri

tarafından gerçekleştirilebilen beslenmeleri ve ilk eğitimlerini doğru ve yeterli bir şekilde gerçekleştirememeleri, bu durumun olumsuz etkilerinin başlangıcı olarak görülebilmektedir(Doğan, 2009; akt.: Ekici, 2014).

2.3.3.3. Teknolojik Gelişmeler

Teknoloji, özellikle geçtiğimiz yüzyılda küreselleşmenin de önemli etkileriyle tüm dünyayı etkisi altına alacak bir şekilde bireylerin ve toplumların hayatına nüfuz etmektedir. Aile yapısı ve içi ilişkilerin değişmesinde televizyon, bilgisayar, cep telefonu ve internetin önemli etkileri olmuştur. Bu tür teknolojik yeniliklerin küresel yaygınlığıyla birlikte hızlı ve ucuz ulaşım imkânlarının artması insanların fiziksel ve zihinsel ufuklarını artırırken, beklentilerinde ve tutumlarında da değişimler oluşmasını sağlamıştır. Tüm bunlar kuşkusuz insanların aile kurma alışkanlıklarına da etki etmiştir(Çakı ve ark., 2016).

Aile; bireyin geliştiği, ilk eğitimlerini aldığı ve sosyalleşmeyi öğrendiği bir kurum iken, televizyon ve internetin yaygınlaşmasıyla aynı evi paylaşan bireylerin oluşturduğu bir topluluk haline gelmiştir. Aile bireyleri arasındaki duygusal ve sosyal paylaşımlar azalmış, bireylerin aileden görmesi gereken sevgi, destek ve ilgiyi dışarıda aramaya ve karşılamaya başladıkları görülmüştür(Ekici, 2014).

2.3.3.4. Aile İçindeki Rollerde, Toplumsal ve Ailevi Değerlerde Değişmeler

Toplumsal değerler, toplumsal düzen ve yapının devamlılığı için önem teşkil etmektedir. Aile, eğitim, din, ekonomi ve hukuk gibi kurumlar toplumsal değerlerin etkisiyle şekillenmektedir. Toplumsal değerler toplum içerisindeki kurum ve gruplar sayesinde kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır(Ekici, 2014).

Ailede değişimlere yol açan etkili faktörlerden birisi de aile içindeki rollerin ve değerlerin zaman içerisinde dönüşmesidir. Bu sürece etki eden unsurlar ise, değer ve ideolojilerdeki dönüşümdür. Bu bağlamda bireycilik, eşitlik ve feminizm akımlarının ciddi rol oynadığı söylenebilir. Kadınların iş yaşamına katılımlarının yükselmesiyle birlikte geleneksel aile içindeki roller ve davranış kalıpları değişmektedir. Erkeğin eve ekmek getiren, çalışmak zorunda olan yegâne birey olduğu ve kadının ev ve çocuk işleriyle ilgilendiği geleneksel aileden, zaman içerisinde yaşanan küresel gelişmeler ve dönüşümler neticesinde kadının da eve ekmek getiren bir bireye dönüştüğü aileye

yapısına doğru geçiş görülmektedir. Sadece babanın sorumluluğunda olan birçok kalemde artık annenin de olması, babanın aile içindeki rolünü ciddi manada etkilemiştir. Eşitlik ve feminizm gibi akımların etkisiyle de değişen aile içindeki yeni roller popülerlik kazanmakta, anne aile içerisinde babanın da rolünü üstlenerek her şeyi bilen ve yönetebilen bir konuma geçmiştir. Medyanın da bu durumu pekiştirici pozisyon alması, babanın geleneksel rollerinden çıkıp yardımcı ya da yedek bir anne olmaya itmiştir(akı ve ark., 2016).

2.3.3.5. Küreselleşme

Son yüzyılda birçok alanda meydana gelen yeni keşifler, teknolojik icatlar, ekonomik, siyasî ve toplumsal gelişmeler dünya üzerindeki tüm insanların hayatını etkilemiştir. Televizyonun haber aracı olmaktan çıkıp bir eğlence aracına dönüşmesi ve son yarım yüzyılda tüm dünyaya ulaşması neticesinde küreselleşme olgusu daha da yaygınlaşmıştır. Özellikle son yıllarda hızla yaygınlaşan internet ve sosyal medya, oluşturduğu iletişim biçimleri ve insanlar arası ilişki ağlarıyla küreselleşme sürecine yeni bir boyut kazandırmıştır.

Küreselleşme, mevcut teknolojiler sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde olup biten bir olayı anında erişilebilir kılarak kreselleştirebilmekte ve popülerliğini artırabilmektedir. İnsanlık tarihinde belki de ilk defa toplumlar bu kadar geniş çapta ve hızda birçok etkiye açık hale gelmiş, bu sayede geniş kitleleri ve toplumları etkilemek ve yönlendirmek daha da kolaylaşmıştır. Dolayısıyla küreselleşme artık bir yaşam biçimini ifade etmektedir(Keyman ve ark., 1998).

2.4. AİLE ve SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI (ASPB)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 08.08.2011 tarihli ve 27958 sayılı mükerrer Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. İlk olarak 61. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinde yer alan Bakanlık, önceki hükümetlerde bulunan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’nun yerine kurulmuştur(<https://idealsosyalhizmet.com/aile-sosyal-politikalar-bakanligi-tanitimi-ve-genel-bilgi/>, Erişim: 18.06.2019). 2018 yılındaki sistem değişikliği sonrası Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tek bir çatı altında birleştirilmiştir ve yeni adıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak çalışmalarına devam etmektedir.

2.4.1. Yetki, Görev ve Sorumluluklar

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Faaliyet Raporu’nda belirtildiği üzere, 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile belirlenen Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

- *“Sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin ulusal düzeyde politika ve stratejiler geliştirmek, uygulamak, uygulanmasını izlemek ve ortaya çıkan yeni hizmet modellerine göre güncelleyerek geliştirmek.*
- *Sosyal ve kültürel dokudaki aşınmalara karşı aile yapısının ve değerlerinin korunarak gelecek nesillere sağlıklı biçimde aktarılmasını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılmasına yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak.*
- *Çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunarak sağlıklı gelişimini temin etmek üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, çocuklara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak.*
- *Kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve*

imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak.

- *Engellilerin ve yaşlıların her türlü engel, ihmal ve dışlanmaya karşı toplumsal hayata ayrımcılığa uğramadan ve etkin biçimde katılmalarını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, engellilere ve yaşlılara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak.*
- *Şehitlerimizin hatıralarının yaşatılması, şehit yakınları ile gazilerin her türlü mağduriyet ve mahrumiyetten korunması amacıyla; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, şehit yakınları ile gazilere yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak.*
- *Toplumun sosyal yardım ve korumaya ihtiyaç duyan kesimlerine yönelik yardım faaliyetlerini düzenli ve etkin biçimde yürütmek; yoksullukla mücadeleye ilişkin ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak.*
- *Öncelikle çocuğun aile içinde yetiştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla aileyi eğitim, danışmanlık ve sosyal yardımlarla güçlendirmek; korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç çocuk, kadın, engelli ve yaşlıların tespiti, bunların korunması, bakımı, yetiştirilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlamak üzere gerekli hizmetleri yürütmek, bu hizmetler için gündüzlü ve yatılı sosyal hizmet kuruluşları kurmak ve işletmek.*
- *Ailenin bütünlüğünü korumak, parçalanmış ailelerin korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç fertleriyle çocuklarına her türlü maddî, manevî ve sosyal destek sağlamak; bu amaçla gerekli planlamaları yapmak, eğitim faaliyetlerinde bulunmak.*
- *Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yürütülen sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin ilke, usûl ve standartları belirlemek, bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların*

taşıması zorunlu olan nitelikleri ve bunlara rehberlik edecek programları geliştirmek.

- *Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yürütülen sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinin, belirlenen ilke, usûl ve standartlar çerçevesinde denetimini yapmak.*
- *Sosyal hizmet ve yardım faaliyetleriyle bunlardan yararlananlara ilişkin bilgileri merkezî bir sistemde oluşturulacak veri tabanı aracılığıyla işlemek, kontrol etmek, izlemek ve geliştirilecek politika, strateji ve önlemler bağlamında değerlendirmek.*
- *Sosyal hizmetler ve yardımlar alanındaki uluslararası gelişmeleri ve faaliyetleri izlemek, bunlara katkı vermek ve yürütülecek çalışmalarda yararlanmak üzere değerlendirmek, bu alanda taraf olduğumuz uluslararası sözleşme ve anlaşmaların ulusal düzeyde uygulanmasını sağlamak.*
- *Mevzuatla Bakanlığa verilen diğer görev ve hizmetleri yapmak.”*

2.4.2. Amaç ve Hedefler

2016 Faaliyet Raporu’nda belirtildiği üzere, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nda idarenin amaç ve hedefleri altı stratejik amaca ayrılmıştır:

*“**Stratejik Amaç 1:** Ülkenin ihtiyaçlarına yönelik yeni sosyal politikalar geliştirmek ve model oluşturmak.*

1.1. Ailenin yapısını güçlendirmek.

1.2. Toplumsal şiddeti azaltmak.

1.3. Toplumsal istismarı azaltmak.

1.4. Yerel Yönetimler, özel sektör ve STK’ların sosyal hizmetlere olan katkısını artırmak.

1.5. Ülkemizin sosyal yardımlar miktarını ülke ve aile bazında gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarmak.

1.6. Toplumda sosyal ve ekonomik eşitsizliği gidermek.

1.7. Aktif yaşlanmayı sağlamak.

***Stratejik Amaç 2:** Birey ve aileyi güçlendirmek, toplumu bilinçlendirmek.*

2.1. Koruyucu ve önleyici sosyal hizmetleri artırmak.

- 2.2. Kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakını ve gazilerin haklarının korunmasına, fırsat ve imkânlardan eşit şekilde yararlanmasına ilişkin toplumsal bilinci yükseltmek.
- 2.3. Uzun dönemde yoksulluk döngüsünün oluşmasını engellemek.
- 2.4. Aile yanında bakım hizmetini yaygınlaştırmak.

Stratejik Amaç 3: İhtiyaç sahiplerinin tespit edilmesinde ve değerlendirilmesinde etkinliği ve erişilebilirliği artırmak.

- 3.1. Hizmetlerin tespit (arz) odaklı olarak yapılmasını yaygınlaştırmak.
- 3.2. Hizmet sunum sürecini hızlandırmak.
- 3.3. Sosyal yardım ihtiyaçlarını objektif temellere göre tespit etmek.
- 3.4. Kamu kaynaklarından yapılan sosyal yardımlarda mükerrerliği azaltmak.

Stratejik Amaç 4: Koruma, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinde etkinliği artırmak.

- 4.1. Afet durumlarında etkin müdahale etmek.
- 4.2. Bakım, koruma ve rehabilitasyon hizmeti verilen kuruluşlarda hizmet alan memnuniyetini artırmak.
- 4.3. Koruma altındaki çocukların eğitim seviyesini yükseltmek.
- 4.4. Kurum bakımından ayrılanların istihdam oranlarını artırmak ve istihdam sürekliliğini sağlamak.
- 4.5. Koruma altındaki kadınların gelişimlerini sağlamak.
- 4.6. Yeni kuruluş açma ve yeni uygulama modellerinin uygulanmasını artırmak.

Stratejik Amaç 5: Hizmetleri izleme, değerlendirme ve denetleme faaliyetlerini etkin hale getirmek.

- 5.1. Bakanlık hizmetlerini etkin ve sonuç odaklı izlemek.
- 5.2. Denetim ve rehberlik hizmetlerini etkinleştirmek.

Stratejik Amaç 6: Kurumsal yapıyı geliştirmek ve güçlendirmek

- 6.1. Çalışan memnuniyetini artırmak.

- 6.2. *Temel iş süreçlerini tanımlamak ve elektronik ortamda yürütülmesini sağlamak.*
- 6.3. *Personelin niteliğini ve niceliğini geliştirmek.*
- 6.4. *İç Kontrol Sistemini kurmak ve uygulamak.*
- 6.5. *Entegre Yönetim Sistemini kurmak.*
- 6.6. *Bilişim altyapısını geliştirmek ve/veya yenilemek.*
- 6.7. *Fiziksel altyapıyı geliştirmek.*
- 6.8. *Bakanlık faaliyetlerinin etkin tanıtımı ile farkındalık oluşturmak.*
- 6.9. *Bakanlığın AB mali kaynaklarından en üst seviyede yararlanmasını sağlamak.’’*

2.4.3. Hizmetler

2.4.3.1. Aileye Yönelik Hizmetler

2.4.3.1.A. Aile eğitim programı (AEP)

Bakanlık tarafından modern toplumların gereklerine uygun olarak, toplumun odağını ailenin önemine çekmek adına, ailedeki bireylerin karşılaştıkları sorunlarla baş edebilmeleri ve hatta bu sorunları en aza indirebilmeleri ve sorunların aile temelinde çözülmesine yönelik AEP hazırlanmıştır. Bu program, aile üyesi bireylerin çağın gerektirdiği temel aile yaşam becerilerine yönelik bilgi, beceri ve tutumları kapsamlı olarak edinebilmeleri için gündelik yaşamın bütününe kuşatan eğitim ve iletişim, hukuk, iktisat, medya ve sağlık alanlarında olmak üzere 26 modülden oluşmaktadır. Eğitim, STK'lar, kültür merkezleri, kamu kurum ve kuruluşları, okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim veren kurumlar, yaygın eğitim kurumları, yükseköğretim kurumları, dinî kurumlar, sağlık kuruluşları, özel işletmeler, özel kurslar, psikolojik danışma ve terapi merkezleri, yerel yönetimlere ait merkezler, meslek odaları, birlik, sendika, kooperatif vb. kuruluşlar tarafından verilebilmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.1.B. Evlilik öncesi eğitim programı

Bu programda, evlilik çağına gelmiş ve aile kurmak için bir araya gelen çiftlerin, evlilik hayatına hazırlanmaları amaçlanmaktadır. Evlilik uyumunda, eşlerin evlilik öncesi hazırlığının ve evlilik problemleri henüz ortaya çıkmadan eğitim almalarının önemi bütün dünyada bilimsel çalışmalarla da ortaya konulmaktadır. Evlilik Öncesi Eğitim Programı, sadece evlenmek üzere gelen çiftlere değil, silah altındaki er ve erbaşlara, polis okulları ve üniversitelerin son sınıf öğrencilerine de verilmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.1.C. Aile ve boşanma süreci danışmanlığı

Aile ve Boşanma Süreci Danışmanlığı hizmeti almak için başvuru yapan ailelere boşanma öncesi ve esnasında; aile içi iletişim becerilerini kazandırmak, çatışmaların yapıcı bir şekilde çözülmesi ve aile içi destek, psikiyatrik rahatsızlığı olduğu düşünülen bireylerin sağlık tedavilerinin yaptırılması için sağlık kuruluşlarına yönlendirmek, aile içi iletişim sorunları nedeniyle boşanma noktasına gelen ailelerin aile ilişkilerinin yeniden yapılandırılması sürecinde aynı zamanda çocuklarıyla ilgili yaşadıkları sorunların çözümünde danışmanlık yapmak gibi hizmetler sunulmaktadır

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.1.D. Özel aile danışma merkezleri

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından, ülkemizdeki mevcut aile danışmanlığı hizmetlerinin belirli standartlara ulaştırılması için temel kriterler ve çalışma esaslarının belirlenmesi amacıyla “*Gerçek Kişiler ve Özel Hukuk Tüzel Kişileri İle Kamu Kurum ve Kuruluşlarınınca Açılacak Aile Danışma Merkezleri Yönetmeliği*” hazırlanmış ve 04.09.2012 tarih ve 28401 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

Aile Danışma Merkezleri Yönetmeliği, açılacak özel aile danışma merkezlerini düzenlemektedir. Söz konusu yönetmelikle bu merkezlerdeki personel ve hizmet

standartı, ücret tarifeleri, açılma ve kapatılma işlemleri, faaliyetleri, denetimleri ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar yer almaktadır

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.1.E. Aile sosyal destek programı (ASDEP)

ASDEP; aile ve bireylerin sosyal yardım ve sosyal hizmetlere olan ihtiyaçlarının tespiti, ihtiyaca göre sosyal yardım ve sosyal hizmet modellerin planlanması ve uygulanması, gerektiğinde diğer kamu hizmetlerinden (eğitim, sağlık, istihdam vs.) yararlanılmasının sağlanması amacıyla, sürecin tüm aşamalarında rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini de içeren bir programdır. ASDEP ile nihai olarak yaşam koşullarının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.2. Çocuk Hizmetleri

2.4.3.2.A. Koruyucu ve önleyici faaliyetler

1- Özel kreş ve gündüz bakımevleri ile özel çocuk kulüpleri hizmetleri

Bakanlığın koruyucu ve önleyici hizmetlere verdiği önem kapsamında 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince çalışan anne-babanın 0-6 yaş grubundaki çocuklarının bakımlarını gerçekleştirmek, bu çocuklara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla Kreş ve Gündüz Bakımevi hizmetleri yürütülmektedir(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

Kreşler, 0-24 aylık çocuklara hizmet veren kuruluşlar iken Gündüz Bakımevleri ise, 25-66 aylık çocuklara hizmet veren kuruluşlardır. Kreş ve Gündüz Bakımevleri Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı olarak açılmaktadırlar. Çocuk Kulüpleri ise ilkokul ve ortaokul eğitimlerine devam eden çocukların eğitim saatleri dışındaki zamanlarda eğitimlerinin ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi için faaliyet gösteren kurumlardır. Çocuk kulüplerinde, çocukların derslerini çalışmalarına, ödevlerini

yapmalarına yardımcı olunmaktadır; ilgi ve yetenekleri doğrultusunda sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler düzenlenmektedir. Bu bakım türünden;

- Ekonomik gücü yeterli olmayan ailelerin çocukları,
- Ekonomik gücü yeterli olmayan, ebeveynleri ölmüş, bir yakını tarafından bakılan çocuklar,
- Ekonomik gücü yeterli olmayan, tek ebeveyni ile yaşayan çocuklar,
- ASPB'ye bağlı Kadın Konukevleri'nde bulunan kadınların çocukları,
- Cezaevlerinde bulunan kadın mahkûmların çocukları.
- ASPB'ye bağlı kuruluşlarda korunma altında bulunan çocuklar,
- Ekonomik durumlarına bakılmaksızın şehit ve malûl gazi çocukları,
- Ekonomik gücü yeterli olmayan engelli ebeveyni olan çocuklar yararlanabilmektedir(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/ozel-kres-gunduz-bakimevleri-cocuk-klupleri/>, Erişim: 13.06.2019).

Aynı zamanda “*Ücretsiz Bakım Hizmeti*” ile ekonomik yetersizlik içinde olan ailelerin çocuklarının korunma altına alınmadan, aileleri yanında kalmaları ve gündüzlü kreş hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmaktadır.

2- Çocuk izleme merkezleri (ÇİM)

Cinsel istismara uğramış veya uğrama şüphesi altındaki mağdur çocukların ifade alma, adli muayene ve diğer işlemlerinin tek merkezde yapılması için Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastaneler bünyesinde kurulmuştur. Gizlilik esasına göre faaliyet gösteren Çocuk İzleme Merkezleri'nde çocuğun ve ailenin kimlik bilgisi hiç kimseyle paylaşılmamakta, çocuğun hem bedensel hem ruhsal sağlığı açısından destek hizmetleri sunulmaktadır(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/koruyucu-ve-onleyici-hizmetler/>, Erişim: 15.06.2019).

Bu merkezlerde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı'ndan da uzman personel görev yapmakta, çocuğun üstün yararı gözetilerek mağdur çocukların adli işlemler sırasında ruhsal ve bedensel olarak yıpranması engellenmektedir(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/koruyucu-ve-onleyici-hizmetler/>, Erişim: 15.06.2019).

2.4.3.2.B. Aile yanında destek faaliyetleri

Bakanlık, son yıllarda hizmet anlayışında yapmış olduğu değişiklikle kuruluştaki bakım odaklı hizmetler yerine aile yanında bakıma odaklı hizmetlere ağırlık ve öncelik vermektedir. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik gereği, çocukların kurum bakımına alınmadan desteklenmesi kapsamında sosyal ekonomik destek hizmetleri yürütülmektedir. Bu hizmetler 81 İl Müdürlükleri'nce ülke düzeyinde korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç kişilere kurum bakımına alternatif hizmet olarak verilmektedir. Ekonomik yetersizlikten kaynaklanan nedenlerden dolayı kurum bakımına alınma riski bulunan kişilerin çocukları ailesi yanında ekonomik destek sağlanarak aile bütünlüğü korunmuş olmaktadır

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

1- Sosyal ve ekonomik destek hizmetleri (SED)

SED; sosyal ve ekonomik yetersizlik içerisinde olan birey ve ailelerin çocuklarının, ailesi ya da yakınları yanında bakımının gerçekleştirilmesi amacıyla uygulanmaktadır. Yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını asgarî seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken ailelerin kendi kendilerini idame ettirebilecek hale gelinceye kadar çocuklarının bakımı ve desteklenmesi amacıyla geçici bir süre zarfında verilen ekonomik destekler ile psiko-sosyal destek sistemidir(<https://ailevecalisma.gov.tr/ss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/sed-hizmeti/>, Erişim: 19.06.2019).

Sürelî ekonomik destek: Muhtaç kişilere karşılaştıkları hayat güçlüklerini gidermek amacıyla kurumun bütçe imkânları ölçüsünde yapılacak 1 yıl ve daha uzun sürelî yardımları kapsamaktadır. Aileler periyodik olarak asgarî 6 aylık sürelerle izlenmekte, yardım alma durumları ortadan kalmadığı sürece 2 yıllık süreçler halinde yardımları devam etmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

Geçici ekonomik destek: Sosyal ve ekonomik bir sorunun çözümünde yardımcı olabilmek amacıyla yılda bir, en çok iki defaya mahsus olmak üzere yapılan yardımları ifade etmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2- Koruyucu aile hizmeti

Çeşitli nedenlerle gerçek ailesi yanında bakımları sağlanamayan ve evlat edindirilemeyen çocukların, ebeveyn özelliklerini taşıyan ücretli veya gönüllü statüdeki uygun aile ya da kişilerin yanında, kısa ya da uzun süreli olarak Bakanlığın gözetiminde bakımlarının gerçekleştirilmesidir. Bu kapsamda korunmaya muhtaç çocukların sorumluluğunu devlet ile paylaşan kişi ya da ailelere de “*Koruyucu Aile*” denilmektedir. Gerçek ailesi ile yaşama şansını bir süreliğine kaybetmiş, evlat edinme gibi daha uzun süreli ve kalıcı bakımdan yararlandırılmayan her korunmaya muhtaç çocuğun, kuruluş bakımına girmeden Koruyucu Aile Hizmeti’nden yararlandırılması amaçlanmaktadır

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

3- Evlat edinme hizmeti

Evlat Edinme; evlat edindirilmeye uygun durumdaki bir çocukla, evlat edinmeye uygun kişi/eşler arasında hukukî bağlar oluşturularak çocuk-ebeveyn ilişkisinin kurulmasıdır(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/evlat-edinme-hizmeti/>, Erişim: 20.06.2019).

Bakanlığın politikası gereği, kendi ailesi ile yaşama şansı kalmamış olan çocuklar için Evlat Edinme Hizmeti en uygun bakım olarak değerlendirilmektedir. Bağlı kuruluşlarda bulunan korunmaya muhtaç çocuklardan durumu evlat edinme hizmetinden yararlandırılmaya uygun olanlar, çocuğun yüksek yararı odağında incelenen ailelerden durumu müsait olanların yanına evlat edindirilmek üzere yerleştirilmektedir. Türk Medeni Kanunu’nun 305. maddesi gereği, bir yıllık geçici bakım sürecinde yapılan izleme ve değerlendirmeler sonucunda mahkeme kararı ile evlat edinilen çocuk, evlat

edinenin nüfus kütüğüne işlenerek soyadını almakta ve öz çocuk gibi eşit haklara sahip olmaktadır(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

4- Ülkelerarası evlat edinme

Ülkelerarası evlat edinme işlemleri, Lahey Ülkelerarası Evlat Edinme Sözleşmesi kapsamında değerlendirilmektedir. Sözleşme gereği, çocuğun ülkesinde evlat edindirilememesi halinde ülkelerarası evlat edinme gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde ikamet eden ve aynı zamanda bir başka ülkenin vatandaşlık hakkına sahip olan ya da Türk vatandaşı ile evli olan yabancı ülke vatandaşları hakkında evlat edinmenin vatandaşı olunan ülkede tanınıp tanınmayacağına ilişkin olarak Bakanlık tarafından gerçekleştirilmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.2.C. Bakım hizmetlerine yönelik faaliyetler

Korunma kararı ve/veya bakım tedbiri kararı alınmış çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, çocuk evleri sitesi, çocuk evlerinde bakılan çocukların korunması, bakımı, eğitimi, bir iş ve meslek sahibi yapılarak topluma yararlı bireyler hâline getirilmeleri ile ilgili her türlü çalışmalar yürütülmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

Geçmiş yıllarda korunmaya ve bakıma ihtiyacı olan çocuklara verilen hizmetlerde kuruluş bakımı öncelikli iken, son yıllarda kuruluş bakımında bulunan çocukların; öncelikle ailesi yanına döndürülmesi, evlat edinme, koruyucu aile hizmetinden yararlandırılması, bunun mümkün olmadığı durumlarda ise çocuk evine ve çocuk evi sitesine yerleştirilmesi hedeflenmektedir. Günümüzde, kuruluş bakımından aile odaklı hizmetlere, koğuş tipi kuruluşlardan çocuk evi ve çocuk evi sitesi gibi ev tipi bakım modeline geçişe yönelik çalışmalar sürdürülmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

1- Çocuk yuvaları

0-12 yaş arasındaki korunmaya muhtaç çocukların zihinsel, fiziksel, psiko-sosyal gelişimlerini sağlamanın yanında sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Gerekli durumlarda 12 yaşını bitirmiş korunmaya muhtaç kız çocuklarının da bakımları bu yuvalarda gerçekleştirilebilmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2- Yetiştirme yurtları

13-18 yaş arasında ve zaruri durumlarda ise 18 yaş üstü olan korunmaya muhtaç çocukların korunması, bakımlarının sağlanması ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmelerini sağlamakla yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

3- Çocuk evleri sitesi

0-18 yaş arasında en fazla 12 çocuğun üçer kişilik odalarda kaldığı, çocukların yaşlarına ve gelişim ihtiyaçlarına uygun olarak site içerisinde inşa edilen, müstakil villa tipi evlerden oluşan, aile ortamına benzer ilişki çerçevesinde hizmet veren yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

4- Çocuk evleri

Korunma altında bulunan çocukların daha küçük birimlerde bakımının sağlanması amacıyla her ilin sosyal, kültürel ve fiziksel yapısı göz önünde bulundurularak çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde (tercihen il merkezinde) okullara ve hastanelere yakın

apartman dairesi veya müstakil dairelerde 0-18 yaş grubundaki 5-8 çocuğun bir ev ortamı oluşturularak bakıldığı yatılı hizmet modelidir. Çocuk Evleri'nde arkadaşlık, komşuluk, mahalle gibi kavramlar ile toplumsal örf, gelenek ve adetlerimizi, ahlâk ve değerlerimizi yaşayarak toplumla iç içe yaşamın gerekliliklerinin öğrenilmesi ve toplumsal hayata etkin katılımlarının sağlanarak kendine güvenen, geleceğe umutla bakabilen çocukların yetiştirilmesi amaçlanmaktadır(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/cocuk-destek-merkezleri-evleri-haklari/>, Erişim: 22.06.2019).

5- Çocuk evleri koordinasyon merkezleri (ÇEKOM)

Çocuk Evleri'nin illerde planlanması, açılış ve işleyişine ilişkin her türlü işlemler ile harcamaların yapılması, takibi, denetlenmesi ve çocuk evleri arasındaki koordinasyonun sağlanması amacıyla oluşturulan merkezlerdir

(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/cocuk-destek-merkezleri-evleri-haklari/>, Erişim: 22.06.2019).

6- Çocuk koruma, ilk müdahale ve değerlendirme birimi (ÇOKİM)

Korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında mahkeme kararı alınıncaya ve/veya uygun hizmet modeli belirleninceye kadar, barınma ve temel gereksinimleri karşılanmak üzere hizmet veren birimlerdir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.2.D. Çocuk destek merkezleri

Suçta sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan; psiko-sosyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı merkezlerdir. Merkezler suç mağduru, suça

sürüklenme, sokakta yaşama, gebelik, madde bağımlılığı gibi alanlarda yaş gruplarına (11-14/15-18) ve cinsiyetlerine göre ayrılmaktadır.

(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/cocuk-destek-merkezleri-evleri-haklari/>, Erişim: 22.06.2019).

Çocuk Destek Merkezleri'nde, çocukların olumsuz yaşam deneyimlerinden kaynaklanan örselenme veya davranış bozukluklarını düzenleme, çocukların bireysel farklılık ve ihtiyaçları dikkate alınarak olumlu tutum ve davranış değişikliği oluşturma, aile ve sosyal çevre ile uyum sağlamalarına yönelik olarak Anka Çocuk Destek Programı uygulanmaktadır. Anka Çocuk Destek Programı ile çocukların bireysel farklılıkları ve ihtiyaçları dikkate alınarak kişilik gelişimlerinin sağlanması, travmalarının ortadan kaldırılması ve olumlu tutum ve davranış geliştirmeleri amaçlanmaktadır

(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/cocuk-destek-merkezleri-evleri-haklari/>, Erişim: 22.06.2019).

2.4.3.3. Kadına Yönelik Hizmetler

2.4.3.3.A. Kadın konukevleri

Kadın Konukevleri; fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve Kadın Konukevi, Sığınmaevi, Kadın Sığınağı, Kadınevi, Şefkatevi ve benzeri adlarla açılan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/kadinin-statusu-genel-mudurlugu/>, Erişim 23.06.2019).

Kadın Konukevleri'nden hizmet alan kadınların durumlarının, aileleri ya da eşleri ile olan anlaşmazlıklarının incelenmesi ve sorunlarının giderilmesine yönelik mesleki çalışmalar yapılmaktadır. Söz konusu kadın ve beraberindeki çocuklarına doğrudan ya da ilgili kurumlara yönlendirmek suretiyle güvenlik, danışmanlık, tıbbi destek, geçici maddi yardım, kreş, mesleki eğitim kursu, grup çalışmaları, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler vb. alanlarda destek sunulmaktadır(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/kadinin-statusu-genel-mudurlugu/>, Erişim 23.06.2019).

2.4.3.3.B. Şiddet önleme ve izleme merkezleri (ŞÖNİM)

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında kurulmuş ve yürüteceği hizmet ve faaliyetler söz konusu kanun ile düzenlenmiş olan kuruluşlardır. ŞÖNİM, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını tek kapı sistemi ile yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürüten, insan onuruna yaraşır etkili ve süratli hizmet sunumu sağlayan, kadının ekonomik, psikolojik, hukukî ve sosyal olarak güçlendirilmesi odaklı merkezlerdir

(<https://rize.ailevecalisma.gov.tr/uygulamalar/siddet-onleme-ve-izleme-merkezi>, Erişim: 25.06.2019).

6284 sayılı kanununun 15 ve 16. maddelerinde korunan kişi ve şiddet uygulayana yönelik ŞÖNİM'lerde yürütülecek hizmetler üç ana başlıkta belirlenmiştir. Bunlar;

- 1- Şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetler,
- 2- Şiddet mağduru kişilere yönelik hizmetler,
- 3- Şiddet uygulayan/uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik hizmetlerdir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nde, gerek şiddet mağduruna gerek şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişilere merkez bünyesinde koordinasyon hizmetleri, psiko-sosyal destek hizmetleri, hukukî destek hizmetleri, eğitim destek hizmetleri, sağlık destek hizmetleri, çağrı destek hizmetleri sunulması yer almaktadır(<https://rize.ailevecalisma.gov.tr/uygulamalar/siddet-onleme-ve-izleme-merkezi>, Erişim: 25.06.2019).

2.4.3.4. Engellilere Yönelik Hizmetler

2.4.3.4.A. Engelli bakımı

Engelli bireylere yönelik bakım hizmetlerinde, engellilerin ailesi yanında çevresinden koparılmadan bakımının sağlanması, Bakanlığın öncelikli politikasıdır.

Bununla birlikte, evde bakımı mümkün olmayan engellilere kurum bakımı seçeneği de sunularak hizmet modelleri farklılaştırılmaktadır

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

Evde bakıma destek hizmeti: İlgili mevzuat kapsamında bakıma muhtaç engellinin talebiyle, Bakanlığa bağlı kuruluşlarda görev alan personel tarafından evinde bakımı gerçekleştirilebilmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

Sürekli bakım ve rehabilitasyon hizmetleri: Yalnız yaşayan, ailesi olmayan veya ailesi yanında bakımı gerçekleştirilemeyen engellilere yatılı, resmî ve özel bakım merkezlerinde bakım ve rehabilitasyon hizmeti verilmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

Resmî yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezleri: İlgili mevzuat kapsamında herhangi bir geliri olmasına bakılmaksızın, engellilere resmî kuruluşlarda ücretsiz bakım hizmeti verilmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

Geçici ve misafir olarak bakım hizmeti: Bakanlığa bağlı resmî bakım merkezlerinde engellilerin geçici ve misafir olarak bakımları gerçekleştirilmektedir. Buna göre, bir engelli bir yıl içinde en fazla otuz gün geçici ve misafir olarak merkezde kalabilmektedir(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.4.B. Aile danışma ve rehabilitasyon merkezleri

Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bireylerde oluşan engeli ortadan kaldırmak veya engelliliğin etkilerini mümkün olan en az seviyeye indirmek amacıyla kurulmuş merkezlerdir. Rehabilitasyon, engelliye yeniden; fiziksel, zihinsel, psikolojik, ruhsal, sosyal, mesleki ve ekonomik yeterlilik alanlarında başarabileceği en üst düzeyde

yetenekler kazandırarak; evinde, işinde ve sosyal yaşamında kendine ve topluma yeterli olabilmesi ve engellinin toplum ile bütünleşmesi, ayrımcılığa karşı tüm tedbirlerin alınması amacıyla verilen psiko-sosyal hizmetler bütünüdür. Bu merkezlerde zihinsel (hafif, orta ve ağır), bedensel (spastik, ortopedik, felçli, görme) ve ruhsal (psikotik bozukluklar; şizofreni, paranoya, manik veya depresif bozukluklar ve benzeri) engellilere hizmet verilmektedir(<https://ailevecalisma.gov.tr/sss/engelli-ve-yasli-hizmetleri-genel-mudurlugu/>, Erişim: 27.06.2019).

2.4.3.4.C. Yaşlı bakım hizmetleri

Ülkemizde aktif yaşlanma politikalarının uygulanması gelecekte karşı karşıya kalınabilecek risklerin en aza indirilmesi hususunda büyük önem arz etmektedir. Aktif yaşlanma konusunda yapılabilecek çalışmalar değerlendirildiğinde, öncelikle hedef gurubun bir değerlendirmesinin yapılması gerekli görülmektedir. Hedef kitleye yönelik bir politika geliştirmeden önce gruba ilişkin yeterli verinin toplanması ve analizi önem arz etmektedir. Bu noktada hedef gurubun büyüklüğü ve dağılımı düşünüldüğünde, geniş saha araştırmaları yoluyla farklı coğrafi, ekonomik, sosyal çevrelerde yaşayan yaşlı bireylerin ihtiyaç ve isteklerinin tespit edilmesi ve bu tespitler doğrultusunda politikaların oluşturulması hareket noktası olmalıdır. İstihdam, topluma katılım, bağımsız sağlıklı ve güvenli yaşam, aktif yaşlanma için kapasite ve destekleyici yaşam olmak üzere dört göstergeden oluşan Aktif Yaşlanma Endeksi'nde temel olarak yaşlılıkla ilgili genel ilerlemeler, mevcut sorunlar belirlenmeye çalışılmakta; sağlıklı ve aktif yaşamı desteklemeye yönelik politikalar yer almaktadır

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.4.D. Yaşlı destek programı (YADES)

Yaşlılara yönelik uzun süreli kurum bakımı (huzurevi) gibi tek bir hizmet modeli sunulması yerine, hizmet çeşitliliği sağlanarak alternatif bakım modellerinin yaşlıların talep ve ihtiyaçları doğrultusunda verilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede öncelik sırasına göre evde bakım/destek, evde sağlık, gündüzlü dayanışma, gündüzlü bakım, yaşlı apartmanı, yaşlı siteleri, yaşlı yaşam evleri, kısa veya uzun süreli kurum bakımı vb.

hizmet modelleri bölgesel farklılıklar da dikkate alınarak planlanmakta ve uygulanmaktadır

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.5. Şehit Yakınları ve Gazilere Yönelik Hizmetler

2.4.3.5.A. Şehit, gazi bilgi sistemi (Veri Tabanı)

Şehit yakınları ve gazilerin taleplerinin karşılanması ve sorunların çözümlerinin tespitine yönelik uygulanacak sosyal hizmet politikalarının belirlenmesi amacıyla, şehit ve gazilerin kişisel bilgileri içeren kayıtların yer aldığı dinamik bir veri tabanı oluşturulmuştur. Bu veri tabanının, hizmetlerin yürütülebilmesi ve kurumlar arasında sağlıklı ve hızlı bilgi akışının sağlanmasına katkı sağlaması amaçlanmıştır. Şehit yakınları ve gazilere ilişkin bilgilerin güncel tutulması için SGK ile web servis entegrasyonu sağlanmış, SGK ve MERNİS ile yapılan entegrasyonla, hak sahipliği ve kapsam bilgilerinin anlık olarak güncellenebilmektedir. Söz konusu sistemden şehit yakınları, gazi ve gazi yakınlarına yönelik;

- Kimlik ve olay bilgileri,
- Adres ve iletişim bilgileri,
- Mensubiyet ve rütbe bilgileri,
- Kanunî haklar ve özlük hakları yer almaktadır(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.5.B. İstihdam

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun ek 1. maddesi kapsamındaki şehit yakını, gazi, gazi yakını, sivil terör mağdurları, harp ve vazife malûlleri, 13.05.2014 ile 28.10.2014 tarihleri arasında maden ocaklarının yer altı işlerinde meydana gelen iş kazasında hayatını kaybeden sigortalı işçilerin istihdam hakkıyla ilgili iş ve işlemler Bakanlık tarafından yürütülmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.3.5.C. Ücretsiz seyahat kartı

Bakanlık tarafından hazırlanan Ücretsiz veya İndirimli Seyahat Kartları Yönetmeliği 04.03.2014 tarihli ve 28931 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, söz konusu yönetmelik gereğince şehit yakını, gazi ve gazi yakını, vazife malûlü ve yakını, 3292 sayılı Vatani Hizmet Tertibi Aylıklarının Bağlanması Hakkında Kanun kapsamındaki hizmetleri sebebiyle vatanî hizmet tertibinden aylık alanlar ve yakınları ile 5774 sayılı Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanun’a göre aylık bağlananların kendilerine ücretsiz seyahat kartlarının basım ve dağıtım işlemleri bakanlık tarafından sürdürülmektedir

(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019).

2.4.4. Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM)

Sosyal Hizmet Merkezleri; ihtiyaç sahiplerini tespit ederek, sosyal hizmet müdahalesinin ve takibinin gerçekleştirilmesini sağlayan kuruluşlardır. Çocuk, genç, kadın, erkek, yaşlı, engelli bireylere ve ailelerine koruyucu, önleyici, destekleyici, geliştirici hizmetler ile rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin bir arada ve en kolay şekilde ulaştırılmasından sorumludurlar. Gerektiğinde, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve gönüllüler ile işbirliği içinde bu hizmetlerin sunulmasından ve koordinasyonundan sorumlu gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarıdır(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/tr-tr/sss/aile-ve-toplum-hizmetleri-genel-mudurlugu/sosyal-hizmet-merkezi/>, Erişim: 29.06.2019).

Sosyal Hizmet Merkezleri; çocuk, genç, kadın, erkek, yaşlı, engelli, şehit yakını ve gaziler ile ailelerine yönelik hizmet vermektedir. Yapılan başvuruları bakanlığın mevzuatı çerçevesinde değerlendirmelerinin ardından gerekli incelemeleri gerçekleştirerek, uygun bulunan hizmet modellerini uygulamaktadırlar. Toplum içerisindeki birey ve grupların daha iyi yaşam koşullarına ulaşmalarının sağlanmasını hedeflemektedirler. Hızlı toplumsal değişimin ve kentsel alanda yaşam biçimlerinde görülen farklılaşmanın önüne geçmek, bireylerin kentleşme ve göçün meydana getirdiği sorunlarla baş edebilmelerini ve katılımcı, üretken ve kendilerine yeterli hale gelebilmeleri amacıyla, sosyal hizmet merkezleri tarafından koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, destekleyici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetleri

yürütülmekte ve koordine edilmektedir(<https://www.ailevecalisma.gov.tr/tr-tr/sss/aile-ve-toplum-hizmetleri-genel-mudurlugu/sosyal-hizmet-merkezi/>, Erişim: 29.06.2019).

2.4.4.1. Manisa SHM

Manisa SHM, 25.12.2013 tarih ve 911 sayılı bakanlık oluru ile 24.01.2014 tarihinde hizmete açılmıştır. Çalışmalarını 9.02.2013 tarih ve 28554 sayılı Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği'ne göre yürütmektedir. Manisa SHM üç birimden oluşmaktadır. Bu birimler;

- Başvuru, tespit ve izleme birimi,
- Uygulama birimi,
- Eğitim ve danışmanlık birimidir(ASPB Manisa, 2017).

Manisa SHM, bu birimlerin yanında çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler şöyledir:

- **Sosyal ve ekonomik destek (SED):** Bu destek, **a)** haklarında bakım tedbiri kararı verilerek sosyal hizmet kuruluşlarında bakılan ve desteklendikleri takdirde ailesi veya yakınları yanına verilebilecek çocukları, **b)** ekonomik yoksunluk nedeniyle, desteklenmedikleri takdirde korunmaya muhtaç duruma düşecek olanlardan haklarında bakım tedbiri kararı alınmaksızın sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlandırılarak ailesi veya yakınları tarafından bakılabilecek çocukları, **c)** bakım tedbiri kararlı iken, yaş sınırlarını tamamlamaları nedeniyle, sosyal hizmet kuruluşlarından veya koruyucu aile yanından ayrılanlardan iş ve meslek edinme kursuna veya eğitimlerine devam eden veya bir iş ve meslek sahibi olamayıp desteklenmedikleri takdirde muhtaç duruma düşecek olan gençleri, **d)** olağanüstü bir felaket, doğal afet, hastalık veya kaza geçirerek belirli bir süre kendisinin ve geçindirmekle yükümlü bulunduğu aile fertlerinin temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olanlar ile hayatî tehlike arz eden ve ameliyat gerektiren durumlarla karşılaşan veya vefat eden kişilerin çocuklarını kapsamaktadır. 2017 senesi itibariyle okul öncesi çocuğa 515,61 TL, ilköğretime giden çocuğa 773,42 TL, liseye giden çocuğa 824,98 TL maddi yardım sağlanmaktadır. Madde b'ye göre yardımlar en fazla iki çocuğa kadar yapılabilmektedir. Olağanüstü bir durum olmadığı sürece, yılda bir defa 1031,23

TL katlı yardımda bulunmaktadır. Katlı yardım en fazla üç katına kadar yapılabilir (ASPB Manisa, 2017).

- **Korunmaya muhtaç çocuk (KMÇ):** Bedensel, zihinsel, ahlâkî, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuklara yönelik tedbir ve hizmetlerdir (ASPB Manisa, 2017).
- **Aile sosyal destek programı (ASDEP):** Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından sunulan, sosyal yardım ve sosyal hizmetler başta olmak üzere kamunun imkân ve hizmetleri konusunda desteğe ihtiyacı olan kişi ve ailelere ulaşılması, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelenerek değerlendirilmesi ve ihtiyaç duyulan hizmetlerden yararlandırılmalarına yönelik gereken rehberlik ve yönlendirmenin yapılması, vatandaşlar ile kamu hizmetlerinin buluşturulması söz konusu hizmetlerle vatandaşlara sağlanan olanakların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığının değerlendirilmesinin amaçlandığı bir programdır (ASPB Manisa, 2017).
- **Mobil ekip:** Sosyal tehlikelerle karşı karşıya olan sokakta yaşayan veya çalıştırılan çocuk, genç ve yaşlılara yönelik sokak çalışması yapılmaktadır. Bu çalışma, sokakta çalıştırılan ve dilendirilen kişilerin çalıştırılmasının önlenmesini amaçlamaktadır. Mobil ekip personeli; sosyal çalışmacı, sosyolog, öğretmen unvanıyla görev yapan meslek elemanlarıdır. Yapılan çalışma çocukların yoğun olarak bulunduğu yerlerde psiko-sosyal inceleme, gözlem, teşhis, tespit ve meslekî müdahale süreçlerini kapsayan bir çalışma olup, mobil ekipte görevli meslek elemanı, sokakta yaşayan ve çalıştırılan çocuklara sosyal hizmet açısından müdahale etmede meslekî serbestliğe ve karar verme hak ve yetkisine sahiptir. Bu sayede yoğun göç alan Manisa ilinde, sosyal hizmet müdahalelerinin etkinleştirilmesi hedeflenmektedir (ASPB Manisa, 2017).
- **Aile eğitim ve danışmanlık birimi:** Bu birimle SHM'den hizmet alan birey, öğrenci ve halk eğitim kursiyerlerine, beş alanda 26 formül başlığı altında belirlenen eğitimler verilmektedir. Bu eğitimler aile ve iletişim, hukuk, sağlık,

eğitim, iktisat ve medya, evlilik öncesi, aile ve yaşam becerileri ve iletişim becerileri alanlarında verilmektedir(ASPB Manisa, 2017).

- **Doğum yardımları:** Yeni çocuk dünyaya getiren ailelere çocuk bakımında destekleyici olan maddi yardımlardır. Çocuk sayısına göre ise verilen maddi yardım miktarı artmaktadır. 2017 senesindeki yardım miktarlarına bakıldığında birinci çocuk için 300 TL, ikinci çocuk için 400 TL, üçüncü ve sonraki çocuklar için 600 TL ödenmektedir(ASPB Manisa, 2017).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Gelir dengesizliklerinin sonucunda aile yaşantıları arasındaki refah makasının git gide açıldığı görülmektedir. Bu nedenle aileler, devletin destekleyici ve güçlendirici politikalarına ihtiyaç duymaktadır. ASPB, ülkemiz sınırları içerisindeki tüm ailelerin ihtiyaç durumuna göre birçok hizmet vermektedir. Aileler; aylık gelir-gider durumları, çocuk sayısı, süregelen hastalığa sahip bireyin olup-olmaması gibi durumlara göre bakanlık tarafından çeşitli yardımlarla desteklenmektedir. Ailelerin yaşam alanında (konut ve sosyal çevre gibi) yapılan inceleme ve görüşmelerin ardından kısa veya uzun süreli olmak üzere uygun görülen alanlarda hizmet verilmekte ve aile bu süre içerisinde bir nevi devlet himayesine alınmaktadır. Belirli aralıklarla yardım sağlanan ailelerle yeniden görüşme gerçekleştirilerek ve çoğunlukla inceleme yapılarak, aileye verilen mevcut hizmetler ile maddi yardımların devam etmesi veya kesilmesi yönünde karar verilmektedir.

Bu bilgiler ışığında çalışma, ASPB Manisa İl Müdürlüğü'ne 2017 yılı içerisinde yapılan müracaatların profilinin ortaya çıkarılması, müracaat sayısı ile Manisa ilinde ailelerin çoğunlukla ihtiyaç duyduğu hizmetlerin belirlenmesi, birey ve ailelerin ihtiyaçlarının hangi ölçüde karşılandığının ortaya konulması ve başvuru yoğunluğunun birimler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bunlarla birlikte, mevcut aile politikalarının değerlendirilerek tartışmaya sunulması ve farklı bir bakış açısının sağlanması amaçlanmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Aile, günümüz dünyasında meydana gelen değişimlerin önemli boyuttaki etkilerine rağmen varlığını devam ettirmekte ve toplumdaki en önemli kurum olma niteliğini sürdürmektedir. Bu değişimlere ve zamana ayak uydurarak kendi içinde de farklılaşmalar yaşayan ailenin, aynı zamanda ihtiyaçları da farklılaşmıştır. Sosyal politika; devletin eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve sosyal hizmetleri içeren plan ve hizmetlerinin tamamıdır. Sosyal politika, sosyal hizmetlerin ve refahın sağlanması anlamına gelirken aynı zamanda devletin sosyal sorunları gidermek için faaliyetlerde

bulunmasıdır. Aile politikası ise odağına aileyi alarak özellikle aile yaşamına etki etmeyi amaçlayan, sosyal politikanın bir alt birimi olarak karşımıza çıkan hizmetlerin bütünüdür.

Araştırmanın önemi; ASPB'nin yürüttüğü çalışma ve hizmetlerin boyutunu ortaya koyması, yapılan müracaatlar çok yönlü ele alınarak ASPB'nin çözüm stratejileri üzerinde durulması ve mevcut aile politikaları ile hizmetlerin değerlendirilmesiyle yeni politika ve hizmetlerin gerekliliğini tartışmaya sunacak olmasıdır.

3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, ASPB Manisa İl Müdürlüğü ve SHM'deki müracaat dosyalarının incelenerek, başvuru sayısı ve nedeni üzerine nicel araştırma şeklinde oluşturulmuştur. İl Müdürlüğü'ne ve SHM'ye 2017 yılı içerisinde birimler özelinde yapılan başvurular sayısal verilerle ayrıntılı biçimde ortaya konulmuştur. Nicel araştırma; olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türüdür. Gözlem ve ölçmelerin tekrarlanabildiği, objektif olarak yapıldığı ve sayısal verilerle ortaya koyulabildiği araştırmalara nicel (quantitative) araştırma denir

(<http://content.lms.sabis.sakarya.edu.tr/Uploads/80469/44072/nicel-nitel.pdf>, Erişim: 08/07/2019).

3.3.2. Araştırma Evreni

Araştırmanın evrenini ASPB Manisa İl Müdürlüğü ile İl Müdürlüğü'ne Bağlı SHM oluşturmaktadır. ASPB Manisa İl Müdürlüğü ve SHM, Manisa merkez ilçesi olan Şehzadeler'de bulunmaktadır. Yapı olarak İl Müdürlüğü ve SHM çok yakın mesafededir. SHM'nin tam adı Yunus Emre SHM olarak geçmektedir. Şehir merkezinde ve vatandaşların kolay ulaşabileceği bir noktada bulun SHM, eski yetiştirme yurdu müdürlüğü hizmet binasını kullanmakta, zemin üstü bir kat olmak üzere toplamda iki kat ile hizmet vermekte ve birinci katını çocuk evleri koordinasyon merkezi ile paylaşmaktadır. İl Müdürlüğü binası engelli, yaşlı kurum bakımı ve şehit, gazi birimi ile hizmet vermekte iken, SHM binası ise KMÇ, SED, ASDEP, evde bakım, evlat edinme,

koruyucu aile, doğum yardımı ve aile, eğitim danışmanlık birimi ile hizmet vermektedir. ŞÖNİM ise SHM ile aynı bahçe içerisinde yer almaktadır.

3.3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Çalışmanın gerçekleştirilebilmesi adına tez danışmanı Prof. Dr. İsmet Galip Yolcuoğlu'nun katkılarıyla Microsoft Excel'de müracaat kayıt formu hazırlanmıştır. Her birimin arşivinde ayrı ayrı bizzat çalışma yapılarak dosyalar taranmış ve ulaşılan veriler müracaat kayıt formuna kaydedilmiştir. Bu formun içerisinde, yapılan müracaatları birimler özelinde ayırmak ve başvuruların profilini ortaya koymak adına sekiz farklı başlık kullanılmıştır. Bu başlıklar şöyledir:

- Müracaatın konusu (çocuk, engelli, yaşlı, sosyal yardım vb.).
- Müracaatın nereden ve kimin tarafından yapıldığı (çocuğun akraba-komşusu, muhtarlık vb.).
- Müracaat nedeni (terk, suça sürüklenme, cinsel istismar, ebeveyn ölümü, yoksulluk vb.).
- Müracaatçı aile/kişinin memleketi.
- Müracaatçının (anne-babanın) eğitim durumu.
- Müracaatçının aile yapısı (çekirdek, geniş, tek ebeveynli aile).
- Müracaat sonunda yapılan işlem.
- Vakanın sonuçlandırılma durumu.

3.3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın yapıldığı ASPB Manisa İl Müdürlüğü ve SHM'de çalışma yapabilmek adına Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na 31.07.2018 tarihinde dilekçe gönderilerek izin talep edilmiştir. Bakanlığın, 02.09.2018 tarihinden 31.12.2018 tarihine kadar çalışma yapılabileceği yönünde olur vermesi neticesinde çalışmalara başlanmış ve süre zarfında arşivlerdeki dosyalar incelenerek elde edilen verilere ulaşılmıştır. Veri toplama süreci İl Müdürlüğü ve SHM çalışanlarının gözetiminde değerli katkıları, tavsiyeleri ve yönlendirmeleriyle sürdürülmüştür. Yaklaşık dört ay boyunca

haftanın en az dört günü olmak üzere İl Müdürlüğü ve SHM binasında araştırma yapılmıştır. Ayrıntılı içerik bilgisine ulaşılamayan ve/veya kayıtlarda görünüp arşivde bulunamayan dosyalar olsa da tamamı sayısal veri olarak kaydedilmiştir.

3.3.5. Verilerin Analizi

Araştırma, nicel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiş, müracaat kayıt formuna kaydedilen veriler birimler özelinde ayrılmasının yanı sıra her başlık altında grafik haline getirilmiştir. Her birimle ilgili ortalama 6-7 grafik hazırlanmıştır. Ardından sayısal verilerden oluşan grafikler alt kısmında yazıya dökülmüştür. Tüm birimlerde 2017 yılı içerisinde gerçekleşen işlemler sayısal olarak ortaya konmuştur.

3.3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma için ulaşılması gereken çok sayıda dosya ve verinin olması, belirlenen süre içerisinde tüm birimlerde çalışma yapılamamasına neden olmuştur. Başvuruların henüz tamamıyla bilgisayar ortamına geçirilmediği birimlerin olması, ulaşılacak istenen verilere daha uzun sürelerde ulaşılmasına ve zaman kaybına sebep olmuştur. Her birimin müracaatlarla ilgili kayıt altına aldığı verilerin farklılık göstermesi ve ulaşılabilirliğinin farklı olması nedeniyle, hazırlanan müracaat kayıt formundaki sekiz başlık altına planlandığı ölçüde veri girişi yapılamaması söz konusu olmuştur. Ek olarak, ŞÖNİM’de araştırma yapılmak için meslek elemanlarıyla görüşülmesine karşın, dosyaların gizliliği nedeniyle bu merkezde çalışma yapılması uygun görülmemiştir. Bunun haricinde ise, ŞÖNİM’de 2017 yılına ait altı binden fazla dosyanın olması, tüm bu dosyaların bireysel olarak incelenmesinin gerekmesi ve Bakanlık tarafından İl Müdürlüğü ve SHM’de çalışma yapılabilmesi adına verilen sürenin kısıtlı olması, ŞÖNİM’de çalışma yapılamamasının ana nedenlerindedir.

4. BULGULAR

Bu bölümde ASPB Manisa İl Müdürlüğü ve SHM'de yapılan araştırma neticesinde ulaşılan verilerden elde edilen bulgular yer almaktadır. Korunmaya muhtaç çocuk (KMÇ), sosyo-ekonomik destek (SED), evde bakım, koruyucu aile, evlat edinme, engelli kurum bakımı ve yaşlı kurum bakımı birimleriyle ilgili, müracaatın nereden ve kimin tarafından yapıldığı, müracaat nedeni, müracaatçı aile/kişinin memleketi, müracaatçının eğitim durumu, müracaatçının aile yapısı ve vakanın sonuçlandırılma durumu başlıkları altında grafikler halinde bulgulara yer verilmiştir.

4.1. KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUK (KMÇ) BİRİMİ

Tablo 1: KMÇ birimine gelen dosyaların işlem durumu

Dosya işlem durumu	Sayı	Yüzde
İşlem yapılan	213	75,80%
İşlem yapılmayan	68	24,20%
Toplam	281	100,00%

Tablo 1’de KMÇ birimine gelen dosyaların işlem durumuna yer verilmiştir. Dosyaların işlem durumuna bakıldığında; %75,80’iyle ilgili işlem yapıldığı, %24,20’siyle ilgili ise işlem yapılmadığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre dosyaların büyük çoğunluğunda işlem yapıldığı belirlenmiştir.

Tablo 2: KMÇ birimine yapılan müracaatların başvuru kanalı

Başvuru kanalı	Sayı	Yüzde
Alo 183	53	25,60%
Mahkemeler	27	13,04%
BİMER	14	6,76%
CİMER	4	1,93%
İl müdürlüğü	3	1,45%
Cumhuriyet başsavcılığı	3	1,45%
Valilik	2	0,97%
Resmî e-posta	1	0,48%
Bireysel başvuru	40	19,32%
İl içi gelen	18	8,70%
Diğer illerden gelen	42	20,29%
Toplam	207	100,00%

Tablo 2’de KMÇ birimine yapılan müracaatların başvuru kanalına yer verilmiştir. Müracaatların başvuru kanalına bakıldığında; %25,60’ının Alo 183, %13,04’ünün mahkemeler, %6,76’sının BİMER, %1,93’ünün CİMER, %1,45’inin il müdürlüğü, %1,45’inin cumhuriyet başsavcılığı, %0,97’sinin valilik, %0,48’inin resmî e-posta

kanalıyla, %19,32'sinin bireysel, %8,70'inin il içi, %20,29'unun ise diğer illerden başvurduğu saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların çoğunluğunun Alo 183 kanalıyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 3: KMÇ birimine yapılan müracaatların nedeni

Müracaat nedeni	Sayı	Yüzde
İhmal	24	11,27%
Suçta sürüklenmiş çocuk	23	10,80%
Durum değerlendirmesi	22	10,33%
Kurum bakım talebi	19	8,92%
Sosyo-ekonomik destek talebi	17	7,98%
Fiziksel şiddet	15	7,04%
Aile yanına teslim talebi	14	6,57%
Ücretsiz kreş talebi	13	6,10%
Cinsel istismar	12	5,63%
Aile yanına izin talebi	6	2,82%
Velayet sorunu	6	2,82%
Aile içi şiddet	5	2,35%
Dilencilik	4	1,88%
Duygusal istismar	4	1,88%
İntihara teşebbüs	3	1,41%
İhmal ve fiziksel şiddet	3	1,41%
Erken yaşta evlendirilme	3	1,41%
Diğer	20	9,39%
Toplam	213	100,00%

Tablo 3'te KMÇ birimine yapılan müracaatların nedenine yer verilmiştir. Müracaatların nedenine bakıldığında; %11,27'sinin ihmal, %10,80'inin suçta sürüklenmiş çocuk, %10,33'ünün durum değerlendirmesi, %8,92'sinin kurum bakım talebi, %7,98'inin sosyo-ekonomik destek talebi, %7,04'ünün fiziksel şiddet, %6,57'sinin aile yanına teslim talebi, %6,10'unun ücretsiz kreş talebi, %5,63'ünün cinsel istismar, %2,82'sinin aile yanına izin talebi, %2,82'sinin velayet sorunu, %2,35'inin aile içi şiddet,

%1,88'inin dilencilik, %1,88'inin duygusal istismar, %1,41'inin intihara teşebbüs, %1,41'inin ihmal ve fiziksel şiddet, %1,41'inin erken yaşta evlendirilme nedeniyle, %9,39'unun ise diğer nedenlerle yapıldığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların nedeninin çoğunlukla ihmal olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4: KMÇ birimine yapılan müracaatlardaki çocukların eğitim durumu

Başvurulardaki çocukların eğitim durumu	Sayı	Yüzde
Okul öncesi	59	22,18%
İlkokul	30	11,28%
Ortaokul	39	14,66%
Lise	32	12,03%
Açık lise	4	1,50%
Üniversite	2	0,75%
Öğrenim terk	18	6,77%
Okula devamsız	8	3,01%
Belirtilmemiş	74	27,82%
Toplam	266	100,00%

Tablo 4'te KMÇ birimine yapılan müracaatlardaki çocukların eğitim durumuna yer verilmiştir. Müracaatlardaki çocukların eğitim durumuna bakıldığında; %22,18'inin okul öncesi, %11,28'inin ilkokul, %14,66'sinin ortaokul, %12,03'ünün lise, %1,50'sinin açık lise, %0,75'inin üniversite eğitiminde olduğu, %6,77'sinin öğrenimi bıraktığı, %3,01'inin okula devamsızlığının olduğu, %27,82'sinin ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre çocukların çoğunluğunun eğitim durumunun belirtilmediği, ardından ise okul öncesi eğitiminde bulunan çocukların çoğunluğu oluşturduğu belirlenmiştir.

Tablo 5: KMÇ birimine yapılan müracaatlarda 5395'e göre alınan tedbirler

5395'e göre tedbir alınanlar	Sayı	Yüzde
Danışmanlık tedbiri	35	48,61%
Sağlık tedbiri	15	20,83%
Eğitim tedbiri	15	20,83%
Bakım tedbiri	4	5,56%
Acil koruma	3	4,17%
Toplam	72	100,00%

Tablo 5'te KMÇ birimine yapılan müracaatlarda 5395'e göre alınan tedbirlere yer verilmiştir. 5395'e göre alınan tedbirlere bakıldığında; %48,61'i hakkında danışmanlık tedbiri, %20,83'ü hakkında sağlık tedbiri, %20,83'ü hakkında eğitim tedbiri, %5,56'sı hakkında bakım tedbiri, %4,17'si hakkında ise acil koruma tedbiri alındığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilerde 5395'e göre çoğunlukla danışmanlık tedbiri alındığı belirlenmiştir.

Tablo 6: KMÇ birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu

Vakanın sonuçlandırılma durumu	Sayı	Yüzde
Olumlu	85	39,91%
Olumsuz	128	60,09%
Toplam	213	100,00%

Tablo 6'da KMÇ birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Müracaatların sonuçlandırılma durumuna bakıldığında; %39,91'inin olumlu, %60,09'unun ise olumsuz sonuçlandığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların çoğunluğunun olumsuz sonuçlandırıldığı belirlenmiştir.

4.2. SOSYAL ve EKONOMİK DESTEK (SED) BİRİMİ

Tablo 7: SED birimine gelen dosyaların işlem durumu

Dosya işlem durumu	Sayı	Yüzde
İşlem yapılan	320	86,96%
İşlem yapılmayan	48	13,04%
Toplam	368	100,00%

Tablo 7’de SED birimine gelen dosyaların işlem durumuna yer verilmiştir. Dosyaların işlem durumuna bakıldığında; %86,96’sıyla ilgili işlem yapıldığı, %13,04’üyle ilgili ise işlem yapılmadığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre dosyaların büyük çoğunluğunda işlem yapıldığı belirlenmiştir.

Tablo 8: SED birimine yapılan müracaatların başvuru kanalı

Başvuru kanalı	Sayı	Yüzde
Alo 183	2	0,61%
BİMER	4	1,23%
CİMER	4	1,23%
ÇODEM	3	0,92%
İl müdürlüğü	19	5,83%
Kadın konukevi	3	0,92%
LÖSEV	8	2,45%
ŞÖNİM	4	1,23%
Kendisi	259	79,45%
İhbar	1	0,31%
Nakil	18	5,52%
Sözlü talimat	1	0,31%
Toplam	326	100,00%

Tablo 8’de SED birimine yapılan müracaatların başvuru kanalına yer verilmiştir. Müracaatların başvuru kanalına bakıldığında; %0,61’inin Alo 183, %1,23’ünün BİMER, %1,23’ünün CİMER, %0,92’sinin ÇODEM, %5,83’ünün il müdürlüğü, %0,92’sinin

kadın konukevi, %2,45'inin LÖSEV, %1,23'ünün ŞÖNİM kanalıyla, %79,45'inin kendisi başvurduğu, %0,31'inin ihbarla, %5,52'sinin nakille, %0,31'inin ise sözlü talimatla geldiği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların büyük çoğunluğunun bireylerin kendisi tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 9: SED birimine müracaat edenlerin kimliği

Müracaatı yapan	Sayı	Yüzde
Anne	253	77,61%
Baba	32	9,82%
Kendisi	6	1,84%
Abi	2	0,61%
Anneanne	6	1,84%
Babaanne	14	4,29%
Dede	4	1,23%
Abla	4	1,23%
Hala	1	0,31%
Dayı	2	0,61%
Teyze	2	0,61%
Toplam	326	100,00%

Tablo 9'da SED birimine müracaat edenlerin kimliğine yer verilmiştir. Müracaat edenlerin kimliğine bakıldığında; müracaatların %77,61'inin anne, %9,82'sinin baba, %1,84'ünün kendisi, %0,61'inin abi, %1,84'ünün anneanne, %4,29'unun babaanne, %1,23'ünün dede, %1,23'ünün abla, %0,31'inin hala, %0,61'inin dayı, %0,61'inin ise teyze tarafından yapıldığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların büyük çoğunluğunun anne tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 10: SED birimine yapılan müracaatların nedeni

Müracaat nedeni	Sayı	Yüzde
Boşanma ve yoksulluk	74	22,70%
Doğal afet	1	0,31%
Ebeveyn tarafından terk edilmesi	1	0,31%
Ebeveyn vefatı	1	0,31%
Eşi cezaevinde	61	18,71%
Eşi vefat etmiş	15	4,60%
Eşinin evi terk etmesi	4	1,23%
Evlenme	1	0,31%
Gayriresmî birliktelik	10	3,07%
Hastalık	21	6,44%
İşsizlik	4	1,23%
Mülteci veya sığınmacı	19	5,83%
Sakatlık	1	0,31%
Diğer	113	34,66%
Toplam	326	100,00%

Tablo 10’da SED birimine yapılan müracaatların nedenine yer verilmiştir. Müracaatların nedenine bakıldığında; %22,70’inin boşanma ve yoksulluk, %0,31’inin doğal afet, %0,31’inin ebeveyn tarafından terk edilmesi, %0,31’inin ebeveynin vefatı, %18,71’inin eşinin cezaevinde olması, %4,60’ının eşinin vefat etmiş olması, %1,23’ünün eşinin evi terk etmesi, %0,31’inin evlenme, %3,07’sinin gayriresmî birliktelik, %6,44’ünün hastalık, %1,23’ünün işsizlik, %5,83’ünün mülteci veya sığınmacı, %0,31’inin sakatlık nedeniyle, %34,66’sının ise diğer nedenlerle yapıldığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların nedeninin çoğunlukla boşanma ve yoksulluk olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11: SED birimine müracaat edenlerin memleketi

Müracaatçının memleketi	Sayı	Yüzde
Akdeniz bölgesi	9	2,76%
Güneydoğu Anadolu bölgesi	34	10,43%
Ege bölgesi	160	49,08%
Doğu Anadolu bölgesi	66	20,25%
İç Anadolu bölgesi	6	1,84%
Karadeniz bölgesi	8	2,45%
Marmara bölgesi	18	5,52%
Afganistan	18	5,52%
Azerbaycan	1	0,31%
Bulgaristan	1	0,31%
Irak	1	0,31%
İran	4	1,23%
Toplam	326	100,00%

Tablo 11’de SED birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Müracaat edenlerin memleketine bakıldığında; %2,76’sının Akdeniz bölgesi, %10,43’ünün Güneydoğu Anadolu bölgesi, %49,08’inin Ege bölgesi, %20,25’inin Doğu Anadolu bölgesi, %1,84’ünün İç Anadolu bölgesi, %2,45’inin Karadeniz bölgesi, %5,52’sinin Marmara bölgesinden, %5,52’sinin Afganistan, %0,31’inin Azerbaycan, %0,31’inin Bulgaristan, %0,31’inin Irak, %1,23’ünün ise İranlı olduğu saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin büyük çoğunluğunun memleketinin Ege bölgesinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12: SED birimine müracaat edenlerin eğitim durumu

Müracaatçının eğitim durumu	Sayı	Yüzde
İlkokul	139	42,64%
Lisans	2	0,61%
Lise	22	6,75%
Ortaokul	54	16,56%
Ön lisans	2	0,61%
Üniversite	1	0,31%
Okur-yazar	12	3,68%
Okur-yazar değil	56	17,18%
Belirtilmemiş	38	11,66%
Toplam	326	100,00%

Tablo 12’de SED birimine müracaat edenlerin eğitim durumuna yer verilmiştir. Müracaat edenlerin eğitim durumuna bakıldığında; %42,64’ünün ilkokul, %0,61’inin lisans, %6,75’inin lise, %16,56’sının ortaokul, %0,61’inin ön lisans, %0,31’inin üniversite mezunu, %3,68’inin okur-yazar olduğu, %17,18’inin okur-yazar olmadığı, %11,66’sının ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13: SED birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu

Vakanın sonuçlandırılma durumu	Sayı	Yüzde
Bağlandı	140	42,94%
Ret	186	57,06%
Toplam	326	100,00%

Tablo 13’te SED birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Müracaatların sonuçlandırılma durumuna bakıldığında; %42,94’üne SED yardımının bağlandığı, %57,06’sının ise ret aldığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların çoğunluğunun retle sonuçlandırıldığı belirlenmiştir.

4.3. EVDE BAKIM BİRİMİ

Tablo 14: Evde Bakım birimine müracaat edenlerin kimliği

Müracaatı yapan	Sayı	Yüzde
Abisi	1	0,16%
Abisinin eşi	3	0,47%
Abisinin kızı	1	0,16%
Ablası	4	0,63%
Anneannesi	3	0,47%
Annesi	176	27,67%
Babaannesi	2	0,31%
Babası	9	1,42%
Dayısının eşi	1	0,16%
Eşi	99	15,57%
Eşinin kardeşi	2	0,31%
Gelini	126	19,81%
Halası	1	0,16%
Kızı	122	19,18%
Kardeşi	20	3,14%
Kardeşinin eşi	5	0,79%
Kardeşinin gelini	1	0,16%
Kardeşinin kızı	2	0,31%
Oğlu	24	3,77%
Torunu	5	0,79%
Torununun eşi	10	1,57%
Üvey annesi	1	0,16%
Üvey kızı	1	0,16%
Vasisi	3	0,47%
Yeğeni	3	0,47%
Yeğeninin eşi	4	0,63%
Yengesi	7	1,10%
Toplam	636	100,00%

Tablo 14'te Evde Bakım birimine müracaat edenlerin kimliğine yer verilmiştir. Müracaat edenlerin kimliğine bakıldığında; müracaatların %0,16'sının abisi, %0,47'sinin abisinin eşi, %0,16'sının abisinin kızı, %0,63'ünün ablası, %0,47'sinin anneannesi, %27,67'sinin annesi, %0,31'inin babaannesi, %1,42'sinin babası, %0,16'sının dayısının eşi, %15,57'sinin eşi, %0,31'inin eşinin kardeşi, %19,81'inin gelini, %0,16'sının halası, %19,18'inin kızı, %3,14'ünün kardeşi, %0,79'unun kardeşinin eşi, %0,16'sının kardeşinin gelini, %0,31'inin kardeşinin kızı, %3,77'sinin oğlu, %0,79'unun torunu, %1,57'sinin torununun eşi, %0,16'sının üvey annesi, %0,16'sının üvey kızı, %0,47'sinin vasisi, %0,47'sinin yeğeni, %0,63'ünün yeğeninin eşi, %1,10'unun ise yengesi tarafından yapıldığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların çoğunluğunun anne tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 15: Evde Bakım birimine yapılan müracaatların nedeni

Müracaat nedeni	Sayı	Yüzde
Evde engelli bakımı desteği	507	79,72%
Yoksulluk	129	20,28%
Toplam	636	100,00%

Tablo 15'te Evde Bakım birimine yapılan müracaatların nedenine yer verilmiştir. Müracaatların nedenine bakıldığında; %79,72'sinin evde engelli bakımı desteği, %20,28'inin ise yoksulluk nedeniyle yapıldığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların büyük çoğunluğunun evde engelli bakımı desteği nedeniyle yapıldığı belirlenmiştir.

Tablo 16: Evde Bakım birimine müracaat edenlerin memleketi

Müracaatçının memleketi	Sayı	Yüzde
Akdeniz bölgesi	5	0,79%
Güneydoğu Anadolu bölgesi	29	4,56%
Doğu Anadolu bölgesi	125	19,65%
Ege bölgesi	396	62,26%
İç Anadolu bölgesi	18	2,83%
Marmara bölgesi	24	3,77%
Karadeniz bölgesi	10	1,57%
Afganistan	1	0,16%
Almanya	1	0,16%
Girit	1	0,16%
Irak	4	0,63%
İran	2	0,31%
Bulgaristan	15	2,36%
Cince	1	0,16%
Makedonya	4	0,63%
Toplam	636	100,00%

Tablo 16’da Evde Bakım birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Müracaat edenlerin memleketine bakıldığında; %0,79’unun Akdeniz bölgesi, %4,56’sının Güneydoğu Anadolu bölgesi, %19,65’inin Doğu Anadolu bölgesi, %62,26’sının Ege bölgesi, %2,83’ünün İç Anadolu bölgesi, %3,77’sinin Marmara bölgesi, %1,57’sinin Karadeniz bölgesinden, %0,16’sının Afganistan, %0,16’sının Almanya, %0,16’sının Girit, %0,63’ünün Irak, %0,31’inin İran, %2,36’sının Bulgaristan, %0,16’sının Cince, %0,63’ünün ise Makedonyalı olduğu saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin büyük çoğunluğunun memleketinin Ege bölgesinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 17: Evde Bakım birimine müracaat edenlerin eğitim durumu

Müracaatçının eğitim durumu	Sayı	Yüzde
İlkokul	106	16,67%
Ortaokul	22	3,46%
Lisans	3	0,47%
İlkokul terk	3	0,47%
Ortaokul terk	2	0,31%
Okur-yazar	158	24,84%
Okur-yazar değil	339	53,30%
Belirtilmemiş	3	0,47%
Toplam	636	100,00%

Tablo 17’de Evde Bakım birimine müracaat edenlerin eğitim durumuna yer verilmiştir. Müracaat edenlerin eğitim durumuna bakıldığında; %16,67’sinin ilkokul, %3,46’sinin ortaokul, %0,47’sinin lisans mezunu olduğu, %0,47’sinin ilkokulu, %0,31’inin ortaokulu bıraktığı, %24,84’ünün okur-yazar olduğu, %53,30’unun okur-yazar olmadığı, %0,47’sinin ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin çoğunluğunun okur-yazar olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 18: Evde Bakım birimine müracaat edenlerin aile yapısı

Müracaatçının aile yapısı	Sayı	Yüzde
Çekirdek aile	264	41,51%
Geniş aile	301	47,33%
Tek ebeveynli	55	8,65%
Yalnız yaşıyor	16	2,52%
Toplam	636	100,00%

Tablo 18’de Evde Bakım birimine müracaat edenlerin aile yapısına yer verilmiştir. Müracaat edenlerin aile yapısına bakıldığında; %41,51’inin çekirdek aile, %47,33’ünün geniş aile, %8,65’inin tek ebeveynli aile olduğu, %2,52’sinin ise yalnız yaşadığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin çoğunluğunun geniş aile yapısına sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 19: Evde Bakım birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu

Vakanın sonuçlandırılma durumu	Sayı	Yüzde
Adres değişikliği sonucu sonlandırıldı	4	0,63%
Denetimle sonlandırıldı	11	1,73%
Dilekçeyle sonlandırıldı	26	4,09%
Rapor süresi bitmesiyle sonlandırıldı	28	4,40%
Vefat nedeniyle sonlandırıldı	122	19,18%
Müracaattan vazgeçilme-işlemden kalktı	13	2,04%
Onay gelmedi-işlemden kalktı	1	0,16%
Rapor hayır-işlemden kalktı	1	0,16%
Rehabilitasyonda-işlemden kalktı	1	0,16%
Ret	59	9,28%
Yardım bağlandı-aktif	370	58,18%
Toplam	636	100,00%

Tablo 19’da Evde Bakım birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Müracaatların sonuçlandırılma durumuna bakıldığında; %0,63’ünün adres değişikliği sonucu, %1,73’ünün denetimle, %4,09’unun dilekçeyle, %4,40’ının rapor süresinin bitmesiyle, %19,18’inin vefat nedeniyle sonlandırıldığı, %2,04’ünün müracaattan vazgeçmesi, %0,16’sına onay gelmemesi, %0,16’sının raporuna hayır çıkması, %0,16’sının rehabilitasyonda olmasıyla işlemden kaldırıldığı, %9,28’inin ret aldığı, %58,18’ine ise yardımın bağlandığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların büyük çoğunluğunun yardım bağlanmasıyla sonuçlandırıldığı belirlenmiştir.

4.4. KORUYUCU AİLE BİRİMİ

Koruyucu Aile birimine yapılan başvuruların tamamını aileler kendileri gerçekleştirmiştir. Ailelerin tamamının müracaat nedeni ise koruyucu aile olmaktır.

Tablo 20: Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin memleketi

Müracaatçının memleketi	Sayı	Yüzde
Ege bölgesi	48	85,71%
Marmara bölgesi	2	3,57%
Akdeniz bölgesi	2	3,57%
Doğu Anadolu bölgesi	2	3,57%
Karadeniz bölgesi	1	1,79%
İç Anadolu bölgesi	1	1,79%
Toplam	56	100,00%

Tablo 20’de Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Müracaat edenlerin memleketine bakıldığında; %85,71’inin Ege bölgesi, %3,57’sinin Marmara bölgesi, %3,57’sinin Akdeniz bölgesi, %3,57’sinin Doğu Anadolu bölgesi, %1,79’unun Karadeniz bölgesi, %1,79’unun ise İç Anadolu bölgesinden olduğu saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin büyük çoğunluğunun memleketinin Ege bölgesinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 21: Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin eğitim durumu

Müracaatçıların eğitim durumu	Sayı	Yüzde
İlkokul	63	57,80%
Ortaokul	7	6,42%
Lise	22	20,18%
Üniversite	15	13,76%
İlkokul terk	2	1,83%
Toplam	109	100,00%

Tablo 21’de Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin eğitim durumuna yer verilmiştir. Müracaat edenlerin eğitim durumuna bakıldığında; %57,80’inin ilkokul, %6,42’sinin ortaokul, %20,18’inin lise, %13,76’sının üniversite mezunu olduğu, %1,83’ünün ise ilkokulu bıraktığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin büyük çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 22: Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin aile yapısı

Müracaatçıların aile yapısı	Sayı	Yüzde
Çekirdek aile	51	91,07%
Geniş aile	2	3,57%
Tek ebeveynli	3	5,36%
Toplam	56	100,00%

Tablo 22’de Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin aile yapısına yer verilmiştir. Müracaat edenlerin aile yapısına bakıldığında; %91,07’sinin çekirdek aile, %3,57’sinin geniş aile, %5,36’sının ise tek ebeveynli aile olduğu saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin büyük çoğunluğunun çekirdek aile yapısına sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 23: Koruyucu Aile birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu

Vakanın sonuçlandırılma durumu	Sayı	Yüzde
Çocuk yerleştirildi	37	66,07%
Koruyucu aile sırasında	19	33,93%
Toplam	56	100,00%

Tablo 23’te Koruyucu Aile birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Müracaatların sonuçlandırılma durumuna bakıldığında; %66,07’sinde çocukların yerleştirildiği, %33,93’ünde ise çocukların koruyucu aile sırasında olduğu saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların büyük çoğunluğunun çocukların yerleştirilmesiyle sonuçlandırıldığı belirlenmiştir.

4.5. EVLAT EDİNME BİRİMİ

Evlad Edinme birimine yapılan başvuruların tamamını aileler kendileri gerçekleştirmiştir. Ailelerin tamamının müracaat nedeni ise evlat edinmektir.

Tablo 24: Evlat Edinme birimine müracaat edenlerin memleketi

Müracaatçıların memleketi	Sayı	Yüzde
Ege bölgesi	76	77,55%
İç Anadolu bölgesi	4	4,08%
Marmara bölgesi	5	5,10%
Akdeniz bölgesi	3	3,06%
Doğu Anadolu bölgesi	3	3,06%
Belirtilmemiş	7	7,14%
Toplam	98	100,00%

Tablo 24'te Evlat Edinme birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Müracaat edenlerin memleketine bakıldığında; %77,55'inin Ege bölgesi, %4,08'inin İç Anadolu bölgesi, %5,10'unun Marmara bölgesi, %3,06'sının Akdeniz bölgesi, %3,06'sının Doğu Anadolu bölgesinden olduğu, %7,14'ünün ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin büyük çoğunluğunun memleketinin Ege bölgesinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 25: Evlat Edinme birimine müracaat edenlerin eğitim durumu

Müracaatçıların eğitim durumu	Sayı	Yüzde
İlkokul	65	66,33%
Ortaokul	4	4,08%
Lise	14	14,29%
Yüksekokul	8	8,16%
İlkokul terk	1	1,02%
Belirtilmemiş	6	6,12%
Toplam	98	100,00%

Tablo 25'te Evlat Edinme birimine müracaat edenlerin eğitim durumuna yer verilmiştir. Müracaat edenlerin eğitim durumuna bakıldığında; %66,33'ünün ilkökul, %4,08'inin ortaokul, %14,29'unun lise, %8,16'sının lise mezunu olduğu, %1,02'sinin ilkokulu bıraktığı, %6,12'sinin ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin büyük çoğunluğunun ilkökul mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 26: Evlat Edinme birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu

Vakanın sonuçlandırılma durumu	Sayı	Yüzde
Çocuk yerleştirildi	8	16,33%
Sırada bekliyor	26	53,06%
Evrakları tamamlamadığı için işlemde kaldırıldı	5	10,20%
Reddedildi	1	2,04%
Hukukî süreci devam ediyor	9	18,37%
Toplam	49	100,00%

Tablo 26'da Evlat Edinme birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Müracaatların sonuçlandırılma durumuna bakıldığında; %16,33'ünde çocuğun yerleştirildiği, %53,06'sının sırada beklediği, %10,20'sinde evrakların tamamlanmadığı için işlemde kaldırıldığı, %2,04'ünün reddedildiği, %18,37'sinde ise hukukî sürecin devam ettiği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere müracaatların büyük çoğunluğunun sırada beklediği belirlenmiştir.

4.6. ENGELLİ KURUM BAKIMI BİRİMİ

Tablo 27: Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin kimliği

Müracaatı yapan	Sayı	Yüzde
İl müdürlüğü	4	15,38%
Mahkeme	1	3,85%
Devlet hastanesi	1	3,85%
Alo 183	1	3,85%
Oğlu	2	7,69%
Vasisi	7	26,92%
Arkadaşı	1	3,85%
Gelini	1	3,85%
Kendisi	4	15,38%
Yeğeni	1	3,85%
Kardeşi	1	3,85%
Kızı	1	3,85%
Velisi	1	3,85%
Toplam	26	100,00%

Tablo 27’de Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin kimliğine yer verilmiştir. Müracaat edenlerin kimliğine bakıldığında; müracaatların %15,38’inin il müdürlüğü, %3,85’inin mahkeme, %3,85’inin devlet hastanesi, %3,85’inin Alo 183 aracılığıyla, %7,69’unun oğlu, %26,92’sinin vasisi, %3,85’inin arkadaşı, %3,85’inin gelini, %15,38’inin kendisi, %3,85’inin yeğeni, %3,85’inin kardeşi, %3,85’inin kızı, %3,85’inin ise velisi tarafından yapıldığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların çoğunluğunun vasi tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 28: Engelli Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların nedeni

Müracaat nedeni	Sayı	Yüzde
Kurum bakımı talebi	22	84,62%
Barınma talebi	1	3,85%
Şiddet	1	3,85%
Belirtilmemiş	2	7,69%
Toplam	26	100,00%

Tablo 28’de Engelli Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların nedenine yer verilmiştir. Müracaatların nedenine bakıldığında; %84,62’sinin kurum bakımı talebi, %3,85’inin barınma talebi, %3,85’inin şiddet nedeniyle yapıldığı, %7,69’unun ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların nedeninin büyük çoğunluğunun kurum bakım talebi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 29: Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin memleketi

Müracaatçının memleketi	Sayı	Yüzde
Ege bölgesi	13	50,00%
Doğu Anadolu bölgesi	3	11,54%
Karadeniz bölgesi	1	3,85%
Marmara bölgesi	1	3,85%
Bulgaristan	1	3,85%
Suriye	1	3,85%
Belirtilmemiş	6	23,08%
Toplam	26	100,00%

Tablo 29’da Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Müracaat edenlerin memleketine bakıldığında; %50,00’sinin Ege bölgesi, %11,54’ünün Doğu Anadolu bölgesi, %3,85’inin Karadeniz bölgesi, %3,85’inin Marmara bölgesinden, %3,85’inin Bulgaristan, %3,85’inin Suriyeli olduğu, %23,08’inin ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin çoğunluğunun memleketinin Ege bölgesinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 30: Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin eğitim durumu

Müracaatçının eğitim durumu	Sayı	Yüzde
İlkokul	5	19,23%
Ortaokul	1	3,85%
Lisans	1	3,85%
Okur-yazar	1	3,85%
Okur-yazar değil	4	15,38%
Belirtilmemiş	14	53,85%
Toplam	26	100,00%

Tablo 30’da Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin eğitim durumuna yer verilmiştir. Müracaat edenlerin eğitim durumuna bakıldığında; %19,23’ünün ilkokul, %3,85’inin ortaokul, %3,85’inin lisans mezunu, %3,85’inin okur-yazar olduğu, %15,38’inin okur-yazar olmadığı, %53,85’inin ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin büyük çoğunluğunun eğitim durumunun belirtilmediği, ardından ise ilkokul mezunlarının çoğunluğu oluşturduğu belirlenmiştir.

Tablo 31: Engelli Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu

Vakanın sonuçlandırılma durumu	Sayı	Yüzde
Yerleşmek istemedi	1	3,85%
Vazgeçti	1	3,85%
Sırada	1	3,85%
Sonuçlandırılmadı	1	3,85%
Yerleştirildi	22	84,62%
Toplam	26	100,00%

Tablo 31’de Engelli Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Müracaatların sonuçlandırılma durumuna bakıldığında; %3,85’inin yerleşmek istemediği, %3,85’inin vazgeçtiği, %3,85’inin sırada olduğu, %3,85’inin sonuçlandırılmadığı, %84,62’sinin ise yerleştirildiği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların büyük çoğunluğunun yerleştirilmeye sonuçlandırıldığı belirlenmiştir.

4.7. YAŞLI KURUM BAKIMI BİRİMİ

Tablo 32: Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin kimliği

Müracaatı yapan	Sayı	Yüzde
Alo 183	11	25,00%
İl müdürlüğü	5	11,36%
SYDV	1	2,27%
Sözlü ihbar	2	4,55%
Kendisi	21	47,73%
Oğlu	1	2,27%
Vasisi	3	6,82%
Toplam	44	100,00%

Tablo 32'e Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin kimliğine yer verilmiştir. Müracaat edenlerin kimliğine bakıldığında; müracaatların %25,00'inin Alo 183, %11,36'sının il müdürlüğü, %2,27'sinin SYDV aracılığıyla, %4,55'inin sözlü ihbarla, %47,73'ünün kendisi, %2,27'sinin oğlu, %6,82'sinin ise vasi tarafından yapıldığı saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların büyük çoğunluğunun bireylerin kendisi tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 33: Yaşlı Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların nedeni

Müracaat nedeni	Sayı	Yüzde
Huzurevi başvurusu	17	38,64%
Huzurevi hizmet modelinden yararlanma	21	47,73%
Belirtilmemiş	6	13,64%
Toplam	44	100,00%

Tablo 33'te Yaşlı Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların nedenine yer verilmiştir. Müracaatların nedenine bakıldığında; %38,64'ünün huzurevi başvurusu, %47,73'ünün huzurevi hizmet modelinden yararlanma nedeniyle yapıldığı, %13,64'ünün ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların

çoğunluğunun huzurevi hizmet modelinden yararlanma nedeniyle gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 34: Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin memleketi

Müracaatçının memleketi	Sayı	Yüzde
Akdeniz bölgesi	2	4,55%
Doğu Anadolu bölgesi	2	4,55%
Marmara bölgesi	6	13,64%
Ege bölgesi	24	54,55%
İç Anadolu bölgesi	2	4,55%
Makedonya	1	2,27%
Belirtilmemiş	7	15,91%
Toplam	44	100,00%

Tablo 34'te Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Müracaat edenlerin memleketine bakıldığında; %4,55'inin Akdeniz bölgesi, %4,55'inin Doğu Anadolu bölgesi, %13,64'ünün Marmara bölgesi, %54,55'inin Ege bölgesi, %4,55'inin İç Anadolu bölgesinden olduğu, %2,27'sinin Makedonyalı olduğu, %15,91'inin ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaat edenlerin büyük çoğunluğunun memleketinin Ege bölgesinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 35: Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin eğitim durumu

Müracaatçının eğitim durumu	Sayı	Yüzde
İlkokul	13	29,55%
Ortaokul	1	2,27%
Lise	4	9,09%
Okur-yazar	5	11,36%
Okur-yazar değil	6	13,64%
Belirtilmemiş	15	34,09%
Toplam	44	100,00%

Tablo 35'te Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin eğitim durumuna yer verilmiştir. Müracaat edenlerin eğitim durumuna bakıldığında; %29,55'inin ilkökul, %2,27'sinin ortaokul, %9,09'unun lise mezunu, %11,36'sının okur-yazar olduğu, %13,64'ünün okur-yazar olmadığı, %34,09'unun ise belirtilmediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların çoğunluğunda eğitim durumunun belirtilmediği, ardından ise çoğunluğunun ilkökul mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 36: Yaşlı Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumu

Vakanın sonuçlandırılma durumu	Sayı	Yüzde
Huzurevine yerleştirildi	23	52,27%
Sırada	3	6,82%
Sonuçlandırılmadı	8	18,18%
Vazgeçti	2	4,55%
Yerleşmek istemedi	8	18,18%
Toplam	44	100,00%

Tablo 36'da Yaşlı Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Müracaatların sonuçlandırılma durumuna bakıldığında; %52,27'sinin huzurevine yerleştirildiği, %6,82'sinin sırada olduğu, %18,18'inin sonuçlandırılmadığı, %4,55'inin vazgeçtiği, %18,18'inin ise yerleşmek istemediği saptanmıştır. Tabloda yer alan verilere göre müracaatların büyük çoğunluğunun huzurevine yerleştirilmeyle sonuçlandırıldığı belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde, ASPB Manisa İl Müdürlüğü ve SHM’de yapılan araştırmada edinilen bulgular genel olarak değerlendirilmiş ve tartışılmıştır. Dosyaların incelenmesi yoluyla gerçekleştirilen araştırmadan elde verilere bakıldığında, toplamda 1460 dosya incelenmiştir. 2017 yılı içerisinde en çok dosya bulunan birime bakıldığında, 636 dosya ile Evde Bakım biriminin ilk sırada olduğu görülmüştür. Evde Bakım biriminin ardından sırasıyla SED biriminde 368, KMC biriminde 281, Koruyucu Aile biriminde 56, Evlat Edinme biriminde 49, Yaşlı Kurum Bakımı biriminde 44 ve Engelli Kurum Bakımı biriminde ise 26 dosyanın bulunduğu görülmüştür.

5.1. KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUK (KMÇ) BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu birimden elde edilen bulgulara bakıldığında, Tablo 1’de KMÇ birimine gelen dosyaların işlem durumuna yer verilmiştir. Toplamda 281 dosyanın %75,80’i hakkında gerekli görülmesi sebebiyle işlem yapılmış, %24,20’si hakkında ise asılsız olduğu ve/veya işlem yapılmasına ihtiyaç duyulan bir durum olmadığı gerekçesiyle işlem yapılmamıştır.

Tablo 2’de KMÇ birimine yapılan müracaatların başvuru kanalına yer verilmiştir. Yapılan müracaatların %25,60’ı yani önemli bir çoğunluğu Alo 183 aracılığıyla yapılmış ve Alo 183 ihbar hattının konuyla ilgili önemli bir işlev gerçekleştirdiği görülmüştür. Başvuru gerçekleştiren bireylerin ¼’ünün bu hattı kullanması, hizmetin bilinirliğinin yüksek olduğunu ve tercih edilen bir kanal olduğunu göstermektedir.

Tablo 3’te KMÇ birimine yapılan müracaatların nedenine yer verilmiştir. Müracaatlara bakıldığında, %11,27’sinin ihmal nedeniyle yapıldığı görülmüştür. Günümüzde çocuğa şiddet ve cinsel istismar vakalarının ön planda olmasına karşın, verilere bakıldığında ihmal vakalarının önemli boyutlarda ve çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. İhmal vakalarının ardından ise %10,80 ile suça sürüklenmiş çocuk vakalarının geldiği, bu vakanın da şiddet ve cinsel istismar vakalarına göre daha yüksek oranda yaşandığı görülmüştür. Göz ardı edilmemesi gereken iki önemli başlık olarak karşımıza çıkan vakalarda, yetkililerin konuyla ilgili daha ayrıntılı araştırmalar gerçekleştirerek henüz gün yüzüne çıkmamış olayların aydınlatılmasıyla da bireylerin ve toplumun daha derin ve kalıcı izlerden korunmasına dönük çalışmalar yapması gerekmektedir.

Tablo 4’te KMÇ birimine yapılan müracaatlardaki çocukların eğitim durumuna yer verilmiştir. Elde edilen verilere bakıldığında, müracaatlara konu olan 266 çocuğun %22,18’inin henüz okul öncesinde olduğu görülmüştür. Bu da çocukların önemli bir çoğunluğunun 5-6 yaşlarından dahi küçük olduğunu göstermektedir. Çocukların gelişimleri açısından önemli bir zaman dilimi olarak görülen 0-6 yaş arasında bu gibi vakaların yaşanması, çocukların ve hatta bebeklerin erken yaşlarda maruz kaldıkları olaylar karakterleri üzerinde kalıcı hasarlar bırakmaktadır. Anne-baba sevgisini görmemiş, küçüklüğünü yaşayamamış ve hayatın kötü taraflarına erken yaşlarda şahit olmuş çocukların, ilerleyen yaşlarında sosyal yaşamda kaybolmaları ve toplumun

huzurunu bozan bireyler olması kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle çocukların korunması ve bakımlarının asgarî ölçüde sağlanması son derece önemlidir.

Tablo 5'te KMÇ birimine yapılan müracaatlarda 5395'e göre alınan tedbirlere yer verilmiştir. Çocuk Koruma Kanunu'na göre toplamda 72 çocuk hakkında alınan tedbir kararlarına bakıldığında, %48,61 ile neredeyse yarısının danışmanlık tedbirinden yararlandırılması gerektiği uygun görülmüştür. Danışmanlık tedbiri; ailenin bütünlüğünün korunmasına yönelik bir uygulama olmasının yanında, çocuğun korunmasına ve desteklenmesine yönelik tedbirlerden biridir. Çocuğun yüksek yararı için en önemli konulardan biri aileden koparılmamasıdır. Bu sayede çocuk ve ailesi bütünlük içerisinde süreç dâhilinde bilgilendirilerek, danışmanlık hizmetlerinden faydalandırılmaktadırlar.

Tablo 6'da KMÇ birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Hakkında işlem yapılan 213 dosyanın %39,91'i olumlu sonuçlandırılmış, %60,09'u ise yapılan incelemeler ve görüşmeler sonucunda, herhangi bir tedbir ve koruma işlemine gerek görülmemesi nedeniyle olumsuz sonuçlandırılmıştır.

5.2. SOSYAL ve EKONOMİK DESTEK (SED) BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu birimden elde edilen bulgulara bakıldığında, Tablo 7’de SED birimine gelen dosyaların işlem durumuna yer verilmiştir. Toplamda 368 dosyanın %86,96’sı hakkında gerekli görülmesi sebebiyle işlem yapılmış, %13,04’ü hakkında ise işlem yapılmasına ihtiyaç duyulan bir durum olmadığı gerekçesiyle işlem yapılmamıştır.

Tablo 8’de SED birimine yapılan müracaatların başvuru kanalına yer verilmiştir. Müracaatçıların büyük bir çoğunluğunun başvurularını Alo 183 ve BİMER gibi kanallar yerine bizzat kendilerinin yaptığı belirlenmiştir. Maddi açıdan kötü durumda olan ve geçinmekte sıkıntı yaşayan birey ve aileler, SED’den yararlanabilmek adına müracaatlarda bulunmaktadır.

Tablo 9’da SED birimine müracaat edenlerin kimliğine yer verilmiştir. Gerçekleştirilmiş olan 326 müracaatın %77,61’inin anneler tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Diğer aile üyelerine kıyasla müracaatların önemi bir çoğunluğunun anneler tarafından gerçekleştirilmesinin sebebi, ev işlerinin tamamıyla ilgilenen annenin bu konuda da mesuliyet alarak ailesine destek olma çabasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca babanın çalışır durumda olması ve annenin dışarıda bir iş sahibi olmaması nedeniyle bu sorumluluğun anneye yüklendiği görülmektedir.

Tablo 10’da SED birimine yapılan müracaatların nedenine yer verilmiştir. Müracaatlara bakıldığında, başvuruların önemli bir çoğunluğunun %22,70’le boşanma ve yoksulluk ve %18,71’le eşinin cezaevinde olması nedeniyle yapıldığı belirlenmiştir. İki nedene de bakıldığında, eve ekmek getiren konumdaki kişinin yani babanın ailesinin yanında olmaması ve/veya çiftlerin boşanmış olması, dolayısıyla kadının çocuklarına bakmakta zorlanması nedeniyle SED için başvurdukları anlaşılmaktadır. Gelenek ve kültürün önemli etkileriyle ülkemizde birçok kadının çalışmaması ve/veya çalıştırılmaması nedeniyle de sadece evde çocuk bakımını gerçekleştirmeleri, muhtemel bir boşanma ve ayrılık sonrasında kendilerinin zayıf kalmasına sebebiyet vermektedir. Kadının kendi ayakları üstünde durmasını öğrenememesi ve hem çalışıp hem de çocuğuna bakamayacak durumda olması, bu yardımlara fazlasıyla ihtiyaç duyulmasına sebebiyet vermektedir.

Tablo 11’de SED birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Memleketlerine bakıldığında, müracaat edenlerin %49,08’inin Ege bölgesinden olduğu belirlenmiştir, yani toplam başvuruların neredeyse yarısının memleketi Manisa İl Müdürlüğü ve SHM ile aynı bölge içerisinde. Bunun yanında Afganistan, Azerbaycan, Bulgaristan, İran ve Irak gibi ülkelerden gelmiş insanların da olduğu görülmektedir.

Tablo 12’de SED birimine müracaat edenlerin eğitim durumuna yer verilmiştir. Müracaat edenlerin %42,64’le önemli bir çoğunluğunun ilköğretim mezunu olması dikkat çekmektedir. Eğitim hayatlarını ilerletmemiş ve tahsil alamamış bireyler, iş yaşamında ve geçinmekte büyük oranda zorluk yaşamaktadırlar. Müracaat edenlerin %17,18’inin okur-yazar dahi olmaması, bu konunun doğruluğunu ispatlar niteliktedir. Sadece %0,92’sinin üniversite eğitimi almış olması da ayrıca bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 13’te SED birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Bakıldığında, müracaatların %42,94’üne yardımın bağlandığı, %57,06’sinin ise retle sonuçlandırıldığı belirlenmiştir. Müracaatların yarısından fazlasının olumsuz sonuçlandırılmasına baktığımızda, ülkemizde farklı gelir kapıları olmasına ve durumu yardım bağlamaya gerek duyulan düzeyde olmamasına karşın, daha çok gelire sahip olma ve devletin imkânlarını sonuna kadar kullanma düşüncesindeki vatandaşların da müracaat etmesi nedeniyle, başvuruların çoğunun bu şekilde sonuçlandırılmış olduğu görülmektedir.

5.3. EVDE BAKIM BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu birimden elde edilen bulgulara bakıldığında, Tablo 14'te Evde Bakım birimine müracaat edenlerin kimliğine yer verilmiştir. Yapılan müracaatların %27,67'yle önemli bir çoğunluğunun anneler tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Bunun nedeni ise SED biriminde değinildiği gibi annenin çalışmaması, ev işleriyle ilgilenmesi ve bu sorumluluğun da anneye yüklenmesinden kaynaklanmaktadır. Annenin ardından %19,81 ile gelinlerin müracaat ettikleri görülmüştür. Gelinlerin bu müracaatı yapmalarının sebebi annelerinkiyle aynıdır diyebiliriz.

Tablo 15'te Evde Bakım birimine yapılan müracaatların nedenine yer verilmiştir. Müracaatların %79,72'sinin evde engelli bakımı desteği talebi, %20,28'inin ise yoksulluk nedeniyle yapıldığı belirlenmiştir. Araştırma yapılan birimler arasında en fazla dosyanın bulunduğu ve toplamda 636 müracaatın yapıldığı birimde, ailelerin bakıma muhtaç üyelerini kuruma göndermek yerine, bakımlarını kendileri yapmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Tablo 16'da Evde Bakım birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Memleketlere bakıldığında, %62,26'yla müracaat edenlerin yarısından fazlasının memleketinin Ege bölgesinde olduğu belirlenmiştir. SED biriminde de olduğu gibi farklı milletlerden insanların da müracaat ettikleri görülmektedir.

Tablo 17'de Evde Bakım birimine müracaat edenlerin eğitim durumuna yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilmiş olan genel bulgulara paralel olarak, evde bakım biriminde de müracaat edenlerin %53,30'unun okur-yazar olmadığı belirlenmiştir. Eğitim seviyesinin yetersiz olmasıyla devam eden maddi imkânsızlıklar, bireyleri evde bakım yardımına başvurmaya itmektedir. Ülkemiz açısından değerlendirildiğinde, eğitim durumunun hangi seviyelerde olduğu bulgular neticesinde gözler önüne serilmiştir. Ülkenin refahını artırmak adına yapılabilecek en önemli hizmetlerden birinin, yurttaşların okuma-yazma eğitimlerinin ücretsiz gerçekleştirilmesi ve sonrasında yaşına bakılmaksızın eğitim hayatlarına devam ettirilmesi sağlanmalıdır. Bulgular gösteriyor ki eğitimsiz bireyler kendi ihtiyaçlarını da karşılamakta zorluk çekmektedirler.

Tablo 18'de Evde Bakım birimine müracaat edenlerin aile yapısına yer verilmiştir. Müracaatlara bakıldığında, ailelerin %47,33'ünün geniş aile yapısına sahip olduğu

görülmüştür. Manisa ilinde geniş aile yapılarının varlığını koruması, kente göç edilmesine karşın köyle bağlantının koparılmamasına ve/veya halen kırsal kesimde yaşayan ailelerin yoğunluk göstermesinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 19’da Evde Bakım birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Sonuçlara bakıldığında, müracaatların %58,18’inin yardımın bağlanmasıyla sonuçlandırıldığı belirlenmiştir. Yapılan diğer işlemlere bakıldığında da aslında yardımın bağlanmış olduğu, fakat vefat ve rapor süresinin bitmesi gibi nedenlerle yardımların sona erdirildiği görülmüştür. Buna göre başvuruların önemli bir çoğunluğunun olumlu sonuçlandırıldığı söylenebilmektedir.

5.4. KORUYUCU AİLE BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu birimden elde edilen bulgulara bakıldığında, Tablo 20’de Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Diğer birimlerde olduğu gibi koruyucu aile biriminde de toplamda 56 müracaattaki ailelerin %85,71’inin memleketinin Ege bölgesinin içerisinde olduğu belirlenmiştir. Büyük oranda bölgenin yerlilerinin konuyla alakalı müracaatta buldukları görülmektedir.

Tablo 21’de Koruyucu Aile birimine başvuranların eğitim durumuna yer verilmiştir. Müracaat edenlere bakıldığında, İl Müdürlüğü ve SHM’ye yapılan diğer müracaatlarda olduğu gibi ailelerin eğitim seviyelerinin oldukça düşük ve yetersiz olduğu görülmüştür. Müracaatı gerçekleştiren eşlerin her birinin eğitim düzeyleri esas alınarak yapılan incelemede, 109 müracaatçının %57,80’inin ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Koruyucu Aile olacak bireylerin maddi yeterlilikleri ve gösterecekleri sevgi, şefkatin yanında eğitilmiş ve kültürlü insanlar olmaları da önemli bir konudur. Nitekim küçük yaşta çocukların kendisini yetiştiren ebeveynlerinden çok şey öğrendiği, davranışları ve alışkanlıkları doğrudan yansıttığı bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Bu nedenle ailelere ya eğitim verilerek önemli ebeveyn becerilerinin kazandırılmasıyla ya da Koruyucu Aile olmak için asgari eğitim standardı getirilerek başvuruların bu ölçüde değerlendirmeye alınması gerekmektedir. Bu sayede çocuklar için maksimum fayda sağlanabilecektir.

Tablo 22’de Koruyucu Aile birimine müracaat edenlerin aile yapısına yer verilmiştir. Müracaat eden ailelerin %91,07’si gibi büyük bir çoğunluğunun çekirdek aile yapısına sahip olduğu belirlenmiştir. Bulgulardan anlaşıldığı gibi genelde çekirdek aile yapısına sahip olan ailelerin bu hizmetten yararlanmak istediği görülmektedir.

Tablo 23’te Koruyucu Aile birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Bulgular göstermektedir ki müracaatların %66,07’sinin olumlu sonuçlanarak çocukların yerleştirildiği, %33,93’ünün ise sırada olduğu belirlenmiştir. Yani Koruyucu Aile birimine yapılan müracaatların önemli bir kısmı tamamlanmış kalanı ise tamamlanmak üzere beklemektedir. Tüm müracaatların olumlu sonuçlandığı görülmüştür.

5.5. EVLAT EDİNME BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu birimden elde edilen bulgulara bakıldığında, Tablo 24'te Evlat Edinme birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Müracaat eden ailelerin %77,55'inin memleketinin Ege bölgesinde olduğu belirlenmiştir. Başvuruların önemli bir çoğunluğunun bölgenin yerli aileleri tarafından yapıldığı görülmektedir.

Tablo 25'te Evlat Edinme birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Koruyucu Aile biriminde olduğu gibi Evlat Edinme birimine başvuran ailelerin de %66,33'le önemli bir çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Evlat Edinme konusu hem çocuk hem de aile için son derece önemlidir. Bu nedenle ailelerin yeterliliklerinin değerlendirilmesi, çeşitli eğitimlere tâbi tutulması ve ailelere çocuk yetiştirmek için gereken ebeveynlik becerilerinin kazandırılması gerekmektedir.

Tablo 26'da Evlat Edinme birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Birime yapılan toplamda 49 başvurunun %53,06'sının sırada beklediği, sadece %16,33'ünde çocuğun aileye yerleştirildiği belirlenmiştir. Ailenin evlat edinebilmesi için gerekli evrakları eksiksiz tamamlaması ve hukukî sürecin sağlıklı bir şekilde neticelenmesi gerekmektedir.

5.6. ENGELLİ KURUM BAKIMI BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu birimden elde edilen bulgulara bakıldığında, Tablo 27’de Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin kimliğine yer verilmiştir. Müracaatların %26,92’sinin vasi tarafından, %15,38’inin ise İl Müdürlüğü aracılığıyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Diğer birimlerde olduğu gibi Alo 183’ün bu birime yapılan başvurularında da tercih edildiği göze çarpmaktadır.

Tablo 28’de Engelli Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların nedenine yer verilmiştir. Müracaatların %84,62’sinin kurum bakımı talebi nedeniyle yapıldığı belirlenmiştir. Engelli Kurum Bakımına, engellinin kendi bakımını gerçekleştirememesi ve/veya ailenin engelliye bakmakta zorlanması nedeniyle başvurular gerçekleştirilmektedir.

Tablo 29’da Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Toplamda 26 müracaatın %50,00’sinin memleketi Ege bölgesi içerisinde olan bireyler tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Bulgar ve Suriyeli bireylerin de Engelli Kurum Bakımı için müracaat ettiği görülmektedir.

Tablo 30’da Engelli Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin eğitim durumuna yer verilmiştir. Müracaatların yarısından fazlasında eğitim durumunun belirtilmediği, %19,23’ünün ise ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Eğitim seviyesindeki düşüklük burada da göze çarpmaktadır.

Tablo 31’de Engelli Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Bulgulara bakıldığında, müracaatların %84,62’sinde engellinin kuruma yerleştirildiği belirlenmiştir. Başvuruların neredeyse tamamının olumlu sonuçlandırıldığı görülmektedir. Çünkü yapılan incelemelerde, engellilerin gerçek manada kurum bakımına ihtiyaç duyduğu ve yaşadığı ortam şartlarının bakımını gerçekleştirmeye müsait olmadığı sonucuna varılmaktadır.

5.7. YAŞLI KURUM BAKIMI BİRİMİNDEN ELDE EDİLEN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu birimden elde edilen bulgulara bakıldığında, Tablo 32’de Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin kimliğine yer verilmiştir. Müracaatların %47,73’ünde başvuruları bireylerin bizzat gerçekleştirdiği, ¼’ünde ise Alo 183’ün başvuru aracı olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Alo 183’ün birçok birimde önemli bir hizmet verdiği görülmektedir.

Tablo 33’te Yaşlı Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların nedenine yer verilmiştir. Müracaat nedenlerine bakıldığında, yaşlıların daha rahat bir ortamda hayatlarını devam ettirebilmek ve bakımlarının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için bu hizmetten yararlanmak istedikleri belirlenmiştir. Engelli Kurum Bakımı’nda olduğu gibi, yaşlının kendi bakımı gerçekleştirmekte zorlanması ve/veya yaşlının bakımının ailesi tarafından gerçekleştirilememesi nedeniyle Yaşlı Kurum Bakımı’na müracaat edilmektedir.

Tablo 34’te Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin memleketine yer verilmiştir. Başvuranların %54,55’inin memleketinin Ege bölgesinde olduğu belirlenmiştir. Araştırma sırasında edinilen bilgiye göre, Yaşlı Kurum Bakımı hizmetinden yararlanmak isteyen bireylerin aslen nerede yaşadıklarına bakılmaksızın, bakım hizmetinden yararlanmak için Türkiye’nin herhangi bir yerindeki kuruma müracaat edebildikleri görülmüştür.

Tablo 35’te Yaşlı Kurum Bakımı birimine müracaat edenlerin eğitim durumuna yer verilmiştir. Başvuranların %29,55’inin ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Ayrıca okur-yazar olmayan %13,64’lük kısım da göze çarpmaktadır.

Tablo 36’da Yaşlı Kurum Bakımı birimine yapılan müracaatların sonuçlandırılma durumuna yer verilmiştir. Elde edilen verilerde, kurum bakımı hizmetinden yararlanmak isteyen bireylerin büyük çoğunluğunun başvurusunun gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Başvuruların bir kısmının sırada bekletildiği, işlemi gerçekleşmeyen bireylerin ise tamamının daha sonra kendi istekleriyle vazgeçerek, kuruma yerleşmek istemedikleri görülmektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Toplumların sürekli değişen ve gelişen yapıları, insan ihtiyaçlarının zaman içerisinde farklılaşmasına ve çeşitlenmesine yol açmıştır. Özellikle Sanayi Devrimiyle teknolojinin ciddi boyutlarda ilerleme kaydetmesi, ardından fabrikalaşmanın artması ve iş gücünün önem kazanması, doğrudan veya dolaylı olarak gelir dengesizliklerinin meydana gelmesine ve yeni toplumsal sınıfların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Tüm bu yaşanan gelişmeler ise devletleri, bütünlüklerini korumak ve toplumsal gelişmeyi sağlayabilmek adına önemli politika ve hizmetler üretmeye itmiştir. Yasalara dayandırılarak işlerlik kazandırılan bu uygulamalar sosyal politika olarak ifade edilmiş ve devletlerin refah seviyesini yükseltme amacı taşımıştır. Devletin yurttaşlarını koruyarak ekonomik tehditlere karşı güvence altına alması, desteklemesi, sosyal riskleri önlemesi ve asgarî yaşam standartlarını sağlaması, refah devleti anlayışını geliştirmiştir. Demokrasi, hak, eşitlik ve özgürlük kavramlarını benimseyerek din, dil ve ırk ayrımı gözetmeksizin tüm yurttaşlarının sosyal hizmetlere eşit olarak erişmesini sağlamasıyla, bu tür devletler sosyal devlet olarak tanımlanmışlardır.

Toplumların temelini aileler oluşturmaktadır. Toplumda yaşanan değişimler öncelikle aileyi etkilemektedir. Aile geçmişten günümüze en önemli kurum olma özelliğini taşımaya devam etse de ciddi bir erozyonla karşı karşıyadır. Değişen ihtiyaçlar aileye gösterilen değerin de değişmesine, insanların yuva kurma, aile olma ve çocuk yapma alışkanlıklarının farklılaşmasına neden olmuştur. Kapitalizmin dünyanın tüm kesimlerini sarmasının yanında küreselleşmenin de önemli boyuttaki etkileriyle beklentiler değişerek artmış ve bireysel yaşam ön plana çıkmıştır. Bunların beraberinde getirdiği sorunlar ise zaman içerisinde toplumların karmaşa yaşamasına ve örf, adet, gelenek, kültür gibi değerlerin eski önemini kaybetmesine sebebiyet vermiştir. Bu sebeple ailede yaşanan olumsuz durumların neticesinde olumsuz etkilenen bir toplumun varlığı, devletlerin özellikle aileyi korumak ve devletin geleceğini güvence altına almak adına aile politikaları geliştirmesine mecbur hale getirmiştir. Bu sayede toplumun en önemli kurumu olan aileyi korumak ve desteklemek adına daha spesifik başlıklar altında politika ve hizmetler hayata geçirilebilmiştir.

Çalışma içerisinde de değindiğimiz gibi Avrupa’da sosyal politika uygulamaları koruyucu ve önleyicidir. Problem var olmadan engellenmekte ve kalıcı çözümler üretilmektedir. Ülkemizde ise yeni çalışmalarla önleyici faaliyetler yapılmaya çalışılsa da genel itibariyle sorun ortaya çıktıktan sonra müdahale eden bir sistem bulunmaktadır. Nitekim ortaya çıkmadan önlenen bir sorun ile meydana geldikten sonra önüne geçilmeye çalışılan sorunun etkileri ve çözüm süreci aynı seviyelerde seyretmemektedir. Ülkemizde insan olmanın doğal getirisi olan insanlık hakkı olmasından ziyade, yardım ve hayırseverlik gibi görülen bu tür çalışmalar, yurttaşlara gereken katkıyı ve etkiyi sağlayamamaktadır. Öncelikli yapılması gereken üst düzey yöneticilerin sosyal politika ve hizmetleri bir vatandaşlık hakkı olarak görmeleri, tüm kesimlerin eşit şartlarda bu hizmetlerden yararlanabilmesi, devlete bağlı bir toplum oluşturmak yerine bu hizmetlerden yararlanan bireylerin zamanla kendi ayakları üzerinde durabilmeleri ve devlete katkı sağlayacak bireyler haline dönüşmeleri sağlanmalıdır. Maalesef ülkemizde kısa vadeli çözümler üretilmektedir. Vatandaşların mevcut sosyo-ekonomik durumları ve zengin-fakir arasındaki uçurumun günden güne artması, çözüm stratejilerinin ne denli etkili olduğuyla alakalı geniş çaplı bir görüntü ortaya koymaktadır.

Toplumda var olan tüm bireyler sistemin birer parçasıdır. Sistemde yaşanan ufak bir arıza işleyişi yavaşlatabilir ve bu arıza giderilmediği takdirde ise sistem bütünüyle işlerliğini yitirebilir. Toplumdaki bireyler de aynı bu sistem gibi devletin yerinde ve zamanında müdahalesiyle buluşmadığı takdirde, esasen kendi problemleriyle karşı karşıya kalarak üretkenlikten uzaklaşmasının yanında toplum için zararlı bireyler haline dönüşebilmektedir. Müdahale tümüyle geciktiğinde ise sorun yayılmakta ve zamanla toplumun bütününe etki edebilmektedir. Bunu önleyebilmek için ise devlet-vatandaş ilişkisinin belli bir düzen ve uyum içerisinde sürdürülmesi gerekmektedir. Diğer bir deyişle, devlet vatandaşına kol kanat germelidir.

Devletin üzerine düşenlere baktığımızda; toplum içerisindeki bireylerin sorunlarına en ihtiyaç duyulan aşamada müdahalenin gerçekleştirilmesi ve hatta sorun ortaya çıkmadan bertaraf edilmesi, yani koruyucu-önleyici faaliyetlerin işler durumda olması büyük bir önem arz etmektedir. Zamanın gerekliliklerine ayak uydurmakla birlikte devletlerin kendi toplumlarının ihtiyaç ve taleplerine kulak vererek, kendi imkânlarını vatandaşlarının menfaati uğruna zorlayarak, en uygun politika ve hizmetleri sisteme entegre etmesi gerekmektedir.

ASPB Manisa İl Müdürlüğü ve SHM’de gerçekleştirilen araştırmada, çalışma yapılan birimlerden elde edilen bulgulara bakıldığında, en fazla işlemin evde bakım biriminde gerçekleştirildiği görülmüştür. Engelli kurum bakımı ve yaşlı kurum bakımı gibi birimlerin de olmasına karşın, bu birimlere oldukça az başvuruda bulunulmasına Manisa ili özelinde bakıldığında; ailelerin engelli, yaşlı ve hastalarının bakımlarını aile sınırları içerisinde kendi evlerinde yapmayı büyük oranla tercih ettikleri görülmüştür. Bu da özellikle kültürün ve aileye atfedilen değerlerin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Kırsal kesimde yaşayan veya kırsal kesimden şehir merkezlerine göç ederek geniş aileler içerisinde bir arada yaşayan bu kültürlerde, aile bireylerini koruma, destekleme ve sahiplenme bilinci bulunmaktadır.

Araştırma yapılan tüm birimlerden elde edilen verilere bakıldığında, hizmetten faydalanmak isteyen bireylerin üniversite, lise ve ortaokul ile kıyasladığımızda, çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu veya liseye geçmeden okulunu terk ettiği görülmüştür. Ayrıca göz ardı edilemeyecek düzeyde okur-yazar olmayanların da sayısının oldukça fazla olduğu göze çarpmaktadır. Müracaat eden birey ve ailelerin genel maddi durumlarını da incelediğimizde, imkânsızlıklardan ötürü eğitim hayatına devam edemediklerini, eğitimlerini tamamlayamamalarının sonuçlarından biri olarak da günümüz yaşam koşullarında daha iyi seviyelerde bir yaşam standardını yakalayamadıklarını ve bunlarla birlikte devlet desteğine ihtiyaçlarının devam ettiğini söyleyebiliriz.

Hizmetlerden yararlanmak için İl Müdürlüğü ve/veya SHM’ye başvuranların büyük çoğunluğunun anne olduğu belirlenmiştir. Bunun bir sebebi olarak kültürel dokunun da önemli etkileriyle, aile içerisinde eve ekmek getiren bireyin baba olması, annenin ise ev işleriyle ilgilenen, evi çekip çeviren ve evdeki hastaya bakmakla yükümlü kişi olarak görülmesidir. Bu nedenle kurumda yapılan işlemler, annenin şahsı üzerinden yürütülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer veriye bakıldığında, Manisa ili içerisinde farklı ülke ve kültürlerden sayıca oldukça fazla bireyin bir arada yaşadığı görülmektedir. Özellikle Suriye’de yaşanan iç karışıklıkla beraber ülkemize gelen göçmenlerin yanında İran, Irak ve Afganistan gibi ülkelere de gelen insanların sayıca fazlalığı göze çarpmaktadır. Ayrıca ülkemizin birçok kültür ve medeniyete yüzyıllar boyu ev sahipliği yapmasının bir göstergesi olarak da asıl memleketlerinin Bulgaristan, Azerbaycan ve

Makedonya gibi ülkeler olduğu birçok Türk vatandaşının da varlığı araştırma neticesinde ortaya konmuştur. Bu yönüyle Manisa ili; ciddi manada göç alan ve kültürel açıdan oldukça zengin bir şehirdir. Her ne kadar dışarıdan göç alan bir şehir olsa da kırsal kesimde yaşayan yerli halkın yoğun olması, yerli nüfusun da oldukça fazla olduğunu göstermektedir.

Ülkemizdeki göçmen sayısında gün geçtikçe artış yaşanmaktadır. Göçmenlerin de özellikle büyük şehirlerde yaygınlık gösterdiği görülmektedir. Bunun yanında kırsal kesimde yaşayan bireylerin de uzun yıllardan beri olduğu gibi kente göç etmeye devam ettiğini söyleyebiliriz. Farklı ülkelere göç eden insanların ülkemize daha kolay adapte olması, sistemle uyum içinde varlıklarını sürdürebilmesi ve üretken bireyler haline gelebilmeleri adına, bu kesimler özelinde politika ve uygulamalar geliştirilmelidir. Geçmişte yapılan yanlış uygulamalar sonucunda toplumdaki itilen ve dağıntı olarak yaşayan grupların meydana getirdiği sorunlarla halen başa çıkılmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle yerinde ve zamanında müdahale gereklidir. Kırsal kesimdeki yaşam şartlarının zorluğu nedeniyle iş bulma umudu ve daha iyi bir yaşam standardı yakalamak amacıyla kırdan kente göç eden birey ve ailelere özel destekleyici uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Kent yaşamına adaptasyon sorunu yaşamaları ve buldukları sosyal ortamda var olamamaları, devlet yardımına sürekli ihtiyaç duymalarına sebebiyet vermektedir. Burada gerekli olan kısa vadeli destek faaliyetleriyle vatandaşları kalkındırmak ve kendi ayakları üstünde durabilmeleri adına katkıda bulunmaktır.

Çalışma içerisinde değinildiği gibi her birey özeldir ve her bireyin yaşam koşulları farklılık göstermektedir. Bu nedenle mümkün mertebe politika ve uygulamaların çerçeveleri genişletilerek, nasıl ki aileye yönelik özel uygulamaların gerekliliği anlaşıldığında sosyal politikaların bir dalı olarak aile politikaları hayata geçirildiyse, bunun gibi farklı sorunların odağında birebir müdahale yöntemleri geliştirilmelidir. Toplum içerisinde yaşayan her bireyin din, dil ve ırk ayrımı gözetmeksizin devletin sorumluluğunda olduğu bilinci taşınarak, devletin bugünü ve yarınları için gerekli faaliyetlere işlerlik kazandırılmalıdır.

Araştırmanın veri toplama aşamasında bazı bilgilere ulaşmada çeşitli aksaklıklar yaşanmıştır. Bunun sebebi ise müracaatçılara ilişkin kimlik bilgilerinin ve yapılan işlemlerin kısmen olsa da planlandığı şekilde bilgisayar ortamına aktarılmamış olmasıdır. Böyle olması nedeniyle de birimlere tekrardan yapılan müracaat işlemleri için arşive

gidilerek dosyalarda inceleme yapılmasına gerek duyulmaktadır. Bu sebeple de vakit kaybı yaşanabilmektedir. Daha sağlıklı çalışma yapılabilmesi ve sistematik olarak ilerlenebilmesi için bilgilerin eksiksiz bir şekilde kayıt altına alınması önemlidir. Yapılması gereken, modern çağın getirdiklerine ayak uydurularak, daha pratik ve hızlı işlem yapabilmek adına tüm bilgi ve dokümanların bilgisayar ve de internet ortamında tutulmasıyla, işlemlerin bu mecralardan sürdürülmesidir.

7. KAYNAKLAR

- AKTAŞ AM (2013). Aile Danışmanlığı ve Hizmet Yaklaşımı. İçinde: ACAR H, NEGİZ N, AKMAN E (Editörler). *Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları*, 1.Baskı. Ankara: Maya Akademi.
- ASPB (2017). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Manisa İl Müdürlüğü Sosyal Hizmet Merkezi (SHM), Brifing Yıl Sonu.
- AYDIN M, CAN B, ARABACI C, ÇITLAK O (2011). Türkiye’de Aile: Ailenin Yapısal Özellikleri, İşlevleri ve Değişimi, İstanbul: Sosyal Ekonomik Araştırmaları Merkezi (SEKAM) s.:7-9 – (Gökçe B (1976). Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme, *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Dergisi*, C.8, s.:1-2).
- BARKER LR (2003). *The Social Work Dictionary*, 5th Ed., Washington DC: NASW, p.:408.
- BİNGÖL O (2015). Genel Bağlarıyla Sosyal Hizmet ve Toplum”, *Mavi Atlas*, 5/2015: s.:69-77. <https://dergipark.org.tr/gumusmaviatlas/issue/7500/98865>, Erişim: 07.07.2019
- ÇAKMAK EE (2017). *Sosyal Devlet Pratiği Üzerine Bir İnceleme: Türkiye Örneği*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi.
- CLIQUEUR R (2003). Major Trends Affecting Families In The New Millenium – Western Europe and North America – United Nations (pub.) *Major Trends Affecting Families: A Background Document*, p.:1-26.
- DOĞAN İ (2009). Dünden Bugüne Türk Ailesi, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- DUMON W (1991). Avrupa Topluluğu Ülkelerinde Aile Politikası, Ankara: T.C. Başbakanlık Araştırma Kurum Başkanlığı Yayınları:69, Bilim Serisi:8, s.:192-193.
- EKİCİ FY (2014). Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı:30, s.:209-224. Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2594>
- EYÜBOĞLU A, ÖZAR Ş, TANRIÖVER HT (2000). Kentlerde Yaşayan Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Boyutları. Ankara: Başbakanlık K.S.S.G.M. Yayınları, Cem Web Ofset
- GÜLER BA (2006). Sosyal Devlet ve Yerelleşme, Memleket Siyaset Yönetim, 2. Baskı, s.:29-43.
- GÜMÜŞ AT (2010). Sosyal Devlet Anlayışının Gelişimi ve Dönüşümü, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1.Baskı, s.:165-166.

- GÜVENDİ MA (2018). Karşılaştırmalı Bir Perspektiften Türkiye’de Aile Politikaları, *İlke İlim Kültür Eğitim Derneği, Politika Notları*.
- IŞIK Ş (2005). Türkiye’de Kentleşme ve Kentleşme Modelleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 14, s.:57-71.
- İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN A. ve ÖZBESLER C (2009). Türkiye’de Aileye Yönelik Sosyal Politika ve Hizmetler. *Aile ve Toplum, Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, Yıl:11, Cilt:5, Sayı:18, s.:31-41, ISSN:1303-0256.
- KACAR İ (2009). Sosyal Devlette Reformlar ve Enformel İstihdam, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir.
- KAHRAMAN F (2010). Çalışan Yoksulların Haklar İronisi: Metalaştırılmış Çalışanlar, Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu II (Bildiri), GÜLMEZ M, DURUSOY ÖZTEPE N, MÜTEVELLİOĞLU N, KARADENİZ O, KUMAŞ H (Ed.), Pamukkale Üniversitesi İİBF ÇEEİ Bölümü, Denizli.
- KARA B (2009). Sosyal Devletten Küresel Devlete: Türkiye’de Kamu Çalışanları ve Temel Haklar, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C:14, S:1 s.:369-386.
- KARA U (2004). Sosyal Devletin Yükselişi ve Çöküşü. Ankara: Özgür Üniversite Kitaplığı, s.:22
- KAUFMANN FX (2000). Politics and Policies Towards the Family in Europe: A Framework and An Inquiry Into Their Differences and Convergences. In Kaufmann, FX et all (Ed). *Family Life and Family Policies In Europe*. Volume 2, Problems and Issues in Comparative Perspective. Oxford. p.:419-490.
- KEYMAN EF, SARIBAY AY (1998). *Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslâm*, İstanbul: Vadi Yayınları.
- KORAY M (2000). Sosyal Politika, Bursa: Ezgi Kitabevi, s.:8-11.
- KORAY M (2005). Avrupa Toplum Modeli, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2. Baskı, s.:183.
- KORAY M (2005). Sosyal Politika, İstanbul: İmge Kitabevi, 2. Baskı, s.:25.
- OECD (2019). Fertility rates (indicator). doi: 10.1787/8272fb01-en (Accessed on 12 July 2019).
- ORTAYLI İ. (2009). Osmanlı Toplumunda Aile, İstanbul: Timaş Yayınları.
- ÖZDEMİR İM (2008). Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Sosyal Devlet ve Sosyal Hizmetler, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Konya.
- ÖZDEMİR MÇ (2007). Toplumsal Değişme Karşısında Aile ve Okul, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), s.:185-198.
- ÖZDEMİR S (2004). Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, *Yayınlanmış Doktora Tezi*, İstanbul.

- ÖZDEN A (2018). Aile Planlamasının Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Yalova.
- ÖZER İ (2004). Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme. Bursa: Ekin Kitabevi.
- ÖZPIRANGA N (2013). Küreselleşme Sürecinin Sosyal Politikalar Üzerindeki Etkileri ve Avrupa Birliği Sosyal Politikası, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Edirne.
- SARGUTAN AE (2006). Sosyal Politika Bilimi: Sosyal Politikalar, Sosyal Devlet, Temel Sosyal Ekonomik Hak ve Özgürlükler, Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet, Sosyal Güvence. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, s.:2-7.
- SAYIN Ö (1990). Aile Sosyolojisi: Ailenin Toplumdaki Yeri, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, s.:10, 148-150.
- SEYYAR A (2002). Sosyal Siyaset Terimleri: Ansiklopedik Sözlük, İstanbul: Beta Basım Yayım, s.:498, 544-546.
- SHEAFOR BW, HOREJSI CJ (2015). Sosyal Hizmet Uygulaması, Temel Teknikler ve İlkeler, Ankara: Nika Yayınevi, s.:19-23, 106.
- TURĞUT F (2016). Türk Siyasetinde Son Dönem Aile Politikaları, SEFAD (35), s.:411-426, ISSN:1300-4921. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi (2014)*. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- ULUDAĞ Ç (2014). Türkiye’de Planlı Dönem Öncesinde ve Sonrasında Sosyal Hizmetlerin Gelişimi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- YANIK C, KARA M (2014). Küreselleşmenin Sosyal Devlet Anlayışındaki Dönüşüme Etkisi: Genel Bir Değerlendirme, *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, Cilt:3, Yıl:3, Sayı:6, (2014/2) ISSN: 2147-3668.
- YAY S (2014). Tarihsel Süreçte Türkiye’de Sosyal Devlet, *21.Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 3(9), s.:147-148.
- YAZICI AM (2016). *Avrupa Birliği Sosyal Politikasının Gelişimi ve Türkiye’nin Avrupa Birliği Sosyal Politikasına Uyumu*, *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- YOLCUOĞLU İG (2012). Türkiye’de Sosyal Refah Devletine Geçiş Süreci, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 1. Baskı, s.:13-15.
- YOLCUOĞLU İG, DUYAN V ve ARTAN T (2014). Dünü, Bugünü, Yarınıyla İnsanı Anlamak, s.:108-109, İstanbul: Nar Yayınevi.
- ZASTROW C (2013). Sosyal hizmete Giriş (Introduction to Social Work and Social Welfare: Empowering People, 10th International Edition, Charles Zastrow, 2010), 1. Baskı, s.:39, 256-258, Ankara: Nika Yayınevi.

- <https://www.academia.edu/6874024/>, Erişim: 27.05.2019
- <https://www.ailevecalisma.gov.tr/tr-tr/sss/aile-ve-toplum-hizmetleri-genel-mudurlugu/sosyal-hizmet-merkezi/>, Erişim: 29.06.2019
- <https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/cocuk-destek-merkezleri-evleri-haklari/>, Erişim: 22.06.2019
- <https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/evlat-edinme-hizmeti/>, Erişim: 20.06.2019
- <https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/koruyucu-ve-onleyici-hizmetler/>, Erişim: 15.06.2019
- <https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/ozel-kres-gunduz-bakimevleri-cocuk-klupleri/>, Erişim: 13.06.2019
- <https://ailevecalisma.gov.tr/sss/cocuk-hizmetleri-genel-mudurlugu/sed-hizmeti/>, Erişim: 19.06.2019
- <https://ailevecalisma.gov.tr/sss/engelli-ve-yasli-hizmetleri-genel-mudurlugu/>, Erişim: 27.06.2019
- <https://ailevecalisma.gov.tr/sss/kadinin-statusu-genel-mudurlugu/>, Erişim 23.06.2019
- <https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>, Erişim: 10.06.2019
- <http://www.canaktan.org/politika/refah-devleti/amaclar.htm>, Erişim: 15.06.2019
- <http://content.lms.sabis.sakarya.edu.tr/Uploads/80469/44072/nicel-nitel.pdf>, Erişim: 08.07.2019
- <https://idealsosyalhizmet.com/aile-sosyal-politikalar-bakanligi-tanitimi-ve-genel-bilgi/>, Erişim: 18.06.2019
- <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>, Erişim: 07.07.2019
- https://www.oecd.org/els/family/SF_3_1_Marriage_and_divorce_rates.pdf, Erişim: 25.05.2019
- <https://rize.ailevecalisma.gov.tr/uygulamalar/siddet-onleme-ve-izleme-merkezi>, Erişim: 25.06.2019